कल्याणपुर नगरपालिका

प्रदेश नं. २, सिरहा

२०७६

खानेपानी तथा सरसफाई वस्तुगत विवरण

(WASH Profile)

सहयोगी संस्था:

welt hunger hilfe

SABAL NEPAL

परामर्श सहयोग:

Centre for Sustainable Development Studies Pvt. Ltd.

Consultancy for Change

दस्तावेज	**खानेपानी तथा सरसफाई वस्तगत विवरण (WASH Profile)**
प्रकाशक	**कल्याणपुर नगर कार्यपालिकाको कार्यालय**
सहयोगी संस्था	welt hunger hilfe; SABAL NEPAL
परामर्श सहयोग	Centre for Sustainable Development Studies Pvt. Ltd.
सर्वाधिकार ©	प्रकाशकमा
मिति	२०७६ मंसिर
आवरण फोटो ©	https://www.flickr.com/photos/rudiguer/16449318193/

प्रकाशकीय

नेपालले संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन व्यवस्थालाई नविनतम अभ्यासका रुपमा अंगालेको छ । संविधानले व्यवस्था गरेको तीन तहको संघीय संरचनामा जनताको सबैभन्दा नजिकको सरकारका रुपमा स्थानीय तह रहेको छ । स्थानीय सरकारले जनताका आकांक्षाको सम्वोधन गर्न समन्वयात्मक तथा सहकार्यात्मक भूमिकालाई बढी जिम्मेवार तहका रुपमा रहेको छ । फरक संस्थागत व्यवस्था तथा शासकिय प्रणालीमा समायोजित हुँदै सुशासन तथा समृद्धि जनअपेच्क्षालाई मुर्त रुप दिन सबैको साथ र सहयोग आवश्यक छ । नेपालले लिएको दिगो विकास लक्ष्य, वर्तमान पञ्च वर्षिय आवधिक योजना, प्रदेश सरकारले लिएको क्षेत्रगत लक्ष्य र नगरपालिकाको वार्षिक नीति तथा कार्यक्रमलाई मध्यनजर गर्दै आर्थिक तथा सामाजिक रुपान्तरणलाई यथोचित गति प्रदान गर्नु जरुरी देखिएको छ ।

वर्तमान संविधानले आधारभूत खानेपानी तथा सरसफाईका सवाललाई स्थानीय सरकारको एकल अधिकारको सूचीमा सूचिकृत गरेको छ । खानेपानी तथा सरसफाईको सवाल मानव विकासको विद्यमान अवस्थालाई चित्रित गर्ने महत्वपूर्ण चरको हो । विगतका सामाजिक साँस्कृतिक मान्यता, आर्थिक दुरावस्था र व्यक्तिगत आनिवानीका कारण व्यक्तिगत सरसफाई र स्वस्थ आनीवानीको विकास हुन नसकेको तथ्य हामी माझ स्पष्ट नै छ । खानेपानी र सरसफाईसँग सम्बन्धित क्षेत्रको सुधारका लागि यस क्षेत्रसँग सम्बन्धित नगरपालिका भित्रको वर्तमान अवस्थालाई यर्थाथ रुपमा जानकारी गराउने वस्तुगत विवरणको जरुरी हुन्छ । यस वस्तुगत विवरणमा उल्लेखित सूचनाले खानेपानी तथा सरसफाई क्षेत्रमा रहेको सम्भावना, अवसर, समस्या तथा चुनौतिलाई वस्तुनिष्ठ रुपमा पहिचान गरी आगामी योजना तथा रणनीति गय गर्न बलियो आधारका रुपमा रहने विश्वास गरिएको छ । सामाजिक विकासको मुख्य वाधाको रुपमा रहेको यस सवाललाई स्थानीय समुदाय, विकास साझेदार संस्था र संघीय तथा प्रदेश सरकारसँगको समन्वय तथा सहकार्यमा निराकरण गर्नु आजको आवश्यकता हो ।

अन्तमा, नगरपालिकाको आवश्यकता बमोजिमको खानेपानी तथा सरसफाई क्षेत्रको वास्तविकता झल्काउने खानेपानी तथा सरसफाई वस्तुगत विवरण तयारीमा सहयोग गर्ने विकास साझेदार संस्था WWH/सवल नेपाललाई हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु । तयारीका क्रममा महत्वपूर्ण सुझाब तथा सल्लाह र समन्वयात्मक सहयोग पुर्याउने नगरकार्यपालिका पदाधीकारी सहित नगरपालिका तथा विषयगत शाखाका सबै कर्मचारी प्रति हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछु । यस वस्तुगत विवरण तयारीमा प्राविधिक सहयोग पुर्याउने दिगो विकास अध्ययन केन्द्र प्रा.लि. लाई पनि विशेष धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

....

सूर्यनाथ मण्डल
नगर प्रमुख

शव्द संक्षेप

अ/गैसस :	अन्तराष्ट्रिय/राष्ट्रिय गैर सरकारी संस्था
किमि :	किलो मिटर
केजी :	किलोग्राम
गाविस :	गाउँ विकास समिति
नपा :	नगरपालिका
प्रा.लि. :	प्राइभेट लिमिटेड
वकिमि :	वर्ग किलोमिटर
वडा नं. :	वडा नम्वर
वि.सं. :	विक्रम सम्बत

विषय सूची

प्रकाशकीय ii
शव्द संक्षेप iii
विषय सूची iv
तालिका सूची vii
रेखा चित्र सूची x

परिच्छेद १ : परिचय

१.१ पृष्ठभूमि १
१.२ अध्ययनको उद्देश्य २
१.३ कानुनी तथा नीतिगत व्यवस्था २
१.४ अध्ययन विधि २
१.४.१ सर्भेक्षण औजार तयारी २
१.४.२ तथ्याङ्क संकलन ३
१.४.३ तथ्याङ्क विश्लेषण तथा व्यवस्थापन ३
१.४.४ दस्तावेज तयारी तथा सुझाव संकलन ३
१.५ अध्ययनका सीमा ३

परिच्छेद २ : अध्ययन क्षेत्रको चिनारी

२.१ भौगोलिक अवस्थिति ४
२.२ राजनीतिक अवस्थिति ४
२.३ ऐतिहासिक पृष्ठभूमि तथा चिनारी ४
२.४ भूउपयोगको अवस्था ५
२.५ मानव विकासको अवस्था ५

परिच्छेद ३ : जनसांख्यिक अवस्था

३.१ वडागत जनसंख्या ६
३.२ जातजातिगत जनसंख्या ६
३.२ जातजातिगत घरधुरी संख्या ७
३.३ धर्मअनुसार जनसंख्या तथा घरधुरी संख्या ८
३.४ लैगिंकता तथा उमेर समुहका आधारमा जनसंख्या विवरण ९
३.५ शैक्षिकस्तर अनुसार जनसंख्या विवरण १०
३.६ पेशाका आधारमा जनसंख्या ११
३.७ मुख्य पेशाका आधारमा घरधुरी ११

परिच्छेद ४ : स्वच्छ खानेपानीमा पहूँचको अवस्था

४.१ सुख्खा याममा खानेपानीको श्रोत १२
४.२ वर्षा याममा खानेपानीको श्रोत १२
४.३ पानी भर्न लाग्ने औषत दैनिक समय १३
४.४ दैनिक आवश्यक पानीको परिमाण १४
४.५ वर्षैभर खानेपानी उपलब्धताको अवस्था १४
४.६ खानेपानीको वैकल्पिक श्रोत १५
४.७ खानेपानी व्यवस्थापन संयन्त्र १६
४.८ खानेपानीका लागि खर्च गर्ने तत्परताको अवस्था १६
४.९ खानेपानीको गुणस्तर परिक्षणसम्बन्धी जानकारी १७
४.१० खानेपानीको गुणस्तर परिक्षण गर्ने संस्थाको जानकारी १८
४.११ खानेपानी परिक्षणको अभ्यास १८
४.१२ खानेपानी सुद्धीकरण विधि १९
४.१३ पानी शुद्धिकरण नगर्नुका कारण २०
४.१४ फोहोर पानी व्यवस्थापन २०
४.१५ पानी भर्ने भाँडा सफागर्ने समयअवधी २१
४.१६ खानेपानीको भाँडा सफा गर्ने वस्तु २२

४.१७ वाढीको खानेपानीको श्रोतमा प्रभाव...२३
४.१८ बाढीमा खानेपानी उपयोग...२३
४.१९ खानेपानी आपुर्ती प्रणाली मर्मत कार्यको भूमिका २४
४.२० खानेपानी मर्मत सेवाबाट सन्तुष्टी अवस्था..२५

परिच्छेद ५ : स्तरीय सरसफाई सुविधामा पहुँच

५.१ शौचालय उपलब्ध घरपरिवार..२६
५.२ शौचालय विहिन घरधुरीमा शौच अभ्यास २६
५.३ शौचालय निर्माण योजना...२७
५.४ शौचालय नभएका घरमा शौचालय निर्माण रणनीति २८
५.५ शौचालय निर्माणमा सहयोगको अवस्था २८
५.६ भरिएका शौचालय व्यवस्थापन (विगत ३ वर्षभित्र) २९
५.७ भरिएका शौचालयको खाडल खाली गराइका तरिका ३०
५.८ निजी सफाई ट्याङ्करको सेवाबाट सन्तुष्टीको अवस्था...३१
५.९ परिवारका हरेक सदस्यले शौचालय उपयोगको अवस्था..३१
५.१० शौचालय उपयोग नगर्ने कारण..३२
५.११ शौचालय उपयोग नगर्ने कारण ३२
५.१२ वालवालिकाको दिशा पिसाव व्यवस्थापन अभ्यास...३३
५.१३ वाढीबाट शौचालयमा भएको क्षतिको अवस्था ३४
५.१४ वाढीका समयमा शौचालय उपयोगको अभ्यास..३५

परिच्छेद ६ : हात धुने तथा व्यक्तिगत सरसफाई्

६.१ हात धुने अभ्यास..३६
६.२ हात धुने सामाग्री ३७
६.३ हात धुने स्थल...३७
६.४ घरमा स्नान सुविधा...३८
६.५ भाँडा तथा कपडा धुने पानीको श्रोत ३९
६.६ कपडा धुने सामाग्रीको प्रकार ३९

परिच्छेद ७ : घरभित्रको सरसफाइ

७.१ खाना पकाउने प्रमुख इन्धन..४१
७.२ खाना पकाउने चुल्हो ४१
७.३ खाना पकाउने स्थल..४२
७.४ भाँडा माझ्ने सामाग्री ४२
७.५ भाँडा सुकाउने अभ्यास ४३
७.६ फोहोर व्यवस्थापनको अभ्यास..४४

परिच्छेद ८ : स्वस्थ खाना तथा पोषण

८.१ घरमा खाना भण्डारणको अभ्यास ४५
८.२ खाना तथा तरकारी सफाईको अभ्यास ४५
८.३ तरकारी तथा फलफुल उत्पादन ४६
८.४ करेसावारीमा विषादी प्रयोगको अवस्था ४६
८.५ दैनिक खानामा समावेश हुने वस्तु...४७
८.६ परिवारमा खानाखाने आनीवानी ४८

परिच्छेद ९ : ठोस फोहोर व्यवस्थापन

९.१ घरमा उत्पन्न हुने फोहोरको प्रकार ४९
९.२ उत्सर्जित फोहोरको व्यवस्थापन..४९
९.३ अव्यवस्थित फोहोरका प्रभावसम्वन्धी जनचेतना ५०
९.४ पालिकास्तर/निजी क्षेत्रबाट फोहोर व्यवस्थापन अभ्यास ५१
९.५ नगरपालिका वा निजी क्षेत्रबाट फोहोर संकलन गाडी सेवामा शुल्क ५१
९.६ पशुपालनको अभ्यास ५१
९.७ पशु मलमुत्र व्यवस्थापन ५२
९.८ लैंगिकताका आधारमा गोठ सफाई जिम्मेवारी...५२

९.९ अन्य फोहोर व्यवस्थापन जिम्मेवार ५३

परिच्छेद १० : पानीजन्य रोग

१०.१ कमजोर सरसफाई अभ्यासको प्रभावसम्बन्धी धारणा ५४
१०.२ झाडा पखला संक्रमणका घटना ५५
१०.३ झाडा पखला उपचार विधि ५५
१०.४ झाडा पखला उपचारसम्बन्धी जानकारी प्राप्त गर्ने श्रोत ५६

परिच्छेद ११ : महिनावारी स्वास्थ्य

११.१ महिनावारी हुने समयका महिला भएका घरधुरी ५७
११.२ महिनावारी हुँदा हुने विभेद ५७
११.३ महिनावारीको समयमा छात्रालाई विद्यालय पठाउने घरधुरी ५८
११.४ महिनावारीका समयमा छात्रा विद्यालय नजाने कारण... ५९
११.५ महिनावारीका समयमा नुवाउने स्थल ६०
११.६ महिनावारीमा प्याड उपयोगसम्बन्धी जानकारी ६०

परिच्छेद १२ : उत्तरदायित्वको अवस्था ६२

१२.१ WHH/SABAL Nepal को टोल फ्रि नम्वरसम्बन्धी जानकारी ६२
१२.२ टोल फ्रि नम्बरको जानकारीको माध्यमअनुसार घरधुरी...६२
१२.३ गुनासो वा पृष्ठपोषण ६३
१२.४ WHH/SABAL Nepal को प्रतिकार्यबाट सन्तुष्टी ६३
१२.५ गुनासो वा पृष्ठपोषणको प्रतिकार्यबाट असन्तुष्ट हुनुका कारण.. ६४
१२.६ गुनासो राख्ने उत्तम प्रकृया ६४
१२.७ यौन दुर्व्यवहार र भष्टाचार नियन्त्रण निर्देशिकाबारे जनचेतना...६५

परिच्छेद १३ : निष्कर्ष ६७

अनसूचीहरु

अनुसूची १: घरधुरी सर्वेक्षणमा प्रयोग गरिएको प्रश्नावली ६९
अनुसूची २: समूहगत छलफलमा प्रयोगत गरिएको प्रश्नावलीको ढाँचा.. ९०
अनुसूची ३: नगरपालिका पदाधिकारीहरुसँगको अन्तवार्ता चेकलिष्ट.. ९२

तालिका सूची

तालिका १: नगरपालिकाको भूउपयोग अवस्था ५
तालिका २: वडागत जनसंख्या वितरणको अवस्था ६
तालिका ३: जातिगत आधारमा जनसंख्या विवरण ६
तालिका ४: जातिगत आधारमा घरधुरी विवरण ७
तालिका ५: धर्म अनुसार जनसंख्या तथा घरधुरी विवरण ८
तालिका ६: उमेर तथा लिंगको आधारमा जनसंख्या विवरण ९
तालिका ७: शैक्षिकस्तर अनुसार जनसंख्या विवरण १०
तालिका ८: प्रमुख पेशा अनुसार जनसंख्या ११
तालिका ९: प्रमुख पेशा अनुसार घरधुरी संख्या ११
तालिका १०: सुख्खा याममा खानेपानीको श्रोत उपयोगका आधारमा घरधुरी संख्या १२
तालिका ११: वर्षा याममा खानेपानीको श्रोत उपयोगका आधारमा घरधुरी संख्या १२
तालिका १२: पानी ल्याउन लाग्ने औषत समयका आधारमा घरधुरी संख्या १३
तालिका १३: दैनिक आवश्यक पानीको परिमाणअनुसार घरधुरी संख्या १४
तालिका १४: वर्षैभर खानेपानी उपलब्धताको अवस्थाअनुसार घरधुरी संख्या १५
तालिका १५: खानेपानीको वैकल्पिक श्रोत उपयोगका आधारमा घरधुरी संख्या १५
तालिका १६: खानेपानीको व्यवस्थापन संयन्त्रका आधारमा घरधुरी संख्या १६
तालिका १७: खानेपानीका लागि खर्च गर्न तत्पर घरधुरी संख्या १६
तालिका १८: खानेपानी गुणस्तर परिक्षणसम्बन्धी जानकारीका आधारमा घरधुरी संख्या १७
तालिका १९: खानेपानीको गुणस्तर परिक्षणसम्बन्धी संस्थाको जानकारीका आधारमा घरधुरी संख्या १८
तालिका २०: खानेपानी परिक्षणको अभ्यासका आधारमा घरधुरी संख्या १८
तालिका २१: खानेपानी शुद्धीकरण विधिका आधारमा घरधुरी संख्या १९
तालिका २२: पानी शुद्धिकरण नगर्नुका कारणअनुसार घरधुरी संख्या २०
तालिका २३: फोहोर पानी व्यवस्थापनको विधिका आधारमा घरधुरी संख्या २०
तालिका २४: पानी भर्ने भाँडा सफागर्ने समयका आधारमा घरधुरी संख्या २१
तालिका २५: खानेपानीका भाँडा सफा गर्ने वस्तुका आधारमा घरधुरी संख्या २२
तालिका २६: बाढीको खानेपानी श्रोतमा प्रभावको अवस्था २३
तालिका २७: वाढीको समयमा खानेपानी उपयोगको अवस्था २४
तालिका २८: खानेपानी आपुर्ती प्रणाली मर्मत कार्यमा लैङ्गिकताका आधारमा भूमिका २४
तालिका २९: खानेपानी मर्मत सेवाबाट सन्तुष्टी अवस्था २५
तालिका ३०: शौचालयको उपलब्धताअनुसार घरधुरी संख्या २६
तालिका ३१: शौचालय विहित घरधुरीमा शौच अभ्यासका आधारमा घरधुरी संख्या २६
तालिका ३२: शौचालय निर्माण योजनाका आधारमा घरधुरी संख्या २७
तालिका ३३: शौचालय निर्माण रणनीतिका आधारमा घरधुरी संख्या २८
तालिका ३४: शौचालय निर्माणमा सहयोगका अवस्थाका आधारमा घरधुरी संख्या २८
तालिका ३५: शौचालयको सेफि्टी ट्याङ्क भरिएका घरधुरी संख्या २९
तालिका ३६: सेफ्टी ट्याङ्कको सफाई अभ्यासअनुसार घरधुरी संख्या ३०

तालिका ३७: निजी सफाई ट्याङ्करको सेवाबाट सन्तुष्टीको अवस्थाअनुसार घरधुरी संख्या ३१
तालिका ३८: परिवारका सबै सदस्यले शौचालय उपयोगको अवस्थाअनुसार घरधुरी संख्या......................................३१
तालिका ३९: शौचालय उपयोग नगर्ने कारणअनुसार घरधुरी संख्या ३२
तालिका ४०: शौचालय उपयोग नगर्ने कारणअनुसार घरधुरी संख्या ३२
तालिका ४१: वालवालिकाका दिसा पिसाव व्यवस्थापन अभ्यासअनुसार घरधुरी संख्या......................................३३
तालिका ४२: वाढीबाट शौचालयमा भएको क्षतिअनुसार घरधुरी संख्या ३४
तालिका ४३: बाढीका समयमा शौचालय उपयोगको अभ्यासको प्रकारअनुसार घरधुरी संख्या............................. ३५
तालिका ४४: हात धुने अभ्यासका आधारमा घरधुरी संख्या ३६
तालिका ४५: हात धुने सामाग्री प्रयोगका आधारमा घरधुरी संख्या ३७
तालिका ४६: हात धुने स्थलअनुसार घरधुरी संख्या...३८
तालिका ४७: स्नान गर्ने स्थलका आधारमा घरधुरी संख्या...३८
तालिका ४८: भाँडा वा कपडा धुने पानीको श्रोतअनुसार घरधुरी संख्या ३९
तालिका ४९: कपडा धुने पानीको प्रकारअनुसार घरधुरी संख्या ३९
तालिका ५०: खाना पकाउन उपयोग गर्ने प्रमुख इन्धनअनुसार घरधुरी संख्या.. ४१
तालिका ५१: चुल्होको उपयोगअनुसार घरधुरी संख्या... ४१
तालिका ५२: खाना पकाउने स्थलअनुसार घरधुरी संख्या ४२
तालिका ५३: भाँडा माझ्न प्रयोग हुने वस्तुका आधारमा घरधुरी संख्या... ४३
तालिका ५४: भाँडा सुकाउने अभ्यासअनुसार घरधुरी संख्या... ४३
तालिका ५५: फोहोर व्यवस्थापनको अभ्यासअनुसार घरधुरी संख्या ४४
तालिका ५६: खानेकुरा भण्डारण गर्ने अभ्यासअनुसार घरधुरी संख्या...४५
तालिका ५७: खाना तथा तरकारी सफाई अभ्यासअनुसार घरधुरी संख्या ४६
तालिका ५८: तरकारी तथा फलफुल उत्पादन गर्ने घरधुरी संख्या...४६
तालिका ५९: करेसावारीमा विषादी प्रयोगका आधारमा घरधुरी संख्या...४७
तालिका ६०: दैनिक खानामा समावेश हुने वस्तुका आधारमा घरधुरी संख्या..४७
तालिका ६१: खाना सूचीका आधारमा घरधुरी संख्या ४८
तालिका ६२: उत्पन्न हुने फोहोरका श्रोतका आधारमा घरधुरी संख्या...४९
तालिका ६३: उत्सर्जित फोहोरको व्यवस्थापन...४९
तालिका ६४: अव्यवस्थित फोहोरको प्रभावसम्बन्धी जानकारीका आधारमा घरधुरी संख्या ५०
तालिका ६५: पशुपालनको अभ्यासका आधारमा घरधुरी संख्या...५१
तालिका ६६: पशु मलमुत्र व्यवस्थापनका अभ्यासका आधारमा घरधुरी संख्या...५२
तालिका ६७: लैगिंकताका आधारमा गोठ सफाइ अभ्यास..५२
तालिका ६८: अन्य फोहोर व्यवस्थापनको जिम्मेवारीका आधारमा घरधुरी संख्या ५३
तालिका ६९: फोहोरको प्रभावसम्बन्धी धारणाका आधारमा घरधुरी संख्या..५४
तालिका ७०: झाडा पखलाका घटनाका आधारमा घरधुरी संख्या ५५
तालिका ७१: झाडा पखाल उपचार विधि अवलम्बनका आधारमा घरधुरी संख्या ५५
तालिका ७२: झाडा पखला उपचारसम्बन्धी जानकारी प्राप्त गर्ने श्रोतका आधारमा घरधुरी संख्या ५६
तालिका ७३: महिनावारी हुने महिला रहेका घरधुरी संख्या...५७
तालिका ७४: महिनावारी हुँदा हुने विभेदका आधारमा घरधुरी संख्या...५७

तालिका ७५: महिनावारीका समयमा छात्रालाई विद्यालय पठाउने घरधुरी संख्या ५९
तालिका ७६: महिनावारीका समयमा छात्रा विद्यालय नजाने कारणका आधारमा घरधुरी संख्या ५९
तालिका ७७: महिनावारीका समयमा नुहाउने स्थलका आधारमा घरधुरी संख्या ६०
तालिका ७८: सेनिटरी प्याड उपयोगको जानकारीका आधारमा घरधुरी संख्या.. ६०
तालिका ७९: टोल फ्रि नम्बरको जानकारीका आधारमा घरधुरी संख्या ६२
तालिका ८०: टोल फ्रि नम्बर जानकारी रहेका घरधुरी संख्या.. ६२
तालिका ८१: गुनासो वा पृष्ठपोषण राख्ने घरधुरी संख्या..६३
तालिका ८२: प्रतिकार्यबाट सन्तुष्ट घरधुरी संख्या ६४
तालिका ८३: प्रतिकार्यबाट असन्तुष्ट हुनुका कारणअनुसार घरधुरी संख्या ६४
तालिका ८४: गुनासो राख्ने उत्तम प्रकृयाका आधारमा घरधुरी संख्या ६५
तालिका ८५: यौन दुर्व्यवहार र भष्टाचार नियन्त्रणको जानकारीका आधारमा घरधुरी संख्या............................... ६५

रेखा चित्र सूची

चित्र नं. १: जात जातिगत आधारमा जनसंख्या......७
चित्र नं. २: धर्मका आधारमा जनसंख्या......९
चित्र नं. ३: खानेपानी ल्याउन लाग्ने समयअनुसार घरधुरी......१३
चित्र नं. ४: खानेपानीको आवश्यक परिमाणअनुसार घरधुरी......१४
चित्र नं. ५: खानेपानीको आवश्यक परिमाणअनुसार घरधुरी......१६
चित्र नं. ६: खानेपानी सेवाका लागि शुल्क तिर्न तत्पर घरधुरी......१७
चित्र नं. ७: खानेपानी सुद्धीकरण विधिका आधारमा घरधुरी......१९
चित्र नं. ८: खानेपानी सुद्धीकरण नहुनुका कारणका आधारमा घरधुरी संख्या......२०
चित्र नं. ९: फोहोर पानी व्यवस्थापन तरिकाअनुसार घरधुरी संख्या......२१
चित्र नं. १०: पानी भर्ने भाँडा सफा गर्ने समयअनुसार घरधुरी संख्या......२२
चित्र नं. ११: पानी भर्ने भाँडा सफा गर्न उपयोग गर्ने वस्तुका आधारमा घरधुरी संख्या......२३
चित्र नं. १२: लैङ्गिकताका आधारमा खानेपानी मर्मत......२५
चित्र नं. १४: शौचालय नभएका घरधुरीमा शौचालय उपयोगको अवस्था......२७
चित्र नं. १५: शौचालय निर्माण रणनीतिका आधारमा घरधुरी संख्या......२८
चित्र नं. १७: शौचालयको खाडल सफाइको अभ्यासको स्थिति......३१
चित्र नं. १८: शौचालयको उपयोग नगर्नाका कारण......३३
चित्र नं. १९: बच्चाको दिसा पिसाब व्यवस्थापनका अभ्यास......३४
चित्र नं. २०: बाढीका कारण शौचालयमा भएको क्षतिको अवस्था......३४
चित्र नं. २१: विभिन्न अवस्थामा हात धुने घरपरिवार......३६
चित्र नं. २२: हातधुने सामाग्री उपयोगको अवस्था......३७
चित्र नं. २३: हात धुने स्थलको उपयोगका आधारमा घरधुरी संख्या......३८
चित्र नं. २६: खाना पकाउने स्थलका आधारमा घरधुरी संख्या......४२
चित्र नं. २७: भाँडा माझ्न प्रयोग हुने वस्तुअनुसार घरधुरी......४३
चित्र नं. २८: फोहोर व्यवस्थापनको अभ्यासका आधारमा घरधुरी......४४
चित्र नं. २९: खाना भण्डारणको अभ्यासअनुसार घरधुरी......४५
चित्र नं. ३०: दैनिक खानामा समावेश हुने वस्तु......४८
चित्र नं. ३१: फोहोरको प्रभावसम्बन्धी जनचेतनाको अवस्था......५१
चित्र नं. ३२: पशुपालनको अभ्यासका आधारमा घरधुरी संख्या......५२
चित्र नं. ३३: लैगिंकताका आधारमा गोठ सफाई अभ्यासका आधारमा घरधुरी संख्या......५३
चित्र नं. ३४: फोहोरको प्रभावसम्बन्धी जानकारी......५४
चित्र नं. ३५: झाडा पखला उपचार विधिअनुसार घरधुरी......५६
चित्र नं. ३६: महिनावारीका समयमा महिलालाई हुने विभेदअनुसर घरधुरी......५८
चित्र नं. ३७: महिनावारीका समयमा छात्रा विद्यालय नजाने कारणअनुसार घरधुरी संख्या......६०
चित्र नं. ३८: टोल फ्रि नम्बर जानकारीका माध्यमअनुसार घरधुरी संख्या......६३
चित्र नं. ३९: गुनासो राख्ने उत्तम प्रकृयाका आधारमा घरधुरी संख्या......६५

परिच्छेद १ : परिचय

यस परिच्छेदमा कल्यानपुर नगरपालिकाले तयार गरेको खानेपानी तथा सरसफाई वस्तुगत विवरण (WASH Profile) तयारीको पृष्ठभूमि, उद्देश्य, कानुनी तथा नीतिगत व्यवस्था, अध्ययन विधि र सिमाको सम्बन्धमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

१.१ पृष्ठभूमि

नेपालको संविधानले मौलिक हकअन्तरगत प्रत्येक नागरिकलाई स्वच्छ खानेपानी तथा सरसफाइमा पहुँचको हक हुने व्यवस्था गरेको छ । संविधानतः आधारभूत स्वास्थ तथा सरसफाईलाई स्थानीय तहको एकल अधिकारको सूचीमा राखिएकोछ । स्थानीय सरकार सञ्चाचलन ऐन २०७४ ले सरसफाईसम्बन्धी नीति, कानुन, मापदण्ड, योजनाको तर्जुमा, कार्यान्वयन तथा नियमन र खानेपानीको गुणस्तर कायम राख्ने कार्यलाई गाउँपालिका ⁄ नगरपालिकाको काम, कर्तव्य र अधिकार अन्तरगत राखेको छ । नेपालले लिएको दिगो विकास लक्ष्यअनुसार सन् २०३० सम्ममा ९० प्रतिशत जनसंख्यालाई सुरक्षित खानेपानी सुविधा र ९८ प्रतिशत जनसंख्याको शौचालयमा पहुँच पुर्याउन अग्रसर देखिन्छ । वर्तमान पन्ध्रौं पञ्चवर्षिय आवधिक योजनाले "स्वच्छ, सुरक्षित, सर्वसुलभ र दिगो खानेपानी तथा सरसफाई सेवा" भन्ने सोचलाई आत्मसात गरी योजना अवधि भित्र सबै जनतालाई आधारभुतस्तरको खानेपानी र पुर्ण सरसफाईको क्षेत्रमा सबै प्रयासहरुलाई निरन्तरता दिने लक्ष्य लिएको छ । सरसफाईको क्षेत्रमा हालै संघीय सरकारले दक्षिण एसियाकै पहिला मुलुकका रुपमा खुला दिशामुक्त मुलुक घोषणा गरिसकेको छ । वर्तमान संघीय संरचनामा संघ, प्रदेश र स्थानीय तहका अतिरिक्त सामुदायिक तथा गैरसरकारी क्षेत्रबाट पनि खानेपानी र सरसफाई सुविधाको विस्तार र गुणस्तर वृद्धिको क्षेत्रमा दिशामा पहल भइरहेको छ ।

गुणस्तरीय तथा सर्वसुलभ खानेपानी र सुरक्षित शौचालय मानव स्वास्थ्यका लागि अति आवश्यकीय सुविधाका साथै सभ्य समाज, समृद्धि र मानव विकासका लागि अपरिहार्य पूर्वसर्त पनि हो । गुणस्तरीय खानेपानी तथा सरसफाई सुविधामा पहूँचमा वृद्धिले बालमृत्यदर कम गर्न तथा सरदर आयु वृद्धि गर्न सहयोग पुगेको, नागरिकको समग्र स्वास्थ्य अवस्थामा सुधार भई उत्पादनशील समयमा वृद्धि भएको तथा सामाजिक रहन सहन र बालबालिकाको विद्यालय उपस्थिति दरमा अनुकुल सुधार गर्न प्रत्येक्ष योगदान पुर्याएको हुन्छ ।

नयाँ राजनीतिक संरचना तथा नवनिर्वाचित जनप्रतिनिधिको नेतृत्वमा सामाजिक विषय क्षेत्र अन्तरगतको खानेपानी तथा सरसफाईसँग सम्बन्धित सवालहरुलाई वार्षिक, आवधिक र रणनीतिक योजनाका माध्यमबाट सम्बोधन गर्ने कार्य भइ रहेको छ । भौगोलिक तथा प्राकृतिक विशेषता, जनचेतनाको स्तर, व्यक्तिगत आनीवानी र सामाजिक साँस्कृतिक मान्यताका कारण स्वच्छ खानेपानी र गुणस्तरीय सरसफाईको क्षेत्रमा आशातित उपलब्धि हासिल गर्न कठिनाई समेत देखिएको छ । स्वच्छ खानेपानीमा सहज पहूँच तथा गुणस्तरीय सरसफाई सुविधा हासिल हुने अपेक्षा आम रुपमा रहेको छ । यस क्षेत्रमा व्यापक सुधारको जनअपेक्षालाई सम्बोधन गर्ने मुख्य जिम्मेवारी मुल रुपमा स्थानीय सरकारमा रहेको छ ।

कल्यानपुर नगर कार्यपालिका कार्यालयको नेतृत्व र विकास साझेदार संस्था Welt Hunger Hilfe र सवल नेपालको आर्थिक सहयोग, रोकारावालासँगको परामर्श तथा सेण्टर फर सस्टेनेवल डेभलपमेण्ट स्टडिज प्रा.लि. (सिएसडिएस प्रालि) को प्राविधिक सहयोगमा खानेपानी तथा सरसफाई वस्तुगत विवरण तयार गरिएको छ । नगर क्षेत्रको खानेपानी तथा सरसफाईसँग सम्बन्धित समग्र क्षेत्रको आवश्यक सूचनालाई संकलन र विश्लेषण गरी प्रस्तुत गरिएको छ । नगरपालिकाको खानेपानी तथा सरसफाई वस्तुगत विवरणको यस प्रतिवेदने खानेपानी तथा सरसफाई क्षेत्रको वार्षिक, आवधिक योजना तथा क्षेत्रगत रणनीतिक योजना र विकास साझेदार संस्था वा गैरसरकारी संस्थाको तर्फबाट सञ्चालन हुने कार्यक्रम तथा आयोजनाको तर्जुमा, कार्यान्वयन र अनुगमनका लागि उपयोगी हुने विश्वास गरिएको छ ।

१.२ अध्ययनको उद्देश्य

यस अध्ययनको प्रमुख उद्देश्य नगरक्षेत्रको खानेपानी र सरसफाईको यथार्थ अवश्था दर्शाउने सूचना विश्लेषण गरी एकीकृत रुपमा प्रस्तुत गर्नु रहेको छ । यसका विशिष्ठ उद्देश्यहरु देहाय बमोजिम रहेका छन् :

(क) खानेपानी तथा सरसफाईसँग सम्बन्धी विद्यमान अवस्था झल्काउन आवश्यक तथ्याङ्क संकलन तथा विश्लेषण गरी खण्डिकृत रुपमा प्रस्तुत गर्ने ।

(ख) खानेपानी तथा सरसफाईको क्षेत्रसँग सम्बन्धित सम्भावना, अवसर, समश्या र चुनौतिलाई पहिचान गर्न आवश्यक सूचना उपलब्ध गराउने ।

(ग) वार्षिक, आवधिक, विषय क्षेत्रगत रणनीतिक योजना लगायत विकास साझेदार संस्थाका तर्फबाट सञ्चालन हुने कार्यक्रम तथा आयोजना तर्जुमा र अनुगमन मुल्याङ्कनका लागि आवश्यक सूचना उपलब्ध गराउने ।

१.३ कानुनी तथा नीतिगत व्यवस्था

खानेपानी तथा सरसफाई वस्तुगत विवरण तयारी संवैधानिक रुपमा स्वच्छ खानेपानी तथा सरसफाईमा पहुँचको हक हुने व्यवस्थालाई सुनिश्चित गर्न आवधिक, वार्षिक तथा विषय क्षेत्रगत रणनीतिक योजना तर्जुमाका लागि आधार रेखा सूचना उपलब्ध गराउँछ । वार्षिक, आवधिक र क्षेत्रगत रणनीतिक योजना तर्जुमा तथा वस्तुस्थिति विवरण (प्रोफाइल) तयारीका कानुनी तथा नीतिगत आधार पनि यस दस्तवेजका कानुनी तथा नीतिगत आधारहरु हुन् । यस प्रतिवेदन तयारीका कानुनी तथा नीतिगत आधारहरुलाई देहाय बमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ ।

(क) नेपालको संविधान : धारा ३५ को उपधारा ४ को उपधारा ४ मा प्रत्येक नागरिकलाई स्वच्छ खानेपानी तथा सरसफाईमा पहुँचको हक हुने व्यवस्था गरिएको छ भने स्थानीय तथ्याङ्क संकलन तथा व्यवस्थापनलाई स्थानीय तहको एकल अधिकारको रुपमा अनुसूची ८ मा राखेको छ ।

(ख) स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ : गाउँपालिका/नगरपालिकाको काम, कर्तव्य र अधिकारका रुपमा आधारभूत स्वास्थ्य र सरसफाईलाई लिई तथ्याङ्क संकलन र अद्यावधिक गर्नुपर्ने कुरा उल्लेख गरिएको छ ।

(ग) स्थानीय तहको योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७४: गाउँपालिका/नगरपालिकाले वार्षिक योजना र बजेट तर्जुमा गर्नुपूर्व स्थानीय तहको भौगोलिक, सामाजिक, आर्थिक तथा पूर्वाधार लगायतका क्षेत्रको यथार्थ स्थिति देखिने गरी वस्तुगतविवरण तयार वा अद्यावधिक गर्नु पर्नेछ भनी उल्लेख गरिएको छ ।

१.४ अध्ययन विधि

यस प्रतिवेदनको प्रमुख श्रोतको रुपमा घरधुरी सर्वेक्षण रहेको छ । खानेपान तथा सरसफाईसम्बन्धी दीगो विकास लक्ष्य, संघीय सरकारको प्राथमिकता, प्रदेश सरकारको नीतिहरु र स्थानीय सरकारको जिम्मेवारी र खानेपानी तथा सरसफाई सम्बन्धी वस्तुगत विवरणको महत्व र आवश्यकताबारे सहयोगी संस्था **सबल नेपालबाट** कार्यपालिका, स्वास्थ्य तथा सरसफाई लगायतका विषयगत शाखा र सहयोगी निकायका पदाधिकारीहरुलाई अनुशिक्षण गर्ने कार्य भएको थियो । साझा बुभाई निर्माण पश्चात घरधुरी सर्वेक्षण गर्न नगरपालिकाबाट छानिएका गणकहरुलाई तालिम दिई मोबाई एप्समा आधारित सर्वेक्षण, लक्षित समुह छलफल र जानकार व्यक्ति अन्तवार्ता जस्ता विधि प्रयोग गरी विषयगत तथा वस्तुगत तथ्याङ्कलाई संकलन गरिएको थियो ।

१.४.१ सर्भेक्षण औजार तयारी

कल्याणपुर नगरपालिकाको खानेपानी तथा सरसफाई वस्तुगत विवरणको तयारीका लागि तथ्याङ्क संकलन गर्न कार्यशाला गोष्ठीको साझा सहमति बमोजिमको विषयवस्तुलाई समेटिने गरी प्राविधिक सहयोग टोलीद्धारा तयार गरेको सर्भेक्षण औजारमाथी नगर कार्यपालिकासहित सरोकारवाला समेतको सुझावलाई आत्मसात गरी अन्तिम रुप दिइयो । यस क्रममा घरधुरी सर्भेक्षण फारम, अन्तरवार्ता सूची र लक्षित समुह छलफल सुची तयार गरिएको थियो । यसरी तयार गरिएको घरधुरी सर्वेक्षण फारमलाई **अनुसूची १** मा, अन्तरवार्ता सूचीलाई **अनुसूची २** मा र लक्षित समुह छलफल सूचीलाई **अनुसूची ३** मा प्रस्तुत गरिएको छ । घरधुरी सर्भेक्षण फारमको प्रश्नावलीलाई Akvo Flow

ollect सफ्टवयरमा आधारित मोवाइल एप्लिकेसन तयार गरियो। एण्डरोइड मोवाइल मार्फत प्रश्नावलीलाई उपयोग गरी घरधुरी सर्वेक्षण गरिएको थियो ।

१.४.२ तथ्याङ्क संकलन

तथ्याङ्क संकलनका लागि घरधुरी सर्भेक्षण, समुह छलफल र अन्तरवार्ता विधिको उपयोग गरियो । वडाध्यक्षले सिफारिस गरी नगरपालिकाले छानेका घरधुरी सर्वेक्षकहरुलाई २०७६ साल असार १२ गते सिरहाको मिर्चैयामा १ दिने तालिम दिइएको थियो । तालिम लिएका गणकहरुलाई २ दिन अभ्यास गराइ असार १५ गते कल्याणपुर नगरपालिकामा पुन १ दिने तालिम दिइए पछि मात्र असार १६ गतेबाट घरधुरी सर्वेक्षण सुरु भएको हो । घरधुरी सर्वेक्षणबाट प्राप्त तथ्यांकको सत्यता मापन गर्न वडास्तरमा समुहगत छलफल र पदाधिकारीहरुसँग अन्तरवार्ता लिने विधिको उपयोग गरियो। मोवाइल एपमा आधारित घरधुरी सर्वेक्षण फारामको माध्यमबाट हरेक घरपरिवारको विवरण संकलन गरिएको थियो । गणकहरुको सहजिकरणको लागि एक जना सुपरभाइजरको व्यवस्था गरिएकोले गणनाको क्रममा आई पर्ने व्यवधानहरुको लागि तत्काल समाधान गरिएको थियो ।

१.४.३ तथ्याङ्क विश्लेषण तथा व्यवस्थापन

संकलित तथ्याङ्कलाई डिजिटलाइज गरी एकतृत गरिएको थियो। यसरी एकतृत तथ्याङ्कलाई प्राविधिक सहयोग टोलीका विषय विज्ञद्धारा कम्प्युटरमा आधारित तथ्याङ्कशात्रीय विधिको प्रयोग गरी विश्लेषण गरिएको थियो । यस क्रमका, संकलन तथ्याङ्कमा रहेको असंगतीलाई समिक्षा गरी तथ्यपरक गराउने कार्य पनि गरियो । विश्लेषण गरिएको सूचनालाई वडागत विशेषता झल्काउने गरी प्रस्तुत गरिएको छ ।

१.४.४ दस्तावेज तयारी तथा सुझाव संकलन

प्रसोधन र विश्लेषितबाट सृजित सूचनालाई सम्बन्धित विषयका विषय विज्ञको सहयोगमा सिलसिलेवार ढंगले तालिका तथा रेखा चित्रसमेतको प्रयोग गरी प्रस्तुत गरिएको छ । यसरी तयार गरिएको दस्तावेजलाई सरोकारवालामाझ प्रस्तुत गरी आवश्यक सुझाव संकलन गरियो। कार्यशालाबाट आएका सुझाबसमेतलाई सम्बोधन गरी दस्तावेजलाई अन्तिम रुप दिइएको थियो ।

१.५ अध्ययनका सीमा

कल्याणपुर नगरपालिकाले खानेपानी तथा सरसफाई सम्बन्धी वस्तुगत विवरण तयारीका क्रममा उपलब्ध आर्थिक-भौतिक क्षमता, विद्यमान कानूनी तथा नीतिगत व्यवस्था तथा अनुभवका आधारहरुलाई मानी यस प्रतिवेदन तयार गरेको छ। यो प्रतिवेदन तयारीको पहिलो अभ्यासका रुपमा रहेता पनि आवश्यकता र सामर्थअनुसार सके सम्म भौगोलिक तथा सामाजिक रुपमा खण्डीकृत र विषयगत रुपमा एकीकृत विवरण तयार गर्ने प्रयत्न गरेको छ । तथ्याङ्क संकलनका क्रममा यथासम्भव उपयुक्त उत्तरदाताको जवाफ तथा समुहगत छलफलको निष्कर्श र आधिकारिक प्रतिवेदन तथा अभिलेखका तथ्यहरुलाई तथ्याङ्कका आधारका रुपमा लिइएको छ। सामाजिक मान्यता र परम्पराका कारण महिलाहरुको महिनावारी सम्बन्धी प्रश्नहरुमा उत्तरदाताको अनिच्क्षाका कारण तथ्याङ्कमा अस्वभाविक प्रभाव रहन सक्छ। दुर्भाग्यबस, गणना सुरु भएको केहि दिन पश्चान तराईका जिल्लाम भिषण वर्षाको कारण बाढि आयो । बाढि र निरन्तर वर्षको कारण गणना कार्य अपेक्षकृत रुपमा ढिला हुन गएको थियो । यस तथ्यलाई आगामी दिनमा थप परिमार्जन सहित नगरपालिकाको आवश्यकताअनुसार अद्यावधिक गर्दै लगिनेछ । प्रतिवेदनमा उल्लेखित सूचकहरुको मान वा विवरण अन्य अध्ययन प्रतिवेदनको विवरणसँग हुबहु मेल खान वा नखान सक्नेछ ।

परिच्छेद २ : अध्ययन क्षेत्रको चिनारी

कल्याणपुर नगरपालिकाको भौगोलिक तथा राजनीतिक अवस्थिति, ऐतिहासिक पृष्ठभूमि तथा चिनारी, भूउपयोगको अवस्था र मानव विकासको अवस्थालाई यस परिच्छेदमा प्रस्तुत गरिएको छ।

२.१ भौगोलिक अवस्थिति

कल्याणपुर नगरपालिका सिराह जिल्लाको पश्चिमी भागमा अवस्थित रहेको छ। यस नगरपालिकाको पूर्वमा नरहा गाउँपालिका र विष्णुपुर गाउँपालिका अवस्थित रहेको छ भने दक्षिणमा सिराह नगरपालिका, पश्चिममा धनुषा जिल्ला र उत्तरमा मिर्चहा नगरपालिका र कर्जन्हा नगरपालिका रहेको छ। भौगोलिक अवस्थितिका हिसाबले २६ डिग्री ४१ मिनेट ४३ सेकेण्ड उत्तर देखि २६ डिग्री ४८ मिनेट ५० सेकेण्ड उत्तरी अक्षांस र ८६ डिग्री ८ मिनेट ४० सेकेण्ड पूर्व देखि ८६ डिग्री १५ मिनेट ३६ सेकेण्ड पुर्वी देशान्तरमा फैलिएको छ। नगरपालिकाको कूल क्षेत्रफल ७६.८१ बर्ग किलोमिटर रहेको छ। यस नगरपालिका सामुन्द्रिक सतह देखि करिब १०० मिटरको उचाईमा अवस्थित रहेको छ।

२.२ राजनीतिक अवस्थिति

कल्याणपुर नगरपालिका नेपालको पूर्वी तराईको प्रदेश नं. २ अन्तरगत सिराह जिल्लामा अवस्थित रहेको छ। यस नगरपालिकामा १२ वटा वडा विभक्त रहेको छ। नयाँ संघीय संरचना अन्तरगत वि.सं. २०७३ सालमा साविक कल्याणपुर जब्दी, अर्नामा प्र.रा., चतरी, ईटारी प्रसाही, डुमरी, मझौलिया, चिकना, विष्णुपुर प्र.रा., भोक्राहा, बेल्हा र भेडिया गाविस तथा गाविसका केही वडाहरु मिलेर बनेको हो। यो क्षेत्र संघीय संसदको निर्वाचन प्रयोजनका लागि तय भएको४ वटा निर्वाचन क्षेत्र मध्ये ४ नं क्षेत्र र प्रदेश सभाका लागि. ४ (ख) अन्तर्गत रहेको छ।

नगरपालिकाको वडागत विवरण

वडा नं.	समावेश गाविसहरू	क्षेत्रफल(वर्ग कि.मी.)	प्रतिशत
१	अर्नामा प्र.रा.(१-९)	५.६६	७.४
२	चतरी(१-९)	३.३४	४.३
३	ईटारी प्रसाही(१-९)	५.६	७.३
४	विष्णुपुर प्र.रा.(१-९)	११.०२	१४.३
५	चिकना(१-९)	५.७५	७.५
६	भोक्राहा(१-९)	१.८२	२.४
७	भेडिया(१-९)	६.५५	८.५
८	मझौलिया(१-९)	८.४५	११.०
९	डुमरी(१-९)	६.१२	८.०
१०	कल्याणपुर जब्दी(१,२,३,४,५)	११.४३	१४.९
११	कल्याणपुर जब्दी(६,७,८,९)	२.४५	३.२
१२	बेल्हा(१-९)	८.६२	११.२
जम्मा		**७६.८१**	१००.०

श्रोत: स्थानीय तह पु:नरसंरचना आयोगको प्रतिवेदन २०७३

२.३ ऐतिहासिक पृष्ठभूमि तथा चिनारी

कल्याणपुर नगरपालिका ऐतिहासिक, धार्मिक, साँस्कृतिक र प्राकृतिक रुपले यस प्रदेशकै फरक विषेशता बोकेको क्षेत्र हो। साविक तराईको मधेशी भेग अर्न्तगत रहेका अर्नामा प्रा.रा.,चतरी, इटारी प्रसाही, विष्णुपुर प्र.रा.,चिकना,

भोक्रहा, भेडिया, मझौलिया, डुमरी, कल्याणपुर जब्दी, बेलहा वि.सं. २०७३ सालमा यस नगरपालिकाको गठन गरिएको हो ।

प्रदेश नं. २ अर्न्तगत सिरहा जिल्लाको कल्याणपुर नगरपालिका एक तराई क्षेत्रको समथर मधेसको पहिचानको रुपमा रहेको छ । यस क्षेत्रमा धरातलीय स्वरुपका हिसाबले अधिकांश भुभाग खेतीयोग्य, वन तथा खोला नालाले ओगटेको छ । यस नगरपालिका भित्र साविकका अर्नामा प्रा.रा., चतरी, इटारी प्रसाही, विष्णुपुर प्र.रा., चिकना, भोक्रहा, भेडिया, मझौलिया, डुमरी, कल्याणपुर जब्दी, बेलहा गाविसमा समथर जमिन रहेको छ ।

नगरपालिकाको कुल क्षेत्रफलको ९४.३६ प्रतिशत क्षेत्रमा खेती गरिएको छ । यो नगरपालिका भारतीय सिमा क्षत्रमा पर्ने हुनाले यहा वन जंगल छैन । यहाको ०.१८ प्रतिशत भूभाग घर वरपर पाईने झाडी तथा बगैचाले ओगटेको छ । नगरपालिकाको २.६६ प्रतिशतमा खोलानाला तथा पनीले ढाकोको क्षेत्र छ । सम्बन्धी विवरण तल तालिकामा दिईएको छ ।

२.४ भूउपयोगको अवस्था

समथर तराईको धरातलिय स्वरुप रहेको यस क्षेत्र धरातलिय रुपमा एक रुप रहेका छ । नापी विभागले तयार गरेको तथ्याङ्कका आधारमा विश्लेषण गरिएको यस नगरपालिकामा खेती योग्य जमिन ९३ प्रतिशत रहेको छ । यहा पोखरी र कमला नदी नजिक भएको ले पोखरी र पानीले ढाकेको क्षेत्र २.८१ प्रतिशत छ भने कमला नदीको बगर क्षेत्र २.७८ प्रतिशत रहेको छ । भुउपयोग सम्वन्धी विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका १: नगरपालिकाको भूउपयोग अवस्था

भूमिको प्रकार	क्षेत्रफल (वर्ग किमि)	प्रतिशत
खेति गरिएको जमिन	७१.७६	९३.४२
बगैचा	०.१९	०.२५
पोखरी, नदी पानीले ढाकेको	२.१६	२.८१
बगर क्षेत्र	२.१४	२.७८
चरण क्षेत्र	०.५६	०.७३
जम्मा	७६.८१	९९.९९

स्रोत: Land Resource Maping Project 1987, नापी विभाग

२.५ मानव विकासको अवस्था

सिराह जिल्लाको मानव विकासको अवस्थालाई नेपाल मानव विकास प्रतिवेदन २०१४ अनुसार हेर्दा सिराह जिल्ला तत्कालिन ७५ जिल्ला मध्ये ६२ औं जिल्लाका रुपमा रहेको छ । यस प्रतिवेदनले सिराह जिल्लाको मानव विकास सुचकांक ०.४०८ रहेको देखाएको छ । जसअनुसार यस जिल्लाको औषत आयु ७१.२९ वर्ष र प्रतिव्यक्ति आम्दानी ६८९ अमेरिक डलर रहेको छ । नेपाल मानव विकास प्रतिवेदनले जिल्लाको हकमा औंलाएको मान यस नगरपालिकाको हकमा पनि सामान्यिकरण गर्न सकिन्छ ।

परिच्छेद ३ : जनसांख्यिक अवस्था

यस परिच्छेदमा नगरपालिकाको जनसांख्यिक अवस्थासँग सम्बन्धित वडागत जनसंख्या, घरधुरी, जातजातिगत वसोवास, धर्म, भाषा लगायतको जनसंख्या बनौट, संरचना तथा वितरण जस्ता विषयहरु समाविष्ट रहेका छन् ।

३.१ वडागत जनसंख्या

कल्याणपुर नगरपालिकाको कूल घरधुरी संख्या १०५२० र जनसंख्या ५७९६५ रहेको छ जसमध्ये ३०८४५ (५३.२१ प्रतिशत) महिला, २७११९ (४६.७९) पुरुष र १ नखुलेको जनसंख्या रहेको देखिन्छ । वडागत रुपमा सबैभन्दा उच्च जनसंख्या वडा नं. १२ मा ६७१५ रहेको छ भने सबै भन्दा न्यून वडा नं. ६ मा २३१४ रहेको देखिन्छ । हालको औषत घरपरिवारको आकार ५.५१ रहेको यस क्षेत्रमा लैंगिक अनुपात ८७.९ रहेको छ । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका २: वडागत जनसंख्या वितरणको अवस्था

वडा नं.	जनसंख्या तथा घरधुरी विवरण (संख्या)						
	महिला	पुरुष	नखुलेको	जम्मा	घरधुरी	औषत परिवार	लैङ्गिक अनुपात
१	२४८३	२०७८	०	४५६१	७८४	५.८२	८३.७
२	१८३३	१३९७	०	३२३०	५७६	५.६१	७६.२
३	२८५७	२२८३	०	५१४०	९४७	५.४३	७९.९
४	३५९१	२९९८	०	६५८९	१३५०	४.८८	८३.५
५	२०६१	१९६४	०	४०२५	८०५	५.००	९५.३
६	१०९६	१२१८	०	२३१४	४३४	५.३३	१११.१
७	२७०६	२१३३	०	४८३९	९१८	५.२७	७८.८
८	२८१६	२४१०	०	५२२६	९४१	५.५५	८५.६
९	२५७३	१८६६	०	४४३९	९२०	४.८३	७२.५
१०	३२९५	३२३३	०	६५२८	१०५७	६.१८	९८.१
११	२२०२	२१५६	१	४३५९	७६१	५.७३	९७.९
१२	३३३२	३३८३	०	६७१५	१०२७	६.५४	१०१.५
कूल	**३०८४५**	**२७११९**	**१**	**५७९६५**	**१०५२०**	**५.५१**	**८७.९**
प्रतिशत	**५३.२१**	**४६.७९**	**०.००**	**१००**	**१००**	**१.००**	**८७.९**

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

३.२ जातजातिगत जनसंख्या

यस नगरपालिकामा जातजातिगत आधारमा जनसंख्याको वर्गिकरण गर्दा सबैभन्दा बढी तराई अन्यको जनसंख्या ४० प्रतिशत रहेको देखिन्छ । त्यसैगरी तराई दलित २७.२२ प्रतिशत र मुस्लिम १४.१४ प्रतिशत रहेको छ । जातजातीगत आधारमा जनसंख्यालाई वडागत विवरण देहाय बमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ३: जातिगत आधारमा जनसंख्या विवरण

वडा नं.	जातजातिगत जनसंख्या विवरण									जम्मा
	तराई ब्राम्हण, क्षेत्री, राजपुत	पहाडी ब्राम्हण, क्षेत्री, ठकुरी, सन्यासी	तराई आदिवासी, जनजाति	पहाडी आदिवासी, जनजाति	तराई दलित	पहाडी दलित	मुस्लिम	तराइ अन्य	पहाडी अन्य	
१	१२	२७	१९५७	०	१५३९	६	२०६	७८४	३०	४५६१
२	१०	०	४४८	७	१४०८	०	१३५७	०	०	३२३०
३	१२८	९	२१८०	८	१११५	५	७२०	९६८	७	५१४०
४	१८	०	९३१	३४	१५४१	३५	७१६	३३०९	५	६५८९
५	१०	८	६१	७	१३०८	०	३२६	२३०५	०	४०२५
६	१०	०	७१४	१०	१९३	०	१०७२	३१५	०	२३१४

वडा नं.	जातजातिगत जनसंख्या विवरण									जम्मा
	तराई ब्राम्हण, क्षेत्री, राजपुत	पहाडी ब्राम्हण, क्षेत्री, ठकुरी, सन्यासी	तराई आदिवासी, जनजाति	पहाडी आदिवासी, जनजाति	तराई दलित	पहाडी दलित	मुस्लिम	तराइ अन्य	पहाडी अन्य	
७	१३	०	३७२	११	१८२५	५	२	२६११	०	४८३९
८	१५६	११	९९५	१०	१५४८	११	१४११	१०७५	९	५२२६
९	०	०	२५५	०	१४४९	१३		२७१४	८	४४३९
१०	०	०	१४९	०	१७४१	०	४५७	४०३३	१४८	६५२८
११	१२३	०	३०८	४	६३९	०	१७३	३१०९	३	४३५९
१२	३६	०	१४१६	३२	१४७२	१५	१७५५	१९८३	६	६७१५
कूल	**५१६**	**५५**	**९७८६**	**१२३**	**१५७७८**	**९०**	**८१९५**	**२३२०६**	**२१६**	**५७९६५**
प्रतिशत	०.८९	०.०९	१६.८८	०.२१	२७.२२	०.१६	१४.१४	४०.०३	०.३७	१००.००

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. १: जात जातिगत आधारमा जनसंख्या

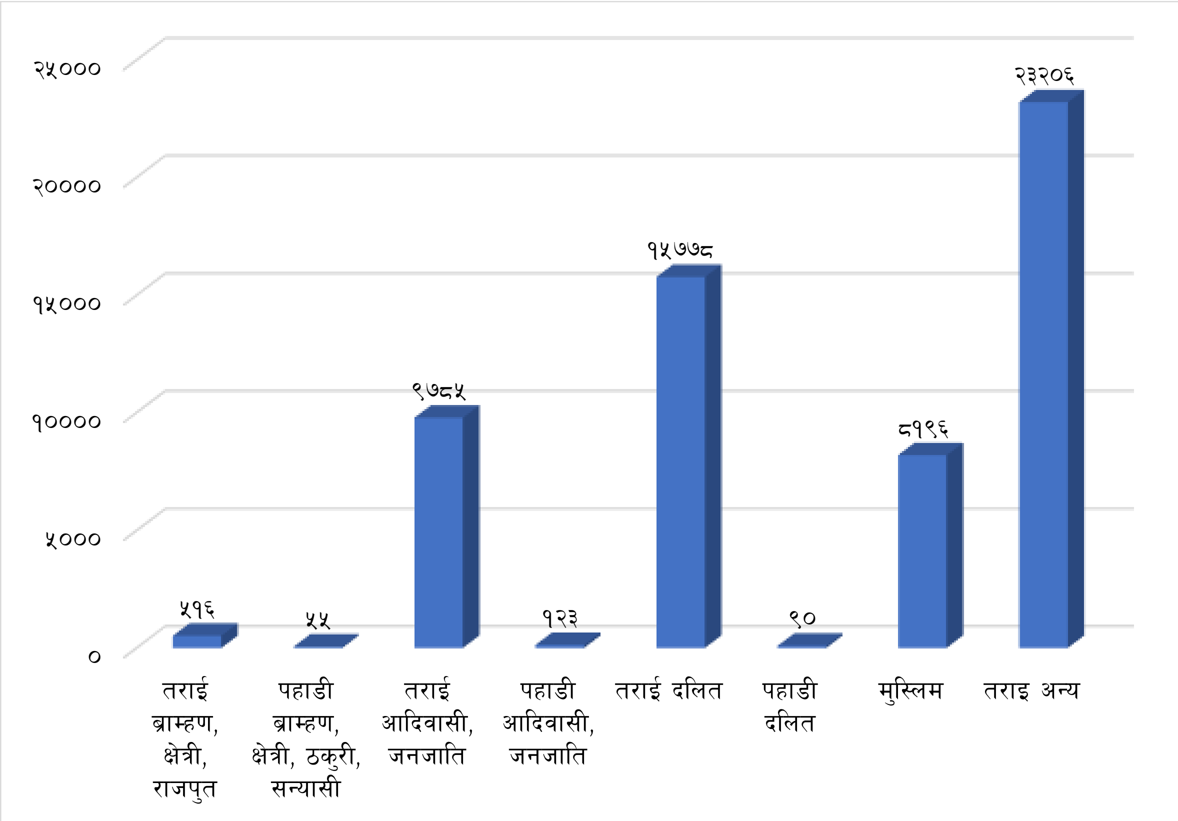

३.२ जातजातिगत घरधुरी संख्या

यस नगरपालिकामा घरमुलीको जात वा जातियताका आधारमा घरपरिवारको वर्गिकरण गर्दा सबैभन्दा बढी तराई अन्यको ४०.३२ प्रतिशत घरपरिवारको बसोबास रहेको छ। दोस्रो अधिक घरधुरी संख्या तराई दलित २८.२४ प्रतिशत रहेको छ। जातजातीगत आधारमा घरपरिवारलाई वडागत विवरण देहाय बमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ४: जातिगत आधारमा घरधुरी विवरण

वडा नं.	जातजातिगत घरधुरी विवरण									जम्मा
	तराई ब्राम्हण, क्षेत्री, राजपुत	पहाडी ब्राम्हण, क्षेत्री, ठकुरी, सन्यासी	तराई आदिवासी, जनजाति	पहाडी आदिवासी, जनजाति	तराई दलित	पहाडी दलित	मुस्लिम	तराई अन्य	पहाडी अन्य	
१	२	६	३४६	०	२७७	१	३०	११६	६	७८४

वडा नं.	जातजातिगत घरधुरी विवरण									जम्मा
	तराई ब्राम्हण, क्षेत्री, राजपुत	पहाडी ब्राम्हण, क्षेत्री, ठकुरी, सन्यासी	तराई आदिवासी, जनजाति	पहाडी आदिवासी, जनजाति	तराई दलित	पहाडी दलित	मुस्लिम	तराई अन्य	पहाडी अन्य	
२	२	०	८५	१	२६३	०	२२५	०	०	५७६
३	२५	१	४०८	२	२१४	१	११८	१७७	१	९४७
४	३	०	२०२	९	३२२	७	१३८	६६८	१	१३५०
५	२	२	११	१	२६३	०	६८	४५८	०	८०५
६	३	०	१५५	२	३२	०	१८७	५५	०	४३४
७	१	०	७१	२	३५२	१	०	४९१	०	९१८
८	२८	१	१९३	२	२८८	२	२२२	२०४	१	९४१
९	०	०	५३	०	२९९	३	०	५६३	२	९२०
१०	०	०	२६	०	३००	०	५५	६५४	२२	१०५७
११	२४	०	५४	१	१०५	०	३१	५४५	१	७६१
१२	६	०	२००	६	२५६	३	२४४	३११	१	१०२७
कूल	९६	१०	१८०४	२६	२९७१	१८	१३१८	४२४२	३५	१०५२०
प्रतिशत	०.९१	०.१०	१७.१५	०.२५	२८.२४	०.१७	१२.५३	४०.३२	०.३३	१००.००

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

३.३ धर्मअनुसार जनसंख्या तथा घरधुरी संख्या

नगर क्षेत्रमा धर्मका आधारमा जनसंख्यालाई हेर्दा ८५.६३ प्रतिशत हिन्दु, १३.८७ प्रतिशत ईस्लाम र अन्य धर्मालम्बी न्यून संख्यामा रहेको देखिन्छ । घरमुलीका आधारमा घरपरिवारको वर्गिकरण गर्दा ८७.२८ प्रतिशत हिन्दु, १२.२७ प्रतिशत ईस्लाम रहेका छ । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका ५: धर्म अनुसार जनसंख्या तथा घरधुरी विवरण

वडा नम्बर	धर्मअनुसार जनसंख्या							धर्मअनुसार घरधुरी संख्या						
	हिन्दु	बौद्ध	ईस्लाम	जैन	इसाई	सिख	जम्मा	हिन्दु	बौद्ध	ईस्लाम	जैन	इसाई	सिख	जम्मा
१	४३५५	०	२०६	०	०	०	४५६१	७५४	०	३०	०	०	०	७८४
२	१८७७	०	१३४७	०	६	०	३२३०	३५२	०	२२३	०	१	०	५७६
३	४४३३	०	६९०	६	११	०	५१४०	८३२	०	११२	१	२	०	९४७
४	५८५३	६	६९६	११	१५	८	६५८९	१२०८	१	१३४	२	३	२	१३५०
५	३७०७	०	३००	०	१८	०	४०२५	७३८	०	६३	०	४	०	८०५
६	१२४९	०	१०६५	०	०	०	२३१४	२४८	०	१८६	०	०	०	४३४
७	४८३०	०	२	७	०	०	४८३९	९१६	०	०	२	०	०	९१८
८	३७६९	०	१३७४	७	४२	३४	५२२६	७११	०	२१४	१	८	७	९४१
९	४४१६	०	१	११	६	५	४४३९	९१६	०	०	२	१	१	९२०
१०	६०१५	०	४७८	०	४	३१	६५२८	९९६	०	५९	०	१	१	१०५७
११	४१७७	५	१७१	६	०	०	४३५९	७२९	१	३०	१	०	०	७६१
१२	४९५६	०	१७१२	५	३६	६	६७१५	७८२	०	२४०	१	३	१	१०२७
कूल	४९६३७	११	८०४२	५३	१३८	८४	५७९६५	९१८२	२	१२९१	१०	२३	१२	१०५२०
प्रतिशत	८५.६३	०.०२	१३.८७	०.०९	०.२४	०.१४	१००.०	८७.२८	०.०२	१२.२७	०.१०	०.२२	०.११	१००.०

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. २: धर्मका आधारमा जनसंख्या

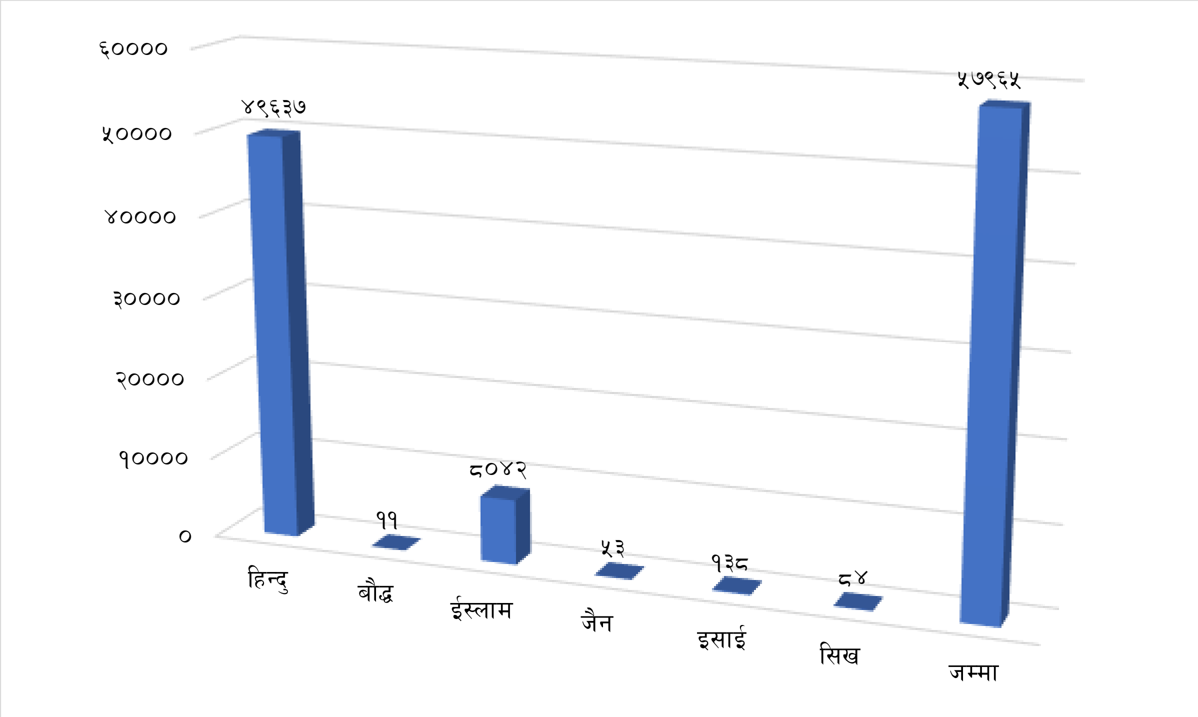

३.४ लैगिंकता तथा उमेर समुहका आधारमा जनसंख्या विवरण

उमेर समहको आधारमा जनसंख्याको अवस्था हेर्दा ५ वर्ष मुनीको जनसंख्या ८४५६ र ९१ वर्ष माथिको ५१ रहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ६: उमेर तथा लिंगको आधारमा जनसंख्या विवरण

वडा नं	लिङ्ग	उमेर समुहअनुसार जनसंख्या																		
		१-५	६-१०	११-१५	१६-२०	२१-२५	२६-३०	३१-३५	३६-४०	४१-४५	४६-५०	५१-५५	५६-६०	६१-६५	६६-७०	७१-७५	७६-८०	८१-८५	८६-९०	९०+
१	जम्मा	६५७	५४९	४१८	४८४	४२०	३९९	३४४	३२१	२१२	२१४	१३३	१४८	८८	९५	३८	२७	१२	१	१
	महिला	२९५	२५६	२१८	२४८	२०५	२२२	२२१	२१७	१४४	१४०	७७	९८	४५	६१	१९	१२	३	१	१
	पुरुष	३६२	२९३	२००	२३६	२१५	१७७	१२३	१०४	६८	७४	५६	५०	४३	३४	१९	१५	९	०	०
२	जम्मा	५१९	४६९	३१४	३०३	३३६	२९३	२०१	२०२	१३७	१५६	६१	१२५	५१	३८	१०	१५	०	०	०
	महिला	२४०	२००	१२१	१४९	१८३	१८०	१५०	१५९	१०९	१२२	५१	१००	३६	२१	६	६	०	०	०
	पुरुष	२७९	२६९	१९३	१५४	१५३	११३	५१	४३	२८	३४	१०	२५	१५	१७	४	९	०	०	०
३	जम्मा	७९८	६५८	४९५	४९५	४८९	४५६	३६६	३०३	२२९	२०१	१४७	१४८	११४	१३३	६९	२३	१०	५	१
	महिला	३६०	३२०	२३१	२२६	२८१	२७५	२५३	२१४	१५५	१४०	९१	१००	६८	७६	४५	१४	३	४	१
	पुरुष	४३८	३३८	२६४	२६९	२०८	१८१	११३	८९	७४	६१	५६	४८	४६	५७	२४	९	७	१	०
४	जम्मा	९७१	८७८	६६४	७१०	६४६	५२८	४२५	३७९	२३७	२८२	१७९	२०७	१४४	१८४	१०८	३१	७	३	६
	महिला	३९६	३७२	२९१	३०६	३८०	३६३	२९२	२४२	१७४	२०१	१३९	१४०	८८	११५	६८	१७	३	१	३
	पुरुष	५७५	५०६	३७३	४०४	२६६	१६५	१३३	१३७	६३	८१	४०	६७	५६	६९	४०	१४	४	२	३
५	जम्मा	६०३	५२४	३८०	३७९	४२५	३५५	२८८	२४६	१८०	१८७	१०९	१३२	६७	८०	४३	१८	३	२	४
	महिला	२५९	२४०	१५८	१६८	२०५	१९२	१९५	१५५	११८	१२३	५७	६७	३१	५३	३०	५	१	२	२
	पुरुष	३४४	२८४	२२२	२११	२२०	१६३	९३	९१	६२	६४	५२	६५	३६	२७	१३	१३	२	०	२
६	जम्मा	३४४	३२४	२४२	१९४	१९२	१९४	१६२	१७१	१०१	१०५	७३	६९	३६	४७	३३	१९	२	४	२
	महिला	१४५	१३१	८२	८९	८९	१०४	९८	१००	५३	५७	३५	४५	१८	२७	१३	७	२	०	१
	पुरुष	१९९	१९३	१६०	१०५	१०३	९०	६४	७१	४८	४८	३८	२४	१८	२०	२०	१२	०	४	१
७	जम्मा	६९९	६०१	४५६	४४७	४१६	४५३	३४३	३४७	२२१	२०३	१०१	१८८	९२	१४४	७८	२८	११	६	५
	महिला	३११	२७८	१९९	१९०	२२३	२७३	२०८	२३८	१६७	१४४	६८	१४६	६५	१०६	५५	१८	८	६	३
	पुरुष	३८८	३२३	२५७	२५७	१९३	१८०	१३५	१०९	५४	५९	३३	४२	२७	३८	२३	१०	३	०	२
	जम्मा	७४५	६७५	५७२	६३८	५८२	४१४	३०९	२७६	२३२	१९९	१२२	१२७	१२२	१२९	५४	२२	३	२	३

वडा नं	लिङ्ग	उमेर समुहअनुसार जनसंख्या																		
		१-५	६-१०	११-१५	१६-२०	२१-२५	२६-३०	३१-३५	३६-४०	४१-४५	४६-५०	५१-५५	५६-६०	६१-६५	६६-७०	७१-७५	७६-८०	८१-८५	८६-९०	९०+
८	महिला	३५६	३०२	२५६	३१२	२६९	२२३	१९०	१८१	१५९	१५२	९१	८७	९५	८७	३४	१६	१	२	३
	पुरुष	३८९	३७३	३१६	३२६	३१३	१९१	११९	९५	७३	४७	३१	४०	२७	४२	२०	६	२	०	०
९	जम्मा	६८०	५९५	४३७	४८१	३९३	३६९	२८२	२५८	१६४	१७५	१४६	१५६	१०७	१०५	५४	१९	७	६	५
	महिला	२९४	२७४	१८५	१८७	२०४	२७९	२२०	२०२	१३३	१३८	११८	१२२	७५	७७	४०	१२	७	३	३
	पुरुष	३८६	३२१	२५२	२९४	१८९	९०	६२	५६	३१	३७	२८	३४	३२	२८	१४	७	०	३	२
१०	जम्मा	९४०	७९२	५०२	७१६	६७०	५७३	५०४	३७१	३२१	२२२	२२०	२१८	१८०	१५४	६४	४१	१८	८	१४
	महिला	४२७	३७६	२३८	३६३	३३१	३०३	२७२	१९१	१९६	१२२	१२७	११२	८६	८३	२७	२५	६	६	४
	पुरुष	५१३	४१६	२६४	३५३	३३९	२७०	२३२	१८०	१२५	१००	९३	१०६	९४	७१	३७	१६	१२	२	१०
११	जम्मा	६४२	५२६	४११	४८६	४२१	३८७	२८८	२८७	१७२	१६५	१२०	११६	१११	१०८	७३	२६	१२	६	२
	महिला	२९२	२४४	१८७	२२४	२०८	२०९	१६५	१६५	१०३	९४	५५	६७	७३	५३	४२	११	६	३	१
	पुरुष	३५०	२८२	२२४	२६२	२१३	१७८	१२३	१२२	६९	७१	६४	४९	३८	५५	३१	१५	६	३	१
	अन्य	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०
१२	जम्मा	८५८	८५४	६६६	६८८	६१३	६२०	५५२	४८८	३२२	२६४	१९८	१८१	१४९	१३३	६८	३१	१३	९	८
	महिला	३५५	३९६	३०१	३३१	३०३	३४६	२९७	२७०	१७९	१३२	१२२	९७	७७	७६	३४	८	४	१	३
	पुरुष	५०३	४५८	३६५	३५७	३१०	२७४	२५५	२१८	१४३	१३२	७६	८४	७२	५७	३४	२३	९	८	५
जम्मा		८४५६	७४४५	५५५७	६०२१	५६०३	५०४१	४०६४	३६४९	२५२८	२३७३	१६०९	१८१५	१२६१	१३५०	६९२	३००	९८	५२	५१

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

३.५ शैक्षिकस्तर अनुसार जनसंख्या विवरण

शैक्षिकस्तर अनुसार गाउँपालिकाको जनसंख्या हेर्दा यस नगरपालिका क्षेत्र भित्र २९.९ प्रतिशत निरक्षर जनसंख्या रहेको देखिन्छ। तहगत शैक्षिकस्तर अनुसार जनसंख्याको वर्गिकरण गर्दा ८.१ प्रतिशत पूर्वप्राथमिक, २६ प्रतिशत आधारभूत तह, १२.४ प्रतिशत माध्यमिक तह, १.७ प्रतिशत स्नातक तह, ०.५ प्रतिशत स्नातकोत्तर वा माथिल्लो तह र १.५ प्रतिशत जनसंख्या प्राविधिक एसएलसी अध्ययन गरेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका ७: शैक्षिकस्तर अनुसार जनसंख्या विवरण

वडा नं.	शैक्षिकस्तरअनुसाको जनसंख्या विवरण										जम्मा
	पूर्व प्राथमिक	आधारभुत तह	माध्यमिक तह	स्नातक तह	स्नातककोत्र वा माथी	प्राविधिक SLC	साक्षर मात्र	निरक्षर	नखुलेको	कम उमेर	
१	३४१	९९२	७६४	८३	१४	४	३६९	१४८६	१३५	३७३	४५६१
२	३०८	६०२	३३८	२६	८	२	३७६	१०७८	१९९	२९३	३२३०
३	३११	१३२३	७३०	१०१	१६	२७	४२७	१५६२	१२५	५१८	५१४०
४	३४६	१८७३	९६७	९१	३६	३०	३७६	२१३७	१२४	६०९	६५८९
५	२४९	१०८९	३५९	५२	३४	२२	३३१	१४२४	१२६	३३९	४०२५
६	२५८	५०२	३००	२७	१५	१०	१८९	७०९	८६	२१८	२३१४
७	२४७	१५३९	६१८	९१	१७	५३	२२०	१५२७	१०८	४१९	४८३९
८	३४०	१७९०	६५३	८०	३६	१५२	२७७	१४०२	२४	४७२	५२२६
९	३७५	११६७	६८६	६६	१९	२	२६६	१४१६	३५	४०७	४४३९
१०	५२७	१९०४	४२१	८२	३२	१७३	९२७	१९९८	१०५	३५९	६५२८
११	३०६	१४४८	८६७	११९	४१	७	२७७	८६७	६४	३६३	४३५९
१२	१०८३	८२३	५०४	१४२	४९	३८२	१३३५	१७१४	४०६	२७७	६७१५
कूल	४६९१	१५०५२	७२०७	९६०	३१७	८६४	५३७०	१७३२०	१५३७	४६४७	५७९६५
प्रतिशत	८.१	२६.०	१२.४	१.७	०.५	१.५	९.३	२९.९	२.७	८.०	१००.०

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

३.६ पेशाका आधारमा जनसंख्या

यस क्षेत्रको कूल जनसंख्या ५७९६५ मध्ये ९.६८ प्रतिशत जनसंख्याको मुख्य पेशा कृषि तथा पशुपालन रहेको छ। नगरपालिका क्षेत्रमा २८.५४ प्रतिशत विद्यार्थी, १२.६४ कम उमेर र १८.७ प्रतिशत गृहिणी रहेको देखिन्छ। बैदेशीक रोजगारी, अदक्ष श्रमिक, दक्ष कामदारकारुपमा क्रमश: ११.८३, ३.०७ र ०.५१ प्रतिशत रहेका छन्। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ८: प्रमुख पेशा अनुसार जनसंख्या

वडा नं.	पेशाका आधारमा वडागत जनसंख्या विवरण													जम्मा
	कृषि र पशु	व्यापार	नोकरी	बैदेशिक रोजगार	गृहिणी	अन्य	पेन्सन	जेष्ठ नागरिक	दक्ष कामदार	विद्यार्थी	कम उमेर	बेरोजगार	अदक्ष श्रमिक	
१	४७०	७०	४७	६१४	८८४	१९	९७	९३	३६	१२८०	५२०	२६३	१६८	४५६१
२	१५५	१४	४१	४०२	७२९	५४	१	१०९	३	९०४	४७६	३१९	२३	३२३०
३	७००	३३	४७	५९१	६०७	८	४५	२४९	२०	१३८६	७८४	४०२	२६८	५१४०
४	६२६	१०७	१३०	६५६	१३८६	३२	७२	२४३	१९	१४७०	१३८४	३००	१६४	६५८९
५	२९६	४१	१४१	६३६	८६८	३३	१९	१०२	१७	११४७	४६८	१९१	६६	४०२५
६	१३५	३८	३०	२५९	५१४	१२	१	१३०	१४	६९४	२९४	१८६	७	२३१४
७	३८०	१०७	६५	५५६	९८९	२३	१३	१२१	५३	१३६१	५३८	१७०	४६३	४८३९
८	८४८	६३	१०६	५२७	८३२	१५	३	३१	७	१७०८	५२५	३१४	२४७	५२२६
९	६६३	९३	४६	४९३	४१०	३६	२	५३	२	१४८६	४४७	६९२	१६	४४३९
१०	५६५	११४	९७	८९४	१४३५	१७	२०	५२२	३०	१७११	८००	२६७	५६	६५२८
११	५१३	२४४	११७	३८८	६१५	१०	८९	३७	१४	१४१४	४४२	४५७	१९	४३५९
१२	२५९	११०	११०	८४१	१५७१	९४	७	५०९	८३	१९८०	६५०	२१६	२८५	६७१५
जम्मा	५६१०	१०३४	९७७	६८५७	१०८४०	३५३	३६९	२१९९	२९८	१६५४१	७३२८	३७७७	१७८२	५७९६५
प्रतिशत	९.६८	१.७८	१.६९	११.८३	१८.७०	०.६१	०.६४	३.७९	०.५१	२८.५४	१२.६४	६.५२	३.०७	१००

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

३.७ मुख्य पेशाका आधारमा घरधुरी

मुख्य पेशाका आधरमा घरधुरीलाई हेर्दा सबैभन्दा उच्च २८.७४ प्रतिशत घरधुरीले कृषि तथा पशुजन्य व्यवसायलाई प्रमुख पेशाका रुपमा अवलम्बन गरेका छन् भने बैदेशिक रोजगारीलाई मुख्य पेशाका रुपमा लिने घरधुरी संख्या २६.०९ प्रतिशत रहेको छ। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ९: प्रमुख पेशा अनुसार घरधुरी संख्या

वडा नं.	उत्तरदाताको पेशाका आधारमा घरधुरी संख्या													जम्मा
	कृषि र पशु	व्यापार	नोकरी	बैदेशिक रोजगार	गृहिणी	अन्य	पेन्सन	जेष्ठ नागरिक	दक्ष कामदार	विद्यार्थी	कम उमेर	बेरोजगार	अदक्ष श्रमिक	
१	२१७	२७	१५	२३६	३२	३	७१	६०	९	२	१	६०	५१	७८४
२	९९	८	१३	१९७	४९	१	१	७६	१	०	१	१२१	९	५७६
३	२४०	१३	१९	३२२	९	१	३८	१३२	१२	५	०	५४	१०२	९४७
४	३८९	५५	५२	३८५	६३	९	५८	११९	७	७	१७	९१	९८	१३५०
५	२११	२४	४९	२८५	६१	५	१५	६२	५	३	०	४२	४३	८०५
६	९१	१६	१०	१२५	४२	४	१	६५	६	५	०	६८	१	४३४
७	२५४	५०	२०	२१९	५५	१	८	८५	२०	७	२	१५	१८२	९१८
८	४९०	३५	२२	१२६	७२	४	१	१३	२	७	४	८६	७९	९४१
९	३३६	५०	१५	२६९	३७	१८	०	१८	१	५	०	१७०	१	९२०
१०	३४३	५८	१७	२४७	९८	२	९	२०५	१३	४	२	४६	१३	१०५७
११	१९६	१३०	३८	७९	१३१	१	५२	८	५	७	०	१११	३	७६१
१२	१५७	४०	२९	२५५	५५	११	४	३१६	४०	३	२	२१	९४	१०२७
जम्मा	३०२३	५०६	२९९	२७४५	७०४	६०	२५८	११५९	१२१	५५	२९	८८५	६७६	१०५२०
प्रतिशत	२८.७४	४.८१	२.८४	२६.०९	६.६९	०.५७	२.४५	११.०२	१.१५	०.५२	०.२८	८.४१	६.४३	१००.०

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

परिच्छेद ४ : स्वच्छ खानेपानीमा पहूँचको अवस्था

यस परिच्छेदमा स्वच्छ खानेपानीमा पहूँचको अवस्थालाई सुख्खा तथा वर्षा याममा खानेपानीको श्रोत, खानेपानीको उपलब्धता, खानेपानी शुद्धीकरण, वाढीको समयमा खानेपानीको उपयोग र खानेपानी उपयोग वापत शुल्क तिर्ने तत्परता जस्ता शिर्षकहरुमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

४.१ सुख्खा याममा खानेपानीको श्रोत

सुख्खा याममा खानेपानी उपयोगको अवस्था हेर्दा करिव ८८ प्रतिशत घरधुरीमा सुधारिएको हातेपम्पबाट पानी उपयोग हुने गरेको देखिन्छ। सार्वजनिक धाराबाट पानी उपयोग गर्ने घरधुरी ४.८ प्रतिशत रहेको छ। सुख्खा याममा खानेपानी उपयोगको अवस्थासम्बन्धी विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका १०: सुख्खा याममा खानेपानीको श्रोत उपयोगका आधारमा घरधुरी संख्या

वडा नं.	सुख्खा मौसममा खानेपानीको श्रोतअनुसार घरधुरी संख्या									जम्मा
	(सुधारिएको) हाते पम्प	(नसुधारिएको) खुला इनार	(नसुधारिएको) अन्य	(नसुधारिएको) पोखरी, तलाउ, नदी	(सुधारिएको) घर मै निजी धारा	(नसुधारिएको) ढाकीएको इनार	सुरक्षित आकाशे पानी	सुरक्षित मुलको पानी	सार्वजनिक धारा	
१	७५६				२०		१		७	७८४
२	५६६		१		४				५	५७६
३	८०१				१३१				१५	९४७
४	१०३९				१२५		६	१	१७९	१३५०
५	६४८		१		९८	१		१	५६	८०५
६	४२६				८					४३४
७	८५५		१		७		६	१	४८	९१८
८	८८५	२		१	३२	१	२	६	१२	९४१
९	९०८		१		९				२	९२०
१०	८७५		१	१	१५०			२	२८	१०५७
११	५६३		२		१०४				९२	७६१
१२	९३४	२	१९		१०		१	१	६०	१०२७
जम्मा	९२५६	४	२६	२	६९८	२	१६	१२	५०४	१०५२०
प्रतिशत	८८.०	०.०	०.२	०.०	६.६	०.०१	०.२	०.१	४.८	१००.०

स्रोतः घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

४.२ वर्षा याममा खानेपानीको श्रोत

वर्षा याममा खानेपानी उपयोगको अवस्था हेर्दा करिव ९०.८ प्रतिशत घरधुरीमा सुधारिएको पानी उपयोग हुने गरेको देखिन्छ। जसमध्ये ४.३ प्रतिशत घरधुरीमा घरमै निजी धाराबाट र ४.४९ प्रतिशत घरधुरीमा सार्वजनिक धाराबाट पानी उपयोग हुने गरेको छ । सुख्खा याममा खानेपानी उपयोगको अवस्थासम्बन्धी विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ११: वर्षा याममा खानेपानीको श्रोत उपयोगका आधारमा घरधुरी संख्या

वडा नं.	(सुधारिएको) हाते पम्प	(नसुधारिएको) खुला इनार	(नसुधारिएको) अन्य	(सुधारिएको) घर मै निजी धारा	सार्वजनिक धारा	जम्मा
१	७६०		१	१५	८	७८४
२	५६६		१	४	५	५७६
३	९३३			३	११	९४७
४	१०४८	१	२	१३३	१६६	१३५०
५	७३९		१	७	५८	८०५
६	४२८			४	२	४३४

वडा नं.	(सुधारिएको) हाते पम्प	(नसुधारिएको) खुला इनार	(नसुधारिएको) अन्य	(सुधारिएको) घर मै निजी धारा	सार्वजनिक धारा	जम्मा
७	८६२		१	६	४९	९१८
८	९०२		३	२३	१३	९४१
९	९१७		१	२		९२०
१०	८८६		१	१४५	२५	१०५७
११	५६६		१	१०९	८५	७६१
१२	९४७		२९	१	५०	१०२७
जम्मा	९५५४	१	४१	४५२	४७२	१०५२०
प्रतिशत	९०.८	०.०	०.४	४.३	४.५	१००.०

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

४.३ पानी भर्न लाग्ने औषत दैनिक समय

यस क्षेत्रका आफ्नै घर कम्पाउण्डमा धारा नहुने घरधुरी मध्ये सबैभन्दा बढी ८१.५७ प्रतिशत घरधुरीमा १० मिनेट भन्दा कम समयमा खानेपानीको पहुँच रहेको छ। ११ देखि २० मिनेट सम्मको समय लाग्ने घरधुरी संख्या २.९७ प्रतिशत र २१ देखि ३० मिनेट लाग्ने ४.०३ प्रतिशत घरधुरी रहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिका तथा चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका १२: पानी ल्याउन लाग्ने औषत समयका आधारमा घरधुरी संख्या

वडा नं.	पानी ल्याउन लाग्ने समयअनुसार घरपरिवार					जम्मा
	११ - २० मिनेट	२१ - ३० मिनेट	३० मिनेट भन्दा बढी	१० मिनेट भन्दा कम	नखुलेको	
१	०	०	०	०	८	८
२	०	०	०	५	०	५
३	५	०	०	१०	०	१५
४	१	१३	५	१५७	०	१७६
५	०	०	०	५६	२	५८
६	०	०	०	०	२	२
७	२	०	०	४५	२	४९
८	१	४	१	३	४	१३
९	०	०	०	०	०	०
१०	३	०	०	२२	०	२५
११	२	२	०	८६	०	९०
१२	०	०	०	१	४९	५०
जम्मा	१४	१९	६	३८५	४८	४७२
प्रतिशत	२.९७	४.०३	१.२७	८१.५७	१०.१७	१००

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. ३: खानेपानी ल्याउन लाग्ने समयअनुसार घरधुरी

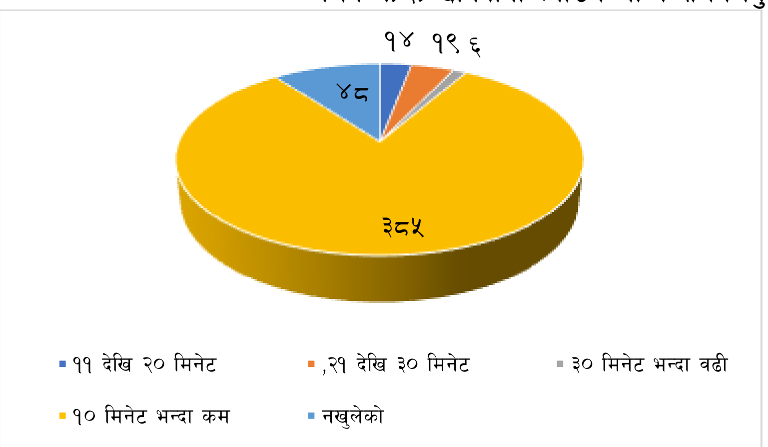

४.४ दैनिक आवश्यक पानीको परिमाण

यस क्षेत्रका कुल घरधुरीहरु मध्ये १०० लिटर भन्दा बढी खानेपानी आवश्यक पर्ने घरधुरीको संख्या ५५.२५ प्रतिशत, ५० देखि १०० लिटर पानी आवश्यक पर्ने घरधुरी ३०.७९ प्रतिशत, २० देखि ५० लिटरसम्म खानेपानी लाग्ने १२.२५ प्रतिशत र २० लि. भन्दा कम पानी लाग्ने घरधुरी १.७ प्रतिशत रहेको देखिन्छ । यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिका तथा चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका १३: दैनिक आवश्यक पानीको परिमाणअनुसार घरधुरी संख्या

दैनिक आवश्यकता खानेपानीको परिमाणअनुसार घरधुरी				जम्मा
२० लि. भन्दा कम	२०-५० लि. सम्म	५०-१०० लि. सम्म	१०० लि. भन्दा बढि	
०	५	२१६	५६३	७८४
१	३	२५	५४७	५७६
३	८४	२७२	५८८	९४७
११	६४	३५७	९१८	१३५०
३३	१५९	४५५	१५८	८०५
४	९	२९	३९२	४३४
३	२४८	३२९	३३८	९१८
३१	१६२	४८७	२६१	९४१
०	०	३	९१७	९२०
१८	९४	२४५	७००	१०५७
१९	१३७	२८०	३२५	७६१
५७	३२४	५४१	१०५	१०२७
१८०	**१२८९**	**३२३९**	**५८१२**	**१०५२०**
१.७१	**१२.२५**	**३०.७९**	**५५.२५**	**१००.००**

स्रोतः घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. ४: खानेपानीको आवश्यक परिमाणअनुसार घरधुरी

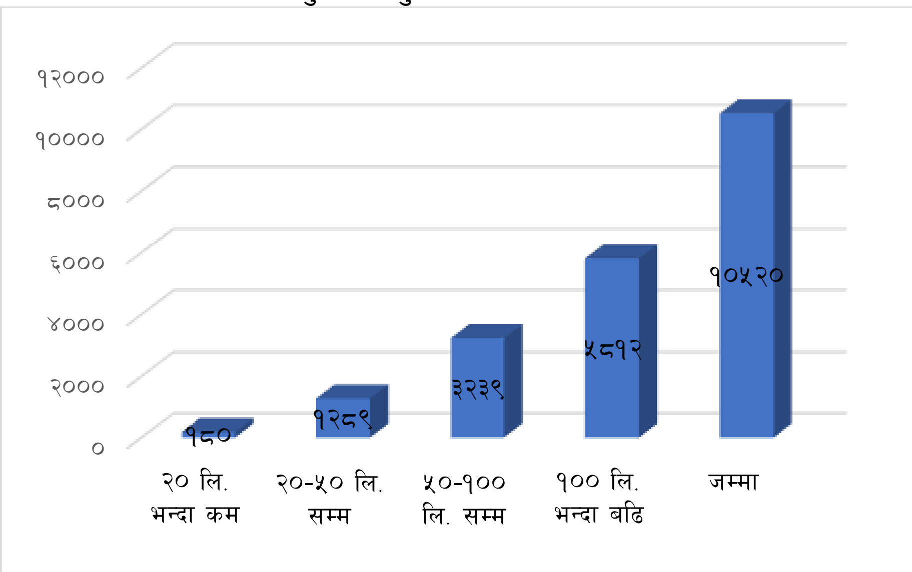

४.५ वर्षैभर खानेपानी उपलब्धताको अवस्था

खानेपानीको सहज उपलब्धताका आधारमा नगर क्षेत्रमा वर्षभर खानेपानी सहज रुपमा उपलब्ध रहेको घरधुरी संख्या ६.३ प्रतिशत रहेको छ । जसअनुसार वडा नं. ४ मा सबैभन्दा उच्च २६६ घरधुरीमा यसखालको उपलब्धता रहेको छ भने वडा नं. ६ मा १ घरधुरीमा सहज रुपमा उपलब्ध रहेको देखिन्छ । यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिका तथा चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका १४: वर्षैभर खानेपानी उपलब्धताको अवस्थाअनुसार घरधुरी संख्या

वडा नं.	वर्षभरी खानेपानी उपलब्धताको अवस्थाका घरपरिवार संख्या		
	उपलब्ध रहेको	नरहेको	जम्मा
१	१२६	६५८	७८४
२	१०	५६६	५७६
३	११	९३६	९४७
४	२६६	१०८४	१३५०
५	१४	७९१	८०५
६	१	४३३	४३४
७	३६	८८२	९१८
८	५३	८८८	९४१
९	६	९१४	९२०
१०	९	१०४८	१०५७
११	५०	७११	७६१
१२	८१	९४६	१०२७
जम्मा	६६३	९८५७	१०५२०
प्रतिशत	६.३०	९३.७०	१००.००

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

४.६ खानेपानीको वैकल्पिक श्रोत

यस क्षेत्रका घरधुरीहरुमा आफ्नो धारामा पानीको समस्या हुँदा सबैभन्दा उच्च संख्यामा ९२.४६ प्रतिशत घरधुरीले वैकल्पिक श्रोतका रुपमा छिमेकको खानेपानीको श्रोतलाई उपयोग गर्ने गरेको, करिव २ प्रतिशत खुला श्रोतबाट र बाँकी अन्य श्रोतबाट रहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका १५: खानेपानीको वैकल्पिक श्रोत उपयोगका आधारमा घरधुरी संख्या

वडा नं.	आफ्नो धारामा पानीको समस्या हुँदा पानी ल्याउने विकल्प				जम्मा
	छिमेक	निजी आपुर्ती कर्ता/ट्याङ्कर	खुला श्रोत (तलाउ, खोला)	नगरपालिकाद्धारा आपुर्ती	
१	१२४	०	०	२	१२६
२	१०	०	०	०	१०
३	११	०	०	०	११
४	२६५	१	०	०	२६६
५	७	०	६	१	१४
६	१	०	०	०	१
७	३६	०	०	०	३६
८	१४	२७	७	५	५३
९	५	१	०	०	६
१०	९	०	०	०	९
११	५०	०	०	०	५०
१२	८१	०	०	०	८१
जम्मा	६१३	२९	१३	८	६६३
प्रतिशत	९२.४६	४.३७	१.९६	१.२१	१००.००

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. ५: खानेपानीको आवश्यक परिमाणअनुसार घरधुरी

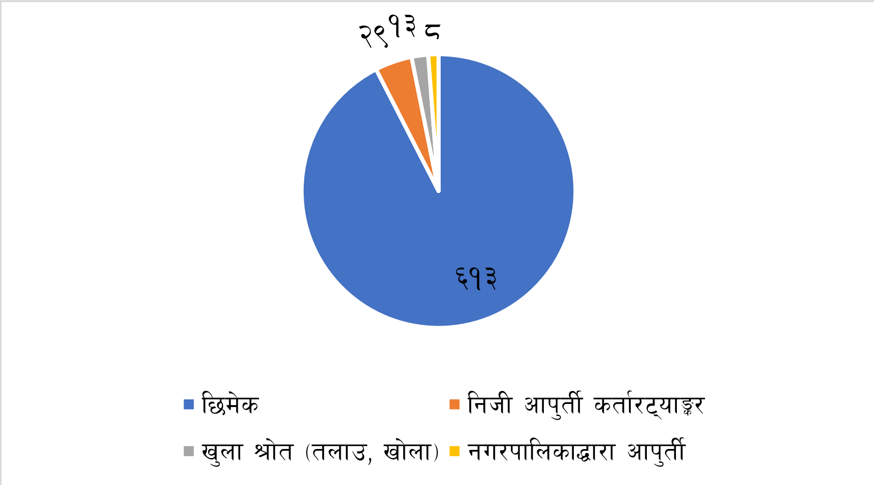

४.७ खानेपानी व्यवस्थापन संयन्त्र

नगर क्षेत्रको ९१.०४ प्रतिशत घरधुरीमा खानेपानी व्यवस्थापन संयन्त्र नरहेको छ भने ७.७९ प्रतिशत घरधुरीमा खानेपानी व्यवस्थापन संयन्त्रका रुपमा नगरपालिका रहेको छ । उपभोक्ता समिति रहेको घरधुरी ०.६३ प्रतिशत रहेको देखिन्छ । यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका १६: खानेपानीको व्यवस्थापन संयन्त्रका आधारमा घरधुरी संख्या

वडा नं	खानेपानी व्यवस्थापन संयन्त्रको अवस्था					
	संयन्त्र नभएको	खानेपानी उपभोक्ता समिति	खानेपानी आपुर्ती तथा सरसफाई कार्यालय	टोल सुधार समिति	नगरपालिका	जम्मा
१	३४५	०	०	२	४३७	७८४
२	५७१	५	०	०	०	५७६
३	९१८	०	०	०	२९	९४७
४	१३४४	२	१	२	१	१३५०
५	८०१	२	०	१	१	८०५
६	४३२	०	१	१	०	४३४
७	८८२	१९	१६	१	०	९१८
८	७५७	३७	२३	१	१२३	९४१
९	९२०	०	०	०	०	९२०
१०	१०५५	१	०	०	१	१०५७
११	५३३	०	०	०	२२८	७६१
१२	१०२७	०	०	०	०	१०२७
जम्मा	९५७७	६६	४१	८	८२०	१०५२०
प्रतिशत	९१.०४	०.६३	०.३९	०.१०	७.७९	१००.००

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

४.८ खानेपानीका लागि खर्च गर्ने तत्परताको अवस्था

खानेपानीको सुधारिएको सुविधा प्राप्त गरेमा शुल्क तिर्ने तत्पर नभएका घरधुरी ५३.५७ प्रतिशत रहेको देखिन्छ । तिर्ने तत्परहरुमा ३८.११ प्रतिशत घरधुरीले मासिक रु. ५० भन्दा कम, ७ प्रतिशत घरधुरीले रु. ५१ देखि १०० सम्म र १.३२ प्रतिशत घरधुरीले रु. १०० भन्दा माथी तिर्न तत्परता देखाएको देखिन्छ । यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिका तथा चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका १७: खानेपानीका लागि खर्च गर्न तत्पर घरधुरी संख्या

वडा नं.	खानेपानीको शुल्क तिर्ने तत्पर घरधुरी (प्रति महिना रु.)				
	तिर्न तयार नभएका	५० भन्दा कम	रु ५१ देखि १०० सम्म	१०० भन्दा माथि	जम्मा
१	१६९	४९८	११२	५	७८४
२	३५	५३७	३	१	५७६

वडा नं.	खानेपानीको शुल्क तिर्न तत्पर घरधुरी (प्रति महिना रु.)				
	तिर्न तयार नभएका	५० भन्दा कम	रु ५१ देखि १०० सम्म	१०० भन्दा माथि	जम्मा
३	३६९	५६६	१०	२	९४७
४	७८१	४१०	१३५	२४	१३५०
५	६९३	१०२	१०	०	८०५
६	९८	२८१	२९	२६	४३४
७	१५६	५९४	१६३	५	९१८
८	३९७	३१०	१९४	४०	९४१
९	८५९	५६	२	३	९२०
१०	८६७	१५७	२३	१०	१०५७
११	५६७	१४३	२८	२३	७६१
१२	६४५	३५५	२७	०	१०२७
जम्मा	५६३६	४००९	७३६	१३९	१०५२०
प्रतिशत	५३.५७	३८.११	७.००	१.३२	१००.००

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. ६: खानेपानी सेवाका लागि शुल्क तिर्न तत्पर घरधुरी

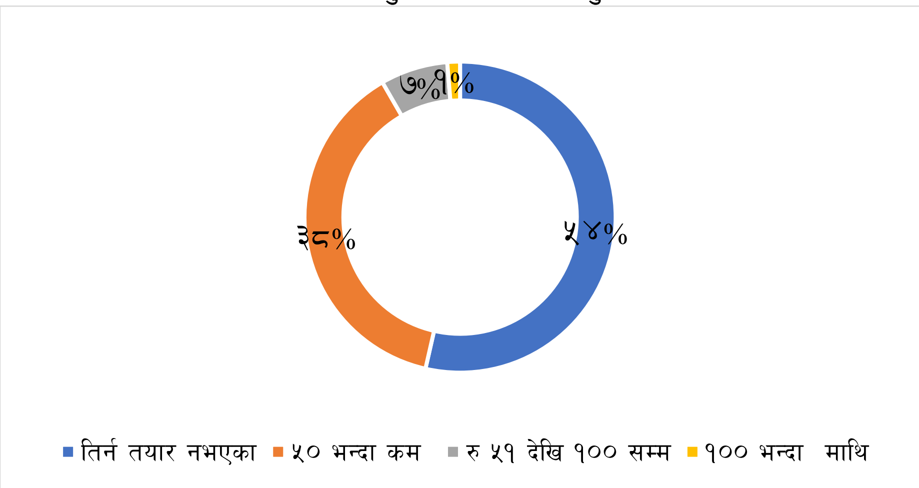

४.९ खानेपानीको गुणस्तर परिक्षणसम्बन्धी जानकारी

खानेपानीको गुणस्तर परिक्षणसम्बन्धी ज्ञानको अवस्था हेर्दा नगर क्षेत्रभित्रका कूल १०५२० घरधुरी मध्ये ८०.५८ प्रतिशत घरधुरीमा गुणस्तर परिक्षणसम्बन्धी ज्ञान नरहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका १८: खानेपानी गुणस्तर परिक्षणसम्बन्धी जानकारीका आधारमा घरधुरी संख्या

वडा नं.	खानेपानीको गुणस्तर परिक्षणसम्बन्धी ज्ञान		जम्मा घरधुरी
	नरहेको	रहेको	
१	७४९	३५	७८४
२	३९०	१८६	५७६
३	५११	४३६	९४७
४	१२६८	८२	१३५०
५	७१२	९३	८०५
६	२३५	१९९	४३४
७	५३२	३८६	९१८
८	८६४	७७	९४१
९	८६९	५१	९२०
१०	८६८	१८९	१०५७
११	७३९	२२	७६१

वडा नं.	खानेपानीको गुणस्तर परिक्षणसम्बन्धी ज्ञान		जम्मा घरधुरी
	नरहेको	रहेको	
१२	७४०	२८७	१०२७
जम्मा	८४७७	२०४३	१०५२०
प्रतिशत	८०.५८	१९.४२	१००.००

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

४.१० खानेपानीको गुणस्तर परिक्षण गर्ने संस्थाको जानकारी

यस क्षेत्रका कूल घरधुरी मध्ये ८६.३९ प्रतिशत घरधुरीमा खानेपानी शुद्धीकरण गर्ने संस्थाको जानकारी नरहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका १९: खानेपानीको गुणस्तर परिक्षणसम्बन्धी संस्थाको जानकारीका आधारमा घरधुरी संख्या

वडा नं.	खानेपानी शुद्धीकरण गर्ने संस्थाको जानकारी रहेका घरधुरी		
	नरहेको	रहेको	जम्मा
१	३३	२	३५
२	१८३	३	१८६
३	४२७	९	४३६
४	४६	३६	८२
५	७३	२०	९३
६	१९६	३	१९९
७	३११	७५	३८६
८	२८	४९	७७
९	१५	३६	५१
१०	१७४	१५	१८९
११	१८	४	२२
१२	२६१	२६	२८७
जम्मा	१७६५	२७८	२०४३
प्रतिशत	८६.३९	१३.६१	१००.००

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

४.११ खानेपानी परिक्षणको अभ्यास

कल्याणपुर नगरपालिका क्षेत्रमा खानेपानी परिक्षणको अभ्यास ८६.३५ प्रतिशत घरधुरीमा नभएको देखिन्छ। परिक्षण भएको मध्ये ९९ घरधुरीमा आर्सनिक परिक्षण, ०.५६ प्रतिशत घरधुरीमा आइरन परिक्षण, ०.२२ प्रतिशत घरधुरीमा कोलफोर्म परिक्षण भएको देखिन्छ। यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका २०: खानेपानी परिक्षणको अभ्यासका आधारमा घरधुरी संख्या

वडा नं.	परिक्षण नभएको	परिक्षण भएको							
		आर्सनिक	आइरन	कडापन	कोलफोर्म	इ-कोली	धमिलोपना	(FRC) – Chlorinated	अन्य
१	७४६	२	२	०	०	०	०	०	९
२	५६२	१	४	०	०	०	०	०	०
३	७९४	६	६	१	१	०	०	०	०
४	१०४१	१	३	१	१	०	०	०	१
५	६४४	३	०	०	०	०	२	१	४
६	४१८	०	९	२	०	०	०	०	१
७	८५०	२	३	१	०	०	५	०	३
८	८१८	६३	२२	२९	२१	१६	१३	११	८
९	९०७	३	१	०	०	०	०	०	४
१०	८६७	३	२	२	०	०	२	०	२

वडा नं.	परिक्षण नभएको	परिक्षण भएको							
		आर्सनिक	आइरन	कडापन	कोलफोर्म	इ-कोली	धमिलोपना	(FRC) – Chlorinated	अन्य
११	५६३	०	०	०	०	०	०	०	०
१२	८७४	१५	७	०	०	०	०	०	४७
जम्मा	९०८४	९९	५९	३६	२३	१६	२२	१२	७९
प्रतिशत	८६.३५	०.९४	०.५६	०.३४	०.२२	०.१५	०.००	०.००	०.००

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

४.१२ खानेपानी सुद्धीकरण विधि

यस नगरपालिका क्षेत्रभित्र ७१.७ प्रतिशत घरधुरीमा खानेपानी सुद्धीकरणको अभ्यास नभएको देखिन्छ । सुद्धीकरणको अभ्यास भएका घरधुरी मध्ये क्यान्डील फिल्टरको प्रयोग भएका १६.२७ प्रतिशत घरधुरी र उमाल्ने अभ्यास रहेका ६.५ प्रतिशत घरधुरी रहेको देखिन्छ । यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिका तथा चित्रमामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका २१: खानेपानी शुद्धीकरण विधिका आधारमा घरधुरी संख्या

वडा नं.	उमाल्ने	वायोस्याण्ड फिल्टरको प्रयोग	क्यान्डिल फिल्टरको प्रयोग	क्लोरिन पद्धती	सोडिस	चक्की वा क्लोरिन	अभ्यास नभएको	जम्मा
१	२२५	३	०	०	०	१	५५५	७८४
२	१२	०	०	०	०	०	५६४	५७६
३	५१	०	०	१	०	०	८९५	९४७
४	१०५	२	३	१	०	०	१२३९	१३५०
५	११२	०	०	०	०	९	६८४	८०५
६	१६	०	२	०	०	०	४१६	४३४
७	७	०	०	०	०	१	९१०	९१८
८	११४	३२	४६	१०	१०	१०	७१९	९४१
९	२२	०	०	०	१	०	८९७	९२०
१०	५	०	०	०	०	०	१०५२	१०५७
११	३	२	३	१	०	१	७५१	७६१
१२	४३	०	०	०	०	०	९८४	१०२७
जम्मा	७१५	३९	५४	१३	११	२२	९६६६	१०५२०
प्रतिशत	६.८०	०.३७	०.५१	०.१२	०.१०	०.२१	९१.८८	१००

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. ७: खानेपानी सुद्धीकरण विधिका आधारमा घरधुरी

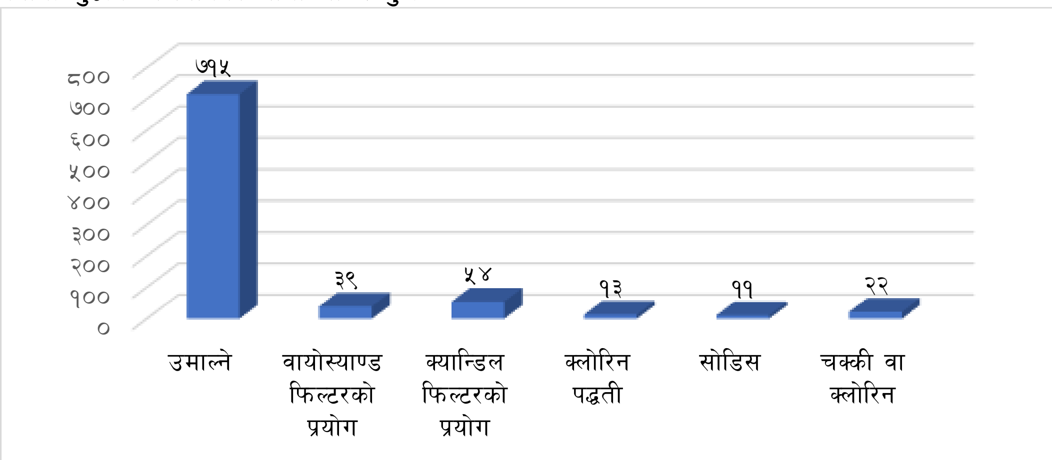

४.१३ पानी शुद्धिकरण नगर्नुका कारण

यस क्षेत्रमा पानी शुद्धीकरण नगर्नुका कारणहरु मध्ये ६३.९४ प्रतिशत घरधुरीमा स्वच्छ पानी रहेका कारण, २०.४१ प्रतिशत घरधुरीमा जानकारी नभएर र १३.४ प्रतिशत घरधुरीमा शुद्धीकरण साधन खरिद गर्न नसक्ने कारण रहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिका तथा चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका २२: पानी शुद्धिकरण नगर्नुका कारणअनुसार घरधुरी संख्या

वडा नं.	स्वच्छ पानी रहेको	पानी शुद्धीकरण अभ्यास नहुनुका कारणका आधारमा घरधुरी संख्या			जम्मा
		जानकारी नभएको	शुद्धीकरण साधन खरिद गर्न नसक्ने	नखुलेको	
१	३०७	३८	२०४	६	५५५
२	२३	१३	५२४	४	५६४
३	५५९	२५१	४१	४४	८९५
४	९१२	३१८	१	८	१२३९
५	३९१	२६५	८	२०	६८४
६	३३	४७	३२७	९	४१६
७	१६१	५५३	१६१	३५	९१०
८	५६४	१२२	२०	१३	७१९
९	८७८	४	०	१५	८९७
१०	८७९	१५२	९	१२	१०५२
११	५२८	१८३	०	४०	७५१
१२	९४५	२७	०	१२	९८४
जम्मा	६१८०	१९७३	१२९५	२१८	९६६६
प्रतिशत	६३.९४	२०.४१	१३.४०	२.२६	१००.००

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. ८: खानेपानी सुद्धीकरण नहुनुका कारणका आधारमा घरधुरी संख्या

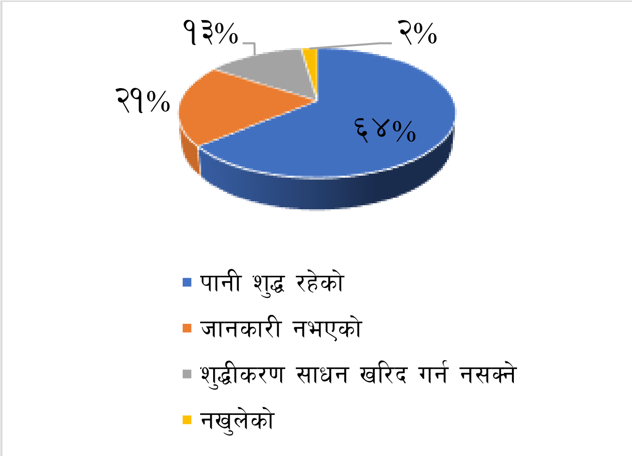

४.१४ फोहोर पानी व्यवस्थापन

नगर क्षेत्रमा फोहोर पानी व्यवस्थापनको अवस्था हेर्दा सबैभन्दा बढी ६९.३६ प्रतिशत घरधुरीमा खाल्टोमा, १४.९४ प्रतिशत घरधुरीमा खुला छाड्ने, ९.२३ प्रतिशत घरधुरीमा करेसावारीमा र ४.८९ प्रतिशत घरधुरीमा ढलमा व्यवस्थापन हुने गरेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिका तथा चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका २३: फोहोर पानी व्यवस्थापनको विधिका आधारमा घरधुरी संख्या

वडा नं	उपयोग गरिएको पानी व्यवस्थापन (दुसित पानी) तरिकाका आधारमा घरपरिवार संख्या					जम्मा
	ढलमा	खाल्टोमा	खुला छाड्ने	करेसावारीमा	खोला वा नदीमा	
१	११	५३८	३९	१४८	४८	७८४
२	०	५४६	६	२२	२	५७६
३	७२	७१८	१०५	४६	६	९४७

वडा नं	उपयोग गरिएको पानी व्यवस्थापन (दुसित पानी) तरिकाका आधारमा घरपरिवार संख्या					जम्मा
	ढलमा	खाल्टोमा	खुला छाडने	करेसावारीमा	खोला वा नदीमा	
४	८	११५४	१०१	८३	४	१३५०
५	७०	५३४	१७८	२३	०	८०५
६	९	४०२	१४	९	०	४३४
७	४७	५०४	१४७	१७१	४९	९१८
८	८	५८३	३३४	१२	४	९४१
९	५७	७०९	५८	८४	१२	९२०
१०	५२	५१८	३०८	१६०	१९	१०५७
११	३०	४८७	१४०	८४	२०	७६१
१२	१५०	६०४	१४२	१२९	२	१०२७
जम्मा	५१४	७२९७	१५७२	९७१	१६६	१०५२०
प्रतिशत	४.८९	६९.३६	१४.९४	९.२३	१.५८	१००.००

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. ९: फोहोर पानी व्यवस्थापन तरिकाअनुसार घरधुरी संख्या

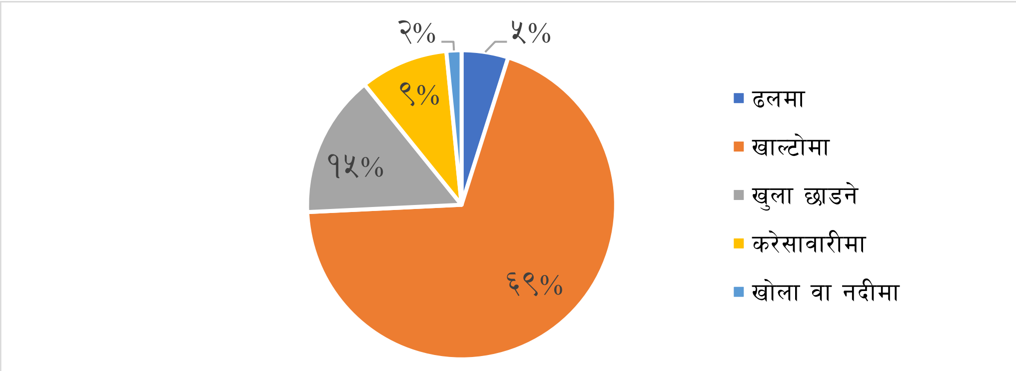

४.१५ पानी भर्ने भाँडा सफागर्ने समयअवधी

पानी भर्ने भाँडा सफा गर्ने समयअनुसार घरधुरी वर्गिकरण गर्दा हरेक दिन सफा गर्ने ४०.८५, पानी भर्दा हरेक पटक सफा गर्ने ५६.८२ प्रतिशत घरधुरी र कलिल्यै नगर्ने १.९ प्रतिशत घरधुरी रहेको देखिन्छ । यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिका तथा चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका २४: पानी भर्ने भाँडा सफागर्ने समयका आधारमा घरधुरी संख्या

वडा नं.	पानी भर्ने भाँडा सफा गर्ने समयका आधारमा घरधुरी संख्या					जम्मा
	हरेक दिन	हरेक महिना	पानी भर्दा हरेक पटक	हरेक हप्ता	कहिल्यै नगर्ने	
१	२५३	०	५२७	०	४	७८४
२	५४७	०	२९	०	०	५७६
३	७१८	०	२१२	१	१६	९४७
४	१६१	२	१११२	१	७४	१३५०
५	२६९	०	५२२	०	१४	८०५
६	३४९	०	७५	०	१०	४३४
७	४०५	१	४८७	११	१४	९१८
८	५०३	४	४०२	१६	१६	९४१
९	१२१	०	७८९	०	१०	९२०
१०	७२७	०	३२१	३	६	१०५७
११	१४३	०	५९८	७	१३	७६१
१२	१०१	०	९०३	०	२३	१०२७
जम्मा	४२९७	७	५९७७	३९	२००	१०५२०
प्रतिशत	४०.८५	०.०७	५६.८२	०.३७	१.९०	१००.००

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. १०: पानी भर्ने भाँडा सफा गर्ने समयअनुसार घरधुरी संख्या

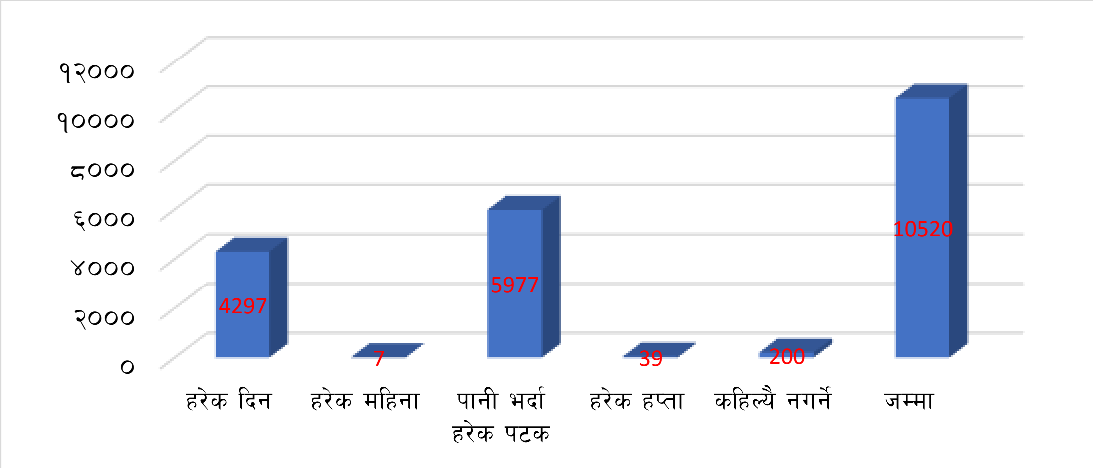

४.१६ खानेपानीको भाँडा सफा गर्ने वस्तु

यस क्षेत्रमा खानेपानी राख्ने भाँडा सफा गर्ने वस्तुहरुको उपयोगको अवस्था हेर्दा ७५.१ प्रतिशत घरधुरीमा खरानी, ६२.३ प्रतिशत घरधुरीमा साबुन वा सरफ र २.१ प्रतिशत घरधुरीमा माटो वा गोबरको उपयोग हुने गरेको देखिन्छ । यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिका तथा चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका २५: खानेपानीका भाँडा सफा गर्ने वस्तुका आधारमा घरधुरी संख्या

वडा नं	खरानी	साबुन वा सरफ	माटो वा गोबर	पानीले मात्र
१	६७८	६२२	०	२
२	५३८	५६७	५	७
३	८३९	५५५	५०	१
४	६८३	१००७	२	८
५	६७५	४१९	११६	७५
६	३८७	३९४	२	२
७	८२५	६३८	३	२३
८	६८८	४७९	३९	१३
९	६२५	५३५	१	३७
१०	१०१०	३१७	०	३३६
११	२९१	४८४	२	८३
१२	६९०	५३५	३	२५४
जम्मा	७८९९	६५५२	२२३	८४१
प्रतिशत	७५.१	६२.३	२.१	८.०

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. ११: पानी भर्ने भाँडा सफा गर्न उपयोग गर्ने वस्तुका आधारमा घरधुरी संख्या

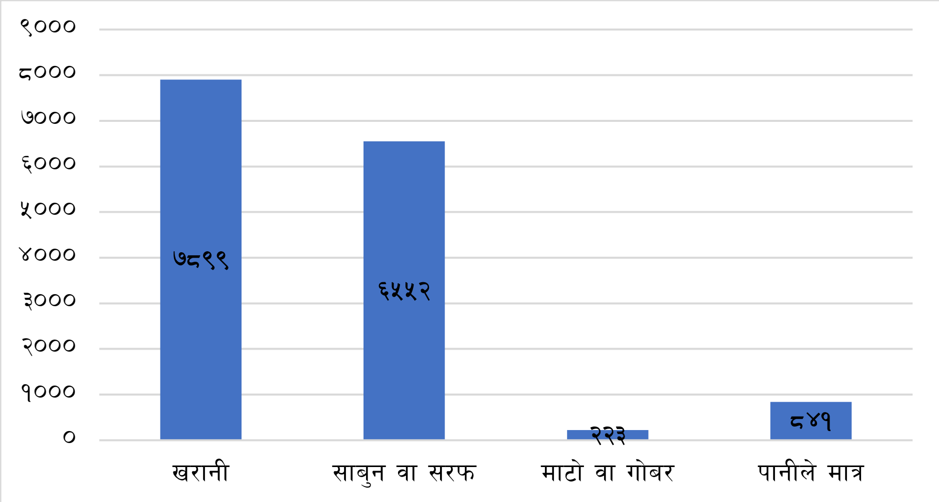

४.१७ वाढीको खानेपानीको श्रोतमा प्रभाव

वाढीका कारण यस क्षेत्रका ५.९७ प्रतिशत घरधुरीमा खानेपानीको श्रोतमा क्षति हुने गरेको छ। जसअनुसार सबैभन्दा बढी वडा नं. ३ का २९१ घरधुरीमा वाढीको प्रभाव रहने गरेको छ भने सबैभन्दा न्यून वडा नं. १ को १ घरधुरीमा यस्तो प्रभाव रहेको छ। यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका २६: बाढीको खानेपानी श्रोतमा प्रभावको अवस्था

वडा नं.	विपद्बाट क्षति भएको खानेपानीका आधारमा घरधुरी संख्या		जम्मा
	क्षति नभएको	क्षति भएको	
१	७८३	१	७८४
२	५७१	५	५७६
३	६५६	२९१	९४७
४	१३३१	१९	१३५०
५	७९३	१२	८०५
६	४२८	६	४३४
७	७३८	१८०	९१८
८	८६४	७७	९४१
९	९१७	३	९२०
१०	१०५३	४	१०५७
११	७३४	२७	७६१
१२	१०२४	३	१०२७
जम्मा	**९८९२**	**६२८**	**१०५२०**
प्रतिशत	**९४.०३**	**५.९७**	**१००.००**

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

४.१८ बाढीमा खानेपानी उपयोग

वाढीको समयमा खानेपानी श्रोत प्रभावित हुने घरधुरीहरु मध्ये सबैभन्दा उच्च ४७.१३ प्रतिशत घरधुरीले छिमेकीको बाट, ४१.५६प्रतिशत घरधुरीमा प्रभाव कम नभएसम्म पर्खने र ११.३ प्रतिशत घरधुरीमा घरमै भण्डार गरिएको पानी उपयोग गर्ने गरेका देखिन्छ। यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका २७: वाढीको समयमा खानेपानी उपयोगको अवस्था

वडा नं.	वाढीका समयमा पानी उपयोगमा गरिने अभ्यासका आधारमा घरधुरी संख्या			जम्मा
	प्रभाव नभएको छिमेकी	घरमै भण्डार गरिएको	असर कम नभएसम्म पर्खने	
१	०	०	१	१
२	१	१	३	५
३	९२	३७	१६२	२९१
४	६	१	१२	१९
५	४	१	७	१२
६	२	२	२	६
७	१५२	६	२२	१८०
८	१७	१८	४२	७७
९	०	१	२	३
१०	१	०	३	४
११	२०	४	३	२७
१२	१	०	२	३
जम्मा	२९६	७१	२६१	६२८
प्रतिशत	४७.१३	११.३१	४१.५६	१००.००

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

४.१९ खानेपानी आपुर्ती प्रणाली मर्मत कार्यको भूमिका

खानेपानी आपुर्ती प्रणाली मर्मत कार्यमा प्राविधिकको भूमिका ५२.४ प्रतिशत, महिला तथा पुरुष दुवैको भूमिका ८२.४ प्रतिशत, पुरुषको भूमिका ४३.६१ प्रतिशत रहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिका तथा चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका २८: खानेपानी आपुर्ती प्रणाली मर्मत कार्यमा लैङ्गिकताका आधारमा भूमिका

वडा नं.	खानेपानी मर्मतमा हुने सहभागिता (लैगिंकताका आधारमा)				जम्मा
	महिला पुरुष	महिला	पुरुष	प्राविधिक	
१	०	१	२९३	४९०	७८४
२	०	१	७	५६८	५७६
३	४	१२	२५२	६७९	९४७
४	४२	१३	१००८	२८७	१३५०
५	१९	१३	३२९	४४४	८०५
६	१०	९	५७	३५८	४३४
७	१	१	९९	८१७	९१८
८	११९	७१	२३७	५१४	९४१
९	२३	१३	५६९	३१५	९२०
१०	२७	११	८८४	१३५	१०५७
११	२	१५	२५३	४९१	७६१
१२	७	६	६००	४१४	१०२७
जम्मा	२५४	१६६	४५८८	५५१२	१०५२०
प्रतिशत	२.४१	१.५८	४३.६१	५२.४०	१००.००

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. १२: लैङ्गिकताका आधारमा खानेपानी मर्मत

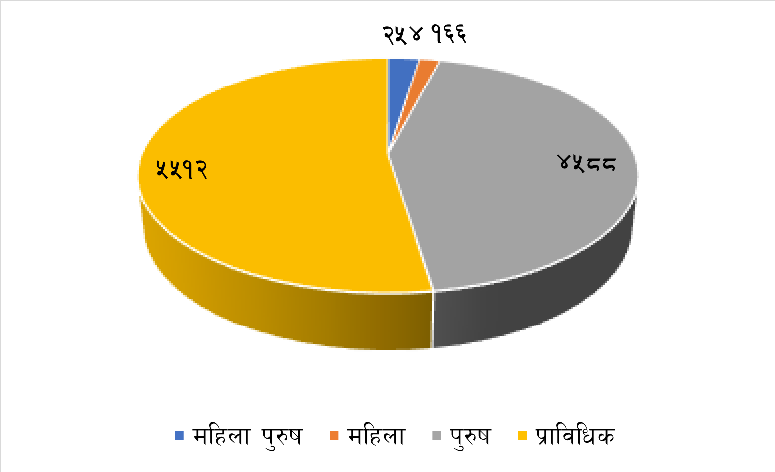

४.२० खानेपानी मर्मत सेवाबाट सन्तुष्टी अवस्था

मिस्टीबाट खानेपानी मर्मत कार्यबाट सन्तुष्ट घरधुरी संख्या ९५.८१ प्रतिशत मात्र रहेको छ। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका २९: खानेपानी मर्मत सेवाबाट सन्तुष्टी अवस्था

वडा नं.	खानेपानी सुविधा मर्मत सेवाबाट सन्तुष्ट घरधुरी		जम्मा घरधुरी
	सन्तुष्ट नरहेको	सन्तुष्ट रहेको	
१	३०	४६०	४९०
२	२२	५४६	५६८
३	६८	६११	६७९
४	७	२८०	२८७
५	३२	४१२	४४४
६	१७	३४१	३५८
७	११	८०६	८१७
८	१४	५००	५१४
९	१७	२९८	३१५
१०	८	१२७	१३५
११	४	४८७	४९१
१२	१	४१३	४१४
जम्मा	२३१	५२८१	५५१२
प्रतिशत	४.१९	९५.८१	१००.००

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

परिच्छेद ५ : स्तरीय सरसफाई सुविधामा पहुँच

यस परिच्छेदमा नगरपालिका भित्र शौचालय प्रयोग तथा दिशा पिसावजन्य फोहोर व्यवस्थापनका अभ्यासहरुका सम्बन्धमा विभिन्न शिर्षकहरुमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

५.१ शौचालय उपलब्ध घरपरिवार

यस क्षेत्रका १३.५४ प्रतिशत घरधुरीमा हालसम्म पनि शौचालय नभएको देखिन्छ । शौचालय निर्माण भएका ३४.४६ प्रतिशत घरधुरीमा फल्स र सेफ्टी ट्यांक भएको शौचालय, २६.२ प्रतिशत घरधुरीमा फल्स र लिड सहितको एउटा रिङ्ग पिट भएको शौचालय, १७.९ प्रतिशत घरधुरीमा फल्स र लिड सहितको दुई वटा रिङ्ग पिट भएको शौचालय रहेको छ । यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिका तथा चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ३०: शौचालयको उपलब्धताअनुसार घरधुरी संख्या

वडा नं.	शौचालयको पहुँच अनुसार घरधुरी संख्या						जम्मा घरपरिवार
	शौचालय नभएको	फल्स र सेफ्टी ट्यांक	स्लाव विनाको र खुला पिट भएको	वायो ग्यास वा एकतृत सौचालयमा जोडिएको	फल्स र लिड सहितको एउटा रिङ्ग पिट	फल्स र लिड सहितको दुई वटा रिङ्ग पिट	
१	५०	२३५	०	०	२२४	२७५	७८४
२	७५	२६८	०	०	२१५	१८	५७६
३	३५	४२६	२	१	२७९	२०४	९४७
४	२७०	२६१	१	०	६६६	१५२	१३५०
५	२५६	९१	३	०	२१८	२३७	८०५
६	१८	१६८	१	०	२२१	२६	४३४
७	११६	१३०	३	०	३८३	२८६	९१८
८	७३	३४४	१८	१	२२०	२८५	९४१
९	११८	२१६	०	०	५५९	२७	९२०
१०	१९५	५८७	२	०	१७८	९५	१०५७
११	१३९	३३५	०	०	९७	१९०	७६१
१२	७९	५६४	२९	०	२६३	९२	१०२७
जम्मा	१४२४	३६२५	५९	२	३५२३	१८८७	१०५२०
प्रतिशत	१३.५४	३४.४६	०.५६	०.०२	३३.४८९	१७.९४	१००

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

५.२ शौचालय विहिन घरधुरीमा शौच अभ्यास

कल्याणुर नगरपालिका भित्र शौचालय नभएका कूल १४२४ घरधुरी मध्ये छिमेकीको घरको शौचालयमा जाने १०.१८ प्रतिशत घरधुरी, खुला स्थानमा जाने ८६.१ प्रतिशत घरधुरी र अन्य ४ प्रतिशत घरधुरी रहेको देखिन्छ । खुला दिशाको अभ्यास वडा नं. ४ मा सबैभन्दा उच्च २५० घरधुरीमा रहेको छ भने सबैभन्दा न्यून वडा नं. ६ मा १५ घरधुरीमा मात्र रहेको देखिन्छ । यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिका तथा चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ३१: शैचालय विहित घरधुरीमा शौच अभ्यासका आधारमा घरधुरी संख्या

वडा नं.	शौचालय नभएका घरधुरीमा सौचालय उपयोगको अवस्था				जम्मा
	छिमेकीको शौचालय	समुदायको शौचालय	सार्वजनिक शौचालय	खुला स्थानमा	
१	९	०	०	४१	५०
२	१	१	०	७३	७५
३	९	०	०	२६	३५
४	१५	०	१४	२४१	२७०
५	०	४	२	२५०	२५६
६	२	१	०	१५	१८

वडा नं.	शौचालय नभएका घरधुरीमा सौचालय उपयोगको अवस्था				जम्मा
	छिमेकीको शौचालय	समुदायको शौचालय	सार्वजनिक शौचालय	खुला स्थानमा	
७	२१	१	१	९३	११६
८	१०	४	४	५५	७३
९	१२	०	०	१०६	११८
१०	१२	०	०	१८३	१९५
११	४२	१५	५	७७	१३९
१२	१२	०	१	६६	७९
जम्मा	१४५	२६	२७	१२२६	१४२४
प्रतिशत	१०.१८	१.८३	१.९०	८६.१०	१००.००

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. १३: शौचालय नभएका घरधुरीमा शौचालय उपयोगको अवस्था

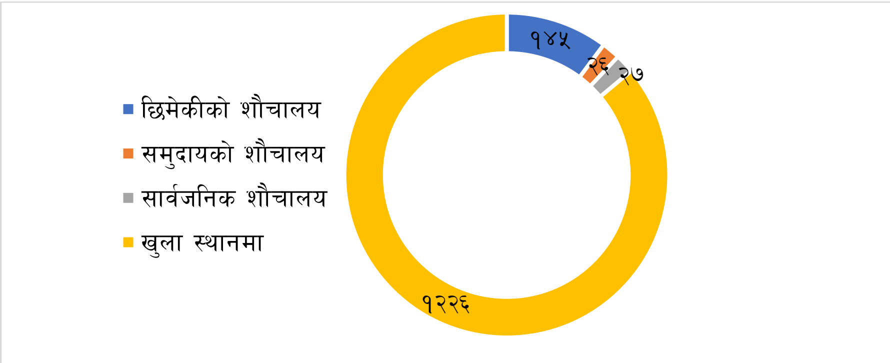

५.३ शौचालय निर्माण योजना

यस क्षेत्रका शौचालय नभएका कूल १४२४ घरधुरी मध्ये ५९.०६ प्रतिशत घरधुरीमा शौचालय बनाउने योजना भएको देखिन्छ । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ३२: शौचालय निर्माण योजनाका आधारमा घरधुरी संख्या

वडा नं.	शौचालय नभएका घरमा शौचालय बनाउने योजना भएका घरधुरी संख्या		जम्मा
	नभएका	भएका	
१	२४	२६	५०
२	२४	५१	७५
३	४	३१	३५
४	४९	२२१	२७०
५	१३९	११७	२५६
६	१०	८	१८
७	१८	९८	११६
८	६२	११	७३
९	५३	६५	११८
१०	१०५	९०	१९५
११	७९	६०	१३९
१२	१६	६३	७९
जम्मा	५८३	८४१	१४२४
प्रतिशत	४०.९४	५९.०६	१००.००

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

५.४ शौचालय नभएका घरमा शौचालय निर्माण रणनीति

यस क्षेत्रका शौचालय नभएका घरधुरीहरुमा शौचालय निर्माणको लागि आफै वनाउने ३७.९३ प्रतिशत, आंशिक अनुदानमा बनाउने ४१.९ प्रतिशत र पूर्ण अनुदानमा २० प्रतिशत घरधुरीमा शौचालय निर्माणको रणनति रहेको देखिन्छ । यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिका तथा चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ३३: शौचालय निर्माण रणनीतिका आधारमा घरधुरी संख्या

वडा नं.	चर्पी वनाउन चाहने घरधुरीमा चर्पी बनाउने रणनीति			जम्मा घरधुरी
	आफै	आंसिक अनुदानमा	पूर्ण अनुदानमा	
१	७	१६	३	२६
२	१४	३०	७	५१
३	७	१५	९	३१
४	८०	११६	२५	२२१
५	२५	६१	३१	११७
६	१	६	१	८
७	६१	१४	२३	९८
८	७	२	२	११
९	५३	१२	०	६५
१०	४९	२५	१६	९०
११	१०	१६	३४	६०
१२	५	४०	१८	६३
जम्मा	३१९	३५३	१६९	८४१
प्रतिशत	३७.९३	४१.९७	२०.१०	१००.००

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. १४: शौचालय निर्माण रणनीतिका आधारमा घरधुरी संख्या

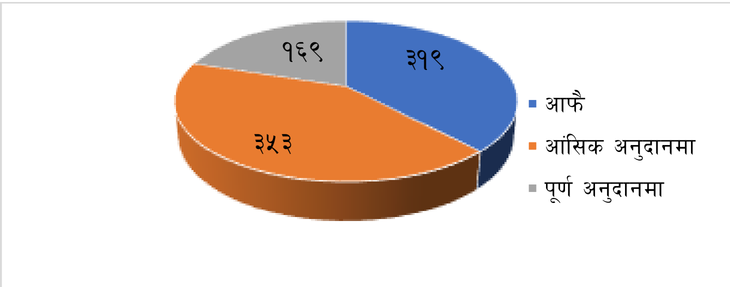

५.५ शौचालय निर्माणमा सहयोगको अवस्था

नगरपालिका भित्रका शौचालय निर्माण भएका कूल ९०९६ घरधुरी मध्ये सरकारको पूर्ण सहयोगबाट बनेका २६४ घरधुरी, गैससको पूर्ण सहयोगबाट बनेका ३ घरधुरीका र आफ्नै लगानीबाट ८४७४ घरधुरीमा शौचालयहरु निर्माण भएको देखिन्छ । यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिका तथा चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ३४: शौचालय निर्माणमा सहयोगका अवस्थाका आधारमा घरधुरी संख्या

वडा नं.	शौचालय भएका घरधुरीमा शौचालय निर्माणमा सहयोगका आधारमा घरधुरी संख्या					जम्मा
	सरकारबाट पूर्ण सहयोग	गैससबाट पूर्ण सहयोग	आफ्नै लगानी	आंशिक सरकारी अनुदान	आंशिक गैसस अनुदान	
१	२१०	०	४८९	३५	०	७३४
२	०	०	५०१	०	०	५०१
३	८	०	९०१	२	१	९१२
४	११९	०	८८८	७२	१	१०८०

वडा नं.	शौचालय भएका घरधुरीमा शौचालय निर्माणमा सहयोगका आधारमा घरधुरी संख्या					जम्मा
	सरकारबाट पूर्ण सहयोग	गैससबाट पूर्ण सहयोग	आफ्नै लगानी	आंशिक सरकारी अनुदान	आंशिक गैसस अनुदान	
५	३६	०	४३१	८२	०	५४९
६	०	०	३९०	२६	०	४१६
७	४२	०	७०३	५६	१	८०२
८	२९	२	७९८	३२	७	८६८
९	१४	१	७७२	११	४	८०२
१०	७	०	८४०	१५	०	८६२
११	२	०	६१५	५	०	६२२
१२	७	०	९३६	४	१	९४८
जम्मा	४७४	३	८२६४	३४०	१५	९०९६
प्रतिशत	५.२१	०.०३	९०.८५	३.७४	०.१६	१००

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

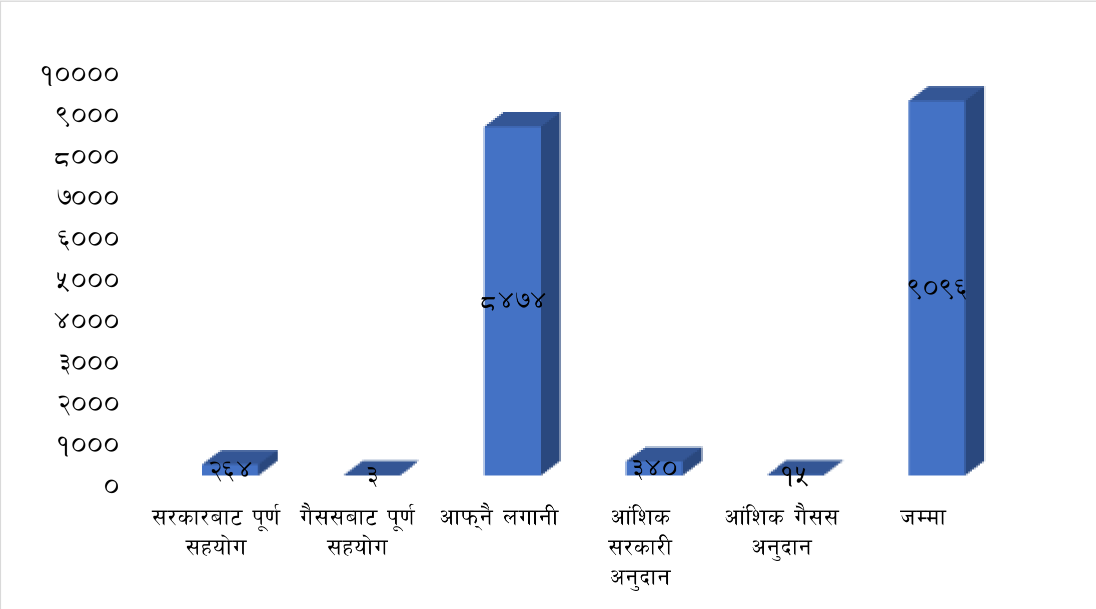

यो ग्राफको अङक मिलाउन बाँकि छ।

५.६ भरिएका शौचालय व्यवस्थापन (विगत ३ वर्षभित्र)

विगत ३ वर्षमा नगरपालिका भित्रका कूल ११८६ घरधुरीमा शौचालय भरिएको देखिन्छ। वडागत रुपमा हेर्दा सबैभन्दा बढी वडा नं. ८ मा रहेको छ। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ३५: शौचालयको सेफ्टी ट्याङ्क भरिएका घरधुरी संख्या

वडा नं.	शौचालयको सेफ्टी ट्याङ्क भरिएका घरधुरी संख्या		
	नभरिएको	भरिएको	जम्मा घरधरी
१	७१२	२२	७३४
२	४६२	३९	५०१
३	६३६	२७६	९१२
४	९३५	१४५	१०८०
५	५२८	२१	५४९
६	२८६	१३०	४१६
७	७०६	९६	८०२

वडा नं.	शौचालयको सेफ्टी ट्याङ्क भरिएका घरधुरी संख्या		
	नभरिएको	भरिएको	जम्मा घरधुरी
८	६८८	१८१	८६९
९	७३१	७१	८०२
१०	८३०	३२	८६२
११	५९८	२४	६२२
१२	७९९	१४९	९४८
जम्मा	७९११	११८६	९०९७
प्रतिशत	८६.९६	१३.०४	१००.००

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

५.७ भरिएका शौचालयको खाडल खाली गराइका तरिका

नगरपालिका भित्रका कूल ११८६ घरधुरीमा विगत ३ वर्षभित्र शौचालय भरिएकोमा १९.१४ प्रतिशत घरधुरीमा शौचालय खाली नभएको, ६७.२८ प्रतिशत घरधुरीमा निजी सेफ्टी ट्याङ्करबाट सफाइ गरिएको, १०.५४ प्रतिशत घरधुरीमा कामदारको मद्दतले खाली गराएको र ३.०४ प्रतिशत घरधुरीमा आफै खाडल खनेर खालि गराउने गरिएको देखिन्छ। देखिन्छ। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ३६: सेफ्टी ट्याङ्कको सफाई अभ्यासअनुसार घरधुरी संख्या

वडा नं.	खाली नभएको	शौचालयको खाडल भरिएमा खाली गराइका अभ्यास			जम्मा
		निजी सेफ्टी ट्याङ्कर	कामदारले खाडल खनेर	आफै खाडल खनेर	
१	१	१३	७	१	२२
२	४	६	२९	०	३९
३	६४	२०२	४	६	२७६
४	४२	८७	२	१४	१४५
५	१०	८	३	०	२१
६	८	१२१	१	०	१३०
७	२८	५९	१	८	९६
८	१३	१५६	१०	२	१८१
९	७	१०	५४	०	७१
१०	१५	१७	०	०	३२
११	७	१३	२	२	२४
१२	२८	१०६	१२	३	१४९
जम्मा	२२७	७९८	१२५	३६	११८६
प्रतिशत	१९.१४	६७.२८	१०.५४	३.०४	१००.००

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. १५: शौचालयको खाडल सफाइको अभ्यासको स्थिति

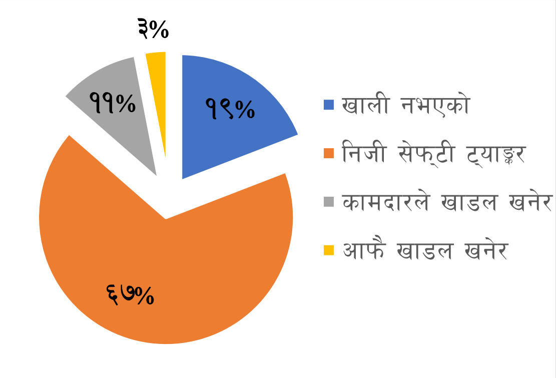

५.८ निजी सफाई ट्याङ्करको सेवाबाट सन्तुष्टीको अवस्था

निजी सफाई ट्यांकरबाट शौचालयको खाडस सफाई गर्ने घरधुरी मध्ये ८७.६ प्रतिशत घरधुरी सन्तुष्ट रहेको देखिन्छ । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ३७: निजी सफाई ट्याङ्करको सेवाबाट सन्तुष्टीको अवस्था अनुसार घरधुरी संख्या

वडा नं.	चर्पीको खाडल खाली गराउँदा निजी ट्याङ्करको कामबाट सन्तुष्टी		जम्मा
	असन्तुष्ट घरधुरी	सन्तुष्ट घरधुरी	
१	३	१०	१३
२	०	६	६
३	२२	१८०	२०२
४	१	८६	८७
५	२	६	८
६	१२	१०९	१२१
७	२	५७	५९
८	१५	१४१	१५६
९	०	१०	१०
१०	३	१४	१७
११	०	१३	१३
१२	१	१०५	१०६
जम्मा	६१	७३७	७९८
प्रतिशत	७.६४	९२.३६	१००.००

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

५.९ परिवारका हरेक सदस्यले शौचालय उपयोगको अवस्था

यस नगरक्षेत्रका शौचालय प्रयोग गर्ने कूल ९०९७ घरधुरीमध्ये ९२.०६ प्रतिशत घरपरिवारका सबै सदस्यले शौचालयमा दिसा पिसाब गर्ने गरेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहायको तालिका प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ३८: परिवारका सबै सदस्यले शौचालय उपयोगको अवस्था अनुसार घरधुरी संख्या

वडा नं.	परिवारका सबै सदस्यले शौचालय उपयोगको अवस्था (घरधुरी संख्या)		
	शौचलय उपयोग नगर्ने	शौचलय उपयोग गर्ने	जम्मा
१	९	७२५	७३४
२	७	४९४	५०१
३	३१	८८१	९१२
४	७५	१००५	१०८०
५	१५८	३९१	५४९
६	६	४१०	४१६
७	१९१	६११	८०२
८	४२	८२७	८६९
९	२४	७७८	८०२
१०	१५७	७०५	८६२

वडा नं.	परिवारका सबै सदस्यले शौचालय उपयोगको अवस्था (घरधुरी संख्या)		
	शौचलय उपयोग नगर्ने	शौचलय उपयोग गर्ने	जम्मा
११	८	६१४	६२२
१२	१४	९३४	९४८
जम्मा	७२२	८३७५	९०९७
प्रतिशत	७.९४	९२.०६	१००.००

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

५.१० शौचालय उपयोग नगर्ने कारण

यस क्षेत्रमा शौचालय उपयोग नगर्ने परिवारका सदस्यहरु मध्ये सबैभन्दा उच्च ५७.४८ प्रतिशत बालबालिका, ४३ प्रतिशत पुरुष, २० प्रतिशत महिला रहेको देखिन्छ । यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिका तथा चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ३९: शौचालय उपयोग नगर्ने कारण अनुसार घरधुरी संख्या

वडा नं	शौचालय उपयोग नगर्ने परिवारका सदस्य				
	पुरुष	महिला	बालबालिका	अपांग	जेष्ठ नागरिक
१	२	१	२	०	१
२	६	४	४	०	५
३	०	०	२५	१	०
४	१८	१	४५	४	१३
५	९३	१६	८	१	४८
६	०	०	०	०	०
७	२९	२९	१५३	४	४
८	१२	२६	२७	१७	९
९	०	०	२३	०	०
१०	१३७	६४	१२२	८८	९९
११	५	३	४	०	१
१२	९	१	२	०	५
जम्मा	३११	१४५	४१५	११५	१८५
प्रतिशत	४३.०७	२०.०८	५७.४८	१५.९३	२५.६२

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

५.११ शौचालय उपयोग नगर्ने कारण

शौचालय उपयोग नगर्ने कारणहरु मध्ये सबैभन्दा उच्च ५६.३७ प्रतिशत घरपरिवारमा बानी नभएर, ३६.५७ प्रतिशत कम उमेर भएर, ३.८८ प्रतिशत अपांगमैत्री तथा बालमैत्री नभएर र सामाजिक मान्यताका कारण १४.१३ प्रतिशत शौचालय नजाने गरेको देखिन्छ । यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिका तथा चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ४०: शौचालय उपयोग नगर्ने कारणअनुसार घरधुरी संख्या

वडा नं	शौचालय उपयोग नगर्ने कारण			
	कम उमेर भएर	बानी नभएर	बालमैत्री अपांगमैत्री नभएर	सामाजिक मान्यता
१	२	४	०	०
२	२	७	०	१
३	२५	०	१	०
४	४२	२८	४	४
५	१०	८६	०	६९
६	०	०	०	०
७	१२०	९३	४	१४
८	१६	२१	१९	४

वडा नं	शौचालय उपयोग नगर्ने कारण			
	कम उमेर भएर	बानी नभएर	बालमैत्री अपांगमैत्री नभएर	सामाजिक मान्यता
९	२२	२	०	०
१०	२१	१४९	०	१०
११	३	५	०	०
१२	१	१२	०	०
जम्मा	२६४	४०७	२८	१०२
प्रतिशत	३६.५७	५६.३७	३.८८	१४.१३

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. १६: शौचालयको उपयोग नगर्नाका कारण

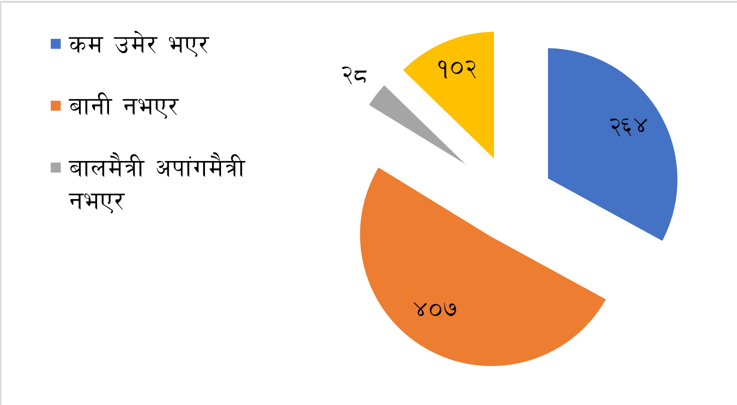

५.१२ वालवालिकाको दिशा पिसाव व्यवस्थापन अभ्यास

बालबालिकाको दिसा पिसाब व्यवस्थापनको अभ्यास हेर्दा सबैभन्दा उच्च २४.८६ प्रतिशत घरधुरीमा खुला स्थानमा दिसा गराएर छाडने गरेको देखिन्छ । खुला स्थानमा दिसा गराएर फोहोरसँगै फाल्ने र प्यानमा दिसा गराएर चर्पीमा फाल्ने १७.०७ प्रतिशत घरधुरीमा रहेको छ भने थाङ्नामा दिसा गराएर धारामा धुने अभ्यास १२.६ प्रतिशत घरधुरीमा रहेको छ। घरमा केटाकेटी नभएको २२.० प्रतिशत घरधुरी रहेको छ। यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिका तथा चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ४१: वालवालिकाका दिसा पिसाव व्यवस्थापन अभ्यासअनुसार घरधुरी संख्या

वडा नं.	वच्चाको दिसा पिसाव व्यवस्थापनका तरिका				
	प्यानमा दिशा गराएर चर्पीमा फाल्ने	थाङनामा दिसा गराएर धारामा धुने	खुला ठाउँमा दिशा गराएर फोहरसँगै फाल्ने	खुला ठाउँमा दिसा गराएर छाड्ने	घरमा केटाकेटी नभएको
१	१०७	२६	१४८	२४	५२६
२	२४६	०	३२	६	३०५
३	२०३	१२	३२२	२२	४३४
४	५६	४४०	२१६	४०	६८५
५	१३१	४०	२००	२८४	२२२
६	१६१	७	२१	७	२४१
७	४६	६४	१६८	३५	६४१
८	२३७	१४६	४२३	१०२	२७७
९	१२४	२९५	१५९	२९	४८६
१०	२०७	१२	४४३	१४३	३७८
११	१९६	७०	६१	२२	४२३
१२	८२	२१७	४२२	२३०	३८४
जम्मा	१७९६	१३२९	२६१५	९४४	५००२
प्रतिशत	१७.०७	१२.६३	२४.८६	८.९७	४७.५५

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. १७: बच्चाको दिसा पिसाब व्यवस्थापनका अभ्यास

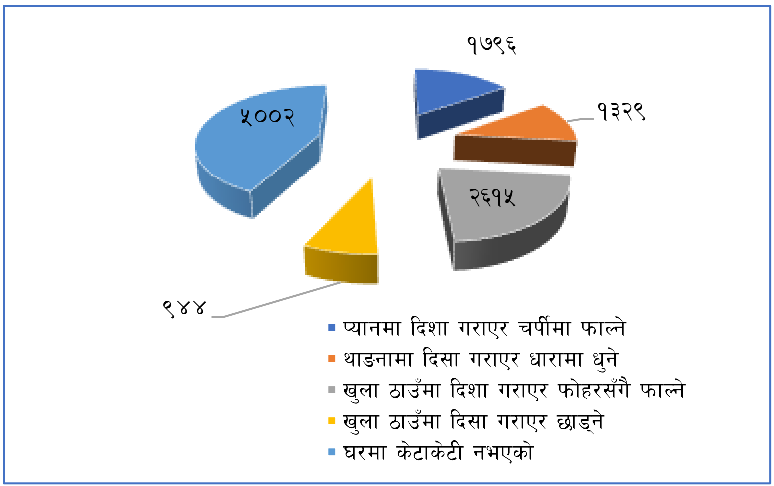

५.१३ वाढीबाट शौचालयमा भएको क्षतिको अवस्था

वाढीको कारण शौचालयका क्षतिको स्थिति हेर्दा नगरपालिका भित्रका १.७७ प्रतिशत घरधुरीमा पूर्ण रुपमा विग्रिएको, ३.३ प्रतिशत घरधुरीमा आंशिक रुपमा विग्रिएको र ९४.९३ प्रतिशत घरधुरीमा नविग्रिएको देखिन्छ । वडा नं. ९ मा शौचालयमा सबैभन्दा कम क्षति भएको देखिन्छ। यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिका तथा चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ४२: वाढीबाट शौचालयमा भएको क्षतिअनुसार घरधुरी संख्या

वडा नं.	बाढीको शौचालयमा परेको प्रभावअनुसार घरधुरी			जम्मा
	पुर्ण विग्रिएको	आंशिक रुपमा विग्रिएको	नविग्रिएको	
१	१५	३७	७३२	७८४
२	३२	४६	४९८	५७६
३	३४	९१	८२२	९४७
४	९	६	१३३५	१३५०
५	४	८	७९३	८०५
६	८	३	४२३	४३४
७	१४	१०४	८००	९१८
८	३५	३८	८६८	९४१
९	३	०	९१७	९२०
१०	२५	१३	१०१९	१०५७
११	६	१	७५४	७६१
१२	१	०	१०२६	१०२७
जम्मा	१८६	३४७	९९८७	१०५२०
प्रतिशत	१.७७	३.३०	९४.९३	१००.००

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. १८: वाढीका कारण शौचालयमा भएको क्षतिको अवस्था

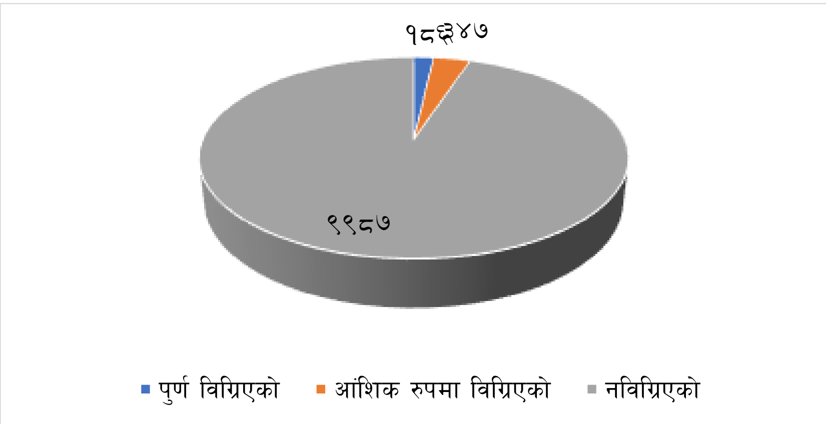

५.१४ वाढीका समयमा शौचालय उपयोगको अभ्यास

बाढीको समयमा शौचालय प्रभावित हुँदा सबैभन्दा बढी ८२.७४ प्रतिशत घरधुरीमा खुला स्थानमा, ९.८९ प्रतिशत घरधुरीमा छिमेकीको शौचालयमा, ५.४७ प्रतिशत घरधुरीमा अस्थाई शौचालय, १.१६ प्रतिशत घरधुरीमा समुदायको शौचालाय र ०.७४ प्रतिशत घरधुरीमा सार्वजनिक शौचालयको उपयोग हुने गरेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहायको तालिका प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ४३: बाढीका समयमा शौचालय उपयोगको अभ्यासको प्रकारअनुसार घरधुरी संख्या

वडा नं	वाढीको समयमा शौचालय उपयोगको अभ्यासका आधारमा घरधुरी संख्या					जम्मा
	खुला स्थानमा	अस्थाई शौचालय	छिमेकीको शौचालय	समुदायको शौचालय	सार्वजनिक शौचालय	
१	१८	३४	०	०	०	५२
२	५५	२२	०	१	०	७८
३	१००	३	१८	३	१	१२५
४	११	०	२	१	१	१५
५	१०	२	०	०	०	१२
६	६	४	१	०	०	११
७	७६	३५	७	०	०	११८
८	१४	४७	९	३	०	७३
९	२	१	०	०	०	३
१०	३६	२	०	०	०	३८
११	३	३	१	०	०	७
१२	१	०	०	०	०	१
जम्मा	३३२	१५३	३८	८	२	५३३
प्रतिशत	६२.२९	२८.७१	७.१३	१.५०	०.३८	१००.००

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

परिच्छेद ६ : हात धुने तथा व्यक्तिगत सरसफाई

यस परिच्छेदमा हात धुने तथा व्यक्तिगत सरसफाईसँग सम्बन्धित हात धुने अभ्यास, सामाग्री, स्थल लगायतका व्यक्तिगत सफाईसँग सम्बन्धित विषयलाई वडागत स्थिति झल्काउने गरी प्रस्तुत गरिएको छ।

६.१ हात धुने अभ्यास

कल्याणपुर नगरपालिका क्षेत्रमा हात धुने अभ्यासलाई हेर्दा खाना खानु अघि हात धुने अभ्यास ९१.३५ प्रतिशत घरधुरीमा, खाना पकाउनु अघि ५३.६५ प्रतिशत घरधुरीमा खाना खुवाउनु अघि, ४६.२ प्रतिशत घरधुरीमा खेतवारीमा काम गरेपछि, ३४.९ प्रतिशत घरधुरीमा बच्चाको दिसा धोय पछि, ८६.६७ प्रतिशत घरधुरीमा दिसा गरेपछि हातधुने अभ्यास रहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिका तथा चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ४४: हात धुने अभ्यासका आधारमा घरधुरी संख्या

वडा नं.	हात धुने अभ्यासका आधारमा						
	खाना खानु अघि	खाना पकाउनु अघि	खाना खुवाउनु अघि	खेतवारीमा काम गरेपछि	बच्चाको दिसा धोय पछि	दिसा गरेपछि	कहिलेकाही
१	७७१	३६६	५०३	२८६	१५८	७५८	०
२	५७३	५६३	२९२	४४१	२६७	५५२	०
३	९३६	४६४	३९७	५२९	३५२	८०८	२
४	१२५६	६३९	२०५	२२१	२०२	१०२३	३
५	७८७	५४३	३९२	४४०	५१०	७४६	०
६	३६५	३२६	२३५	२९५	१५८	४२२	६
७	४९३	२६१	३५	२२२	७५	७६६	१
८	८४३	४२२	५४८	४६९	५३९	६३१	३७
९	८७३	५१२	२९८	२६५	२५८	८६२	२
१०	१०३२	४८८	३७४	६८३	४५७	९९५	२
११	६७९	४७१	३२८	३१७	२२१	६३०	१३
१२	१००२	५८९	४७५	६९२	४७४	९२५	१०
जम्मा	९६१०	५६४४	४०८२	४८६०	३६७१	९११८	७६
प्रतिशत	९१.३५	५३.६५	३८.८०	४६.२०	३४.९०	८६.६७	०.७२

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. १९: विभिन्न अवस्थामा हात धुने घरपरिवार

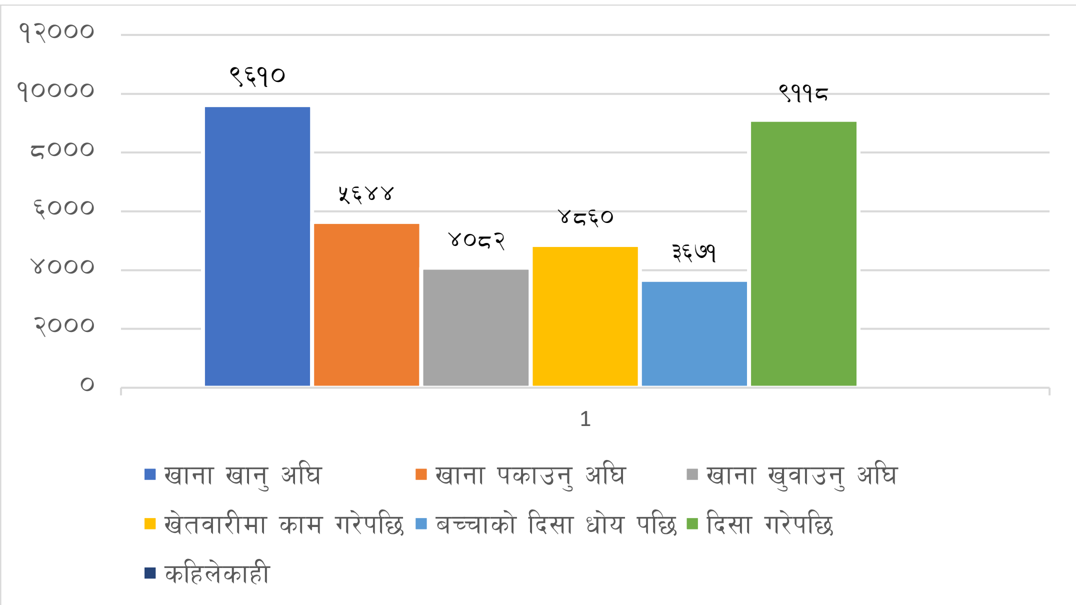

६.२ हात धुने सामाग्री

यस क्षेत्रमा पानीले मात्र हात धुने घरधुरी संख्या ५२.२३ प्रतिशत घरधुरी, साबुन पानीले हात धुने ७२.५९ प्रतिशत घरधुरी, खरानी पानीले हात धुने ४.९६ प्रतिशत घरधुरी र वालुवा वा माटोले हातधुने ६.७ प्रतिशत घरधुरीमा अभ्यास रहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिका र चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ४५: हात धुने सामाग्री प्रयोगका आधारमा घरधुरी संख्या

वडा नं.	हातधुने सामाग्री प्रयोगका आधारमा घरधुरी संख्या			
	पानीले मात्र	सावुन पानीले	खरानी पानीले	वालुवा वा माटोले
१	३८६	६१५	१७	६१
२	५३३	५६९	६	३
३	७५५	४२०	४४	३७
४	२५५	१२०९	२१	७
५	५७३	५२३	१११	६९
६	२९०	४१२	१५	६
७	४०५	६९५	१०६	७८
८	३७८	६४१	५३	१४
९	४०१	७४०	७०	१५
१०	७४७	६८७	१५	९
११	३४०	४८१	७	५
१२	४३२	६४४	५७	४०४
जम्मा	५४९५	७६३६	५२२	७०८
प्रतिशत	५२.२३	७२.५९	४.९६	६.७३

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. २०: हातधुने सामाग्री उपयोगको अवस्था

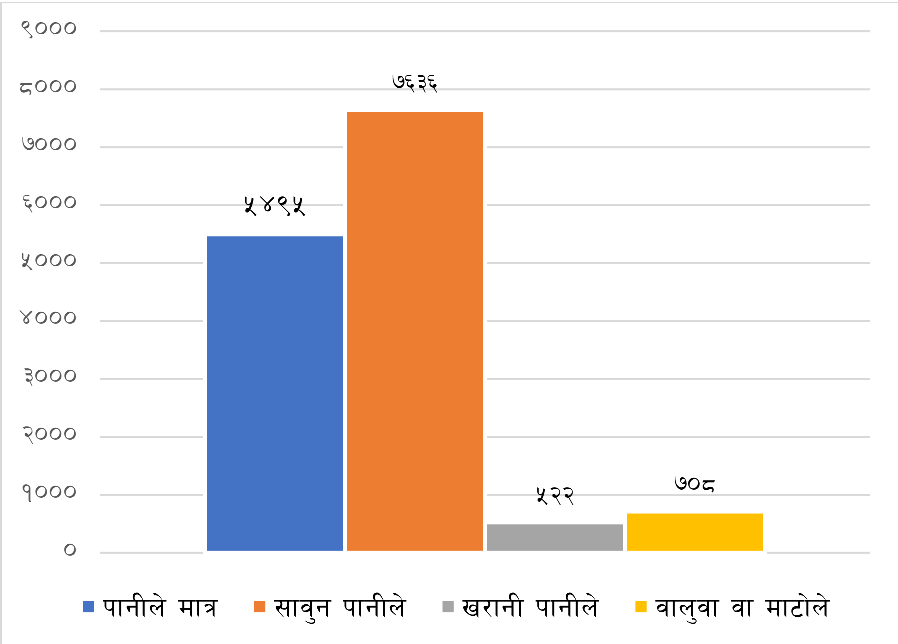

६.३ हात धुने स्थल

हात धुने स्थलका यस क्षेत्रमा सबैभन्दा अधिक ८३.५४ प्रतिशत घरधुरी धारा वा ट्युवेल उपयोग गरिने गरिएको देखिन्छ। चर्पी बाहिर १० कदम भित्र हात धुने स्थल रहेको १२.९५ प्रतिशत, भान्छा कोठा भित्र हुने २.०६ प्रतिशत घरधुरी हात धुने स्थल रहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिका तथा चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ४६: हात धुने स्थल अनुसार घरधुरी संख्या

वडा नं.	हातधुने स्थल उपयोगका आधारमा घरधुरी संख्या					जम्मा
	धारा वा ट्युवेल	चर्पी बाहिर १० कदम भित्र	भान्छा कोठा भित्र	चर्पी भित्र	माथीका सबै	
१	७३९	३४	११	०	०	७८४
२	५४८	२५	१	१	१	५७६
३	६८४	२५७	४	२	०	९४७
४	११८१	१३१	१२	२०	६	१३५०
५	७०५	५१	३१	१८	०	८०५
६	४१९	१३	१	१	०	४३४
७	४९५	४१०	७	५	१	९१८
८	८४२	४५	२९	१८	७	९४१
९	७९०	६७	५	५७	१	९२०
१०	९६६	२१	६४	४	२	१०५७
११	४८०	२३६	३९	५	१	७६१
१२	९३९	७२	१३	३	०	१०२७
जम्मा	८७८८	१३६२	२१७	१३४	१९	१०५२०
प्रतिशत	८३.५४	१२.९५	२.०६	१.२७	०.१८	१००.००

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. २१: हात धुने स्थलको उपयोगका आधारमा घरधुरी संख्या

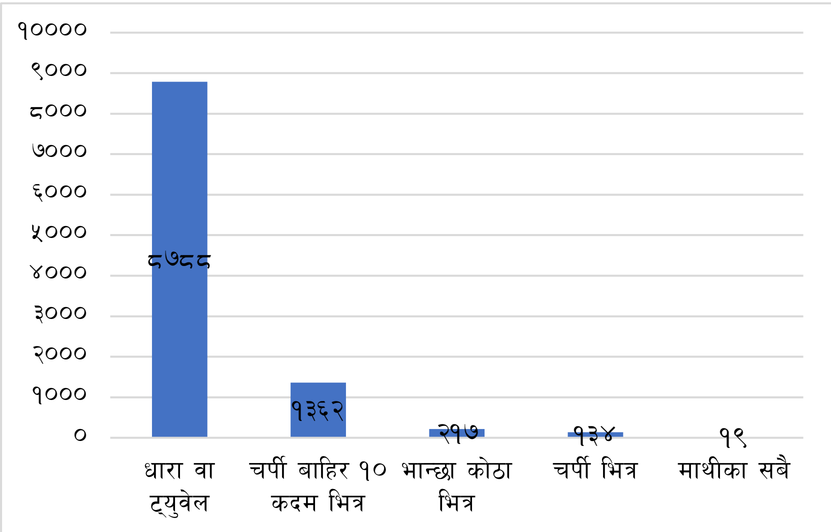

६.४ घरमा स्नान सुविधा

नुवाउने स्थलका रुपमा ८६.७ प्रतिशत घरधुरीमा निजी धारा वा ट्युवेल रहेको छ । सार्वजनिक धारा वा ट्युवेल नुवाउनका लागि उपयोग हुने स्थलका रुपमा रहेका ९.५५ प्रतिशत घरधुरी र नदी वा तलाऊ उपयोग गर्ने ३.७६ प्रतिशत घरधुरी रहेको छ । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ४७: स्नान गर्ने स्थलका आधारमा घरधुरी संख्या

वडा नं.	भाँडा वा कपडा सफाईका लागि पानीको श्रोतअनुसार घरधुरी				जम्मा
	निजी धारा वा ट्युवेल वा इनार	सार्वजनिक धारा वा ट्युवेल वा इनार	नदी वा तलाऊ	इनार	
१	७४४	२०	२०	०	७८४
२	५३७	३८	१	०	५७६
३	८२१	४७	७९	०	९४७
४	१०५९	२७४	१७	०	१३५०
५	७३०	३०	४५	०	८०५
६	४२१	९	३	१	४३४
७	७२९	१६१	२८	०	९१८
८	८३२	७३	३१	५	९४१
९	७६०	१५७	२	१	९२०

वडा नं.	भाँडा वा कपडा सफाईका लागि पानीको श्रोतअनुसार घरधुरी				जम्मा
	निजी धारा वा ट्युवेल वा इनार	सार्वजनिक धारा वा ट्युवेल वा इनार	नदी वा तलाऊ	इनार	
१०	१०१६	२४	१६	१	१०५७
११	६३७	१०६	१८	०	७६१
१२	८३५	६६	१२६	०	१०२७
जम्मा	९१२१	१००५	३८६	८	१०५२०
प्रतिशत	८६.७०	९.५५	३.६७	०.०८	१००.००

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

६.५ भाँडा तथा कपडा धुने पानीको श्रोत

यस क्षेत्रमा भाँडा तथा कपडा धुन उपयोग गरिने पानीको श्रोत मध्ये सबैभन्दा वढी ८६.७ प्रतिशत घरधुरीमा निजी धारा वा ट्युवेल वा इनारको उपयोग हुने गरेको देखिन्छ भने सार्वजनिक धारा वा ट्युवेल वा इनारमा धुने ९.५५ प्रतिशत र नदी तथा तलाउमा धुने ३.६७ प्रतिशत रहेको छ। यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिका तथा चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ४८: भाँडा वा कपडा धुने पानीको श्रोतअनुसार घरधुरी संख्या

वडा नं.	भाँडा वा कपडा सफाईका लागि पानीको श्रोतअनुसार घरधुरी				जम्मा
	निजी धारा वा ट्युवेल वा इनार	सार्वजनिक धारा वा ट्युवेल वा इनार	नदी वा तलाऊ	इनार	
१	७४४	२०	२०	०	७८४
२	५३७	३८	१	०	५७६
३	८२१	४७	७९	०	९४७
४	१०५९	२७४	१७	०	१३५०
५	७३०	३०	४५	०	८०५
६	४२१	९	३	१	४३४
७	७२९	१६१	२८	०	९१८
८	८३२	७३	३१	५	९४१
९	७६०	१५७	२	१	९२०
१०	१०१६	२४	१६	१	१०५७
११	६३७	१०६	१८	०	७६१
१२	८३५	६६	१२६	०	१०२७
जम्मा	९१२१	१००५	३८६	८	१०५२०
प्रतिशत	८६.७०	९.५५	३.६७	०.०८	१००.००

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

६.६ कपडा धुने सामाग्रीको प्रकार

यस क्षेत्रमा कपडा धुन उपयोग गर्ने सामाग्रीहरुमध्ये सबैभन्दा वढी ९६.७ प्रतिशत घरधुरीमा साबुन र डेटरजेण्ट उपयोग गर्ने गरेको देखिन्छ छ भने २.३ प्रतिशत घरधुरीमा पानी मात्र उपयोग हुने गरेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिका तथा चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ४९: कपडा धुने पानीको प्रकार अनुसार घरधुरी संख्या

वडा नं.	कपडा धुन प्रयोग गर्ने सामाग्रीअनुसार घरधुरी संख्या			जम्मा
	खरानी तथा तातोपानी	साबुन र डेटरजेण्ट पाउडर	पानी मात्र	
१	२	७७५	७	७८४
२	०	५७५	१	५७६
३	१	९४४	२	९४७

वडा नं.	कपडा धुन प्रयोग गर्ने सामाग्रीअनुसार घरधुरी संख्या			जम्मा
	खरानी तथा तातोपानी	साबुन र डेटरजेण्ट पाउडर	पानी मात्र	
४	२०	१३२०	१०	१३५०
५	४	७१६	८५	८०५
६	१	४२५	८	४३४
७	५	८९८	१५	९१८
८	५६	८६५	२०	९४१
९	७	८९५	१८	९२०
१०	२	१०४९	६	१०५७
११	१	७५८	२	७६१
१२	१	९५५	७१	१०२७
जम्मा	१००	१०१७५	२४५	१०५२०
प्रतिशत	०.९५	९६.७२	२.३३	१००.००

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

परिच्छेद ७ : घरभित्रको सरसफाइ

यस परिच्छेदमा घरभित्रको सफाईसँग सम्बन्धित खाना पकाउने इन्धन, चुल्होको उपयोग, भान्सा कोठा, र भान्सा कोठाको सफाई जस्ता उपशिर्षकहरु प्रस्तुत गरिएको छ ।

७.१ खाना पकाउने प्रमुख इन्धन

नगरपालिका क्षेत्रमा खाना पकाउने प्रमुख इन्धनका दाउराको उपयोग गर्ने घरधुरी ८४.१३ प्रतिशत रहेको छ भने गुईठा, भुस र झिँक्राको उपयोग गर्ने ४०.२९ प्रतिशत घरधुरी, एलपी ग्यास उपयोग गर्ने २०.४ प्रतिशत, बायो ग्यास उपयोग गर्ने ३.२७ प्रतिशत, मट्टितेल उपयोग गर्ने ०.९९ प्रतिशत घरधुरी रहेको देखिन्छ । यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिका तथा चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ५०: खाना पकाउन उपयोग गर्ने प्रमुख इन्धन अनुसार घरधुरी संख्या (बहु उत्तर)

वडा नं.	खानापकाउने मुख्य इन्धनको श्रोतका आधारमा घरधुरी संख्या						
	दाउरा	गुईठा, भुस, झिँक्रा	बायो ग्यास	एलपी ग्यास	मट्टितेल	बिजुली	अन्य
१	७३९	३५४		२८७	३	३	०
२	५६४	३४		६५	०	१	२
३	८६२	४६१	1	१४८	३९	३	१
४	१२४३	६३१	1	७१	०	१	०
५	७९९	४४०	1	२९	१	०	२
६	४२६	१७		४९	०	०	०
७	५२९	३३७		१०८	१	३	०
८	६१६	३७६	5	१३६	५८	५	६
९	७५४	८७९		०	१	२	५
१०	९१८	४७५		३८१	०	२	१
११	५०३	१६६		३३१	१	०	१
१२	८९७	६९		५४७	०	०	०
जम्मा	८८५०	४२३९	८	२१५२	१०४	२०	१८
प्रतिशत	८४.१३	४०.२९	०.१	२०.४६	०.९९	०.२	०.१७

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

७.२ खाना पकाउने चुल्हे

खाना पकारेने चुल्हेका रुपमा उपयोग गर्ने चुल्हे मध्ये सबैभन्दा उच्च ७३.८८ परम्परागत चुल्हे उपयोग गर्ने, ०.६५ प्रतिशत घरधुरीमा गोवर ग्यासको चुल्हे, ९.५ प्रतिशत घरधुरीमा एलपी ग्यास चुल्हे र १५.९९ प्रतिशत घरधुरीमा सुधारिएको चुल्हे रहेको छ । यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिका तथा चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ५१: चुल्हेको उपयोग अनुसार घरधुरी संख्या

वडा नं.	चूल्हेको उपयोगका आधारमा घरधुरी संख्या			
	गोवर ग्यास चुल्हे	एलपी ग्यास चुल्हे	परम्परागत चुल्हे	जम्मा
१	१	४५	७३८	७८४
२	०	२४	५५२	५७६
३	१	८६	८६०	९४७
४	१	१४	१३३५	१३५०
५	०	१८	७८७	८०५
६	०	१६	४१८	४३४
७	११	६५	८४२	९१८
८	५१	२४३	६४७	९४१

वडा नं.	चूल्होको उपयोगका आधारमा घरधुरी संख्या			
	गोवर ग्यास चुल्हे	एलपी ग्यास चुल्हे	परम्परागत चुल्हे	जम्मा
९	०	१८	९०२	९२०
१०	०	११४	९४३	१०५७
११	०	१०८	६५३	७६१
१२	०	२५०	७७७	१०२७
जम्मा	६५	१००१	९४५४	१०५२०
प्रतिशत	०.६२	९.५२	८९.८७	१००.००

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

७.३ खाना पकाउने स्थल

यस क्षेत्रमा खाना पकाउने स्थलअनुसार घरधुरीलाई वर्गिकरण गर्दा छुट्टै भान्सा रहेका घरधुरी ७१.६३ प्रतिशत, अन्य कोठासँग रहेको घरधुरी २५.६८ प्रतिशत र खुला वा कोठा वाहिर रहेको घरधुरी २.६८ प्रतिशत रहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिका तथा चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ५२: खाना पकाउने स्थल अनुसार घरधुरी संख्या

वडा नं.	भान्सा कोठाको उपयोगका आधारमा घरधुरी संख्या			जम्मा
	अन्य कोठासँग रहेको	खुला वा कोठा वाहिर	छुट्टै	
१	११०	१८	६५६	७८४
२	२२	१०	५४४	५७६
३	२२८	३७	६८२	९४७
४	३८४	४५	९२१	१,३५०
५	३९६	१९	३९०	८०५
६	४२	९	३८३	४३४
७	२४२	६६	६१०	९१८
८	२५८	२५	६५८	९४१
९	२३७	३०	६५३	९२०
१०	२७९	२	७७६	१,०५७
११	१९८	१७	५४६	७६१
१२	३०६	४	७१७	१,०२७
जम्मा	२,७०२	२८२	७,५३६	१०,५२०
प्रतिशत	२५.६८	२.६८	७१.६३	१००.००

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. २२: खाना पकाउने स्थलका आधारमा घरधुरी संख्या

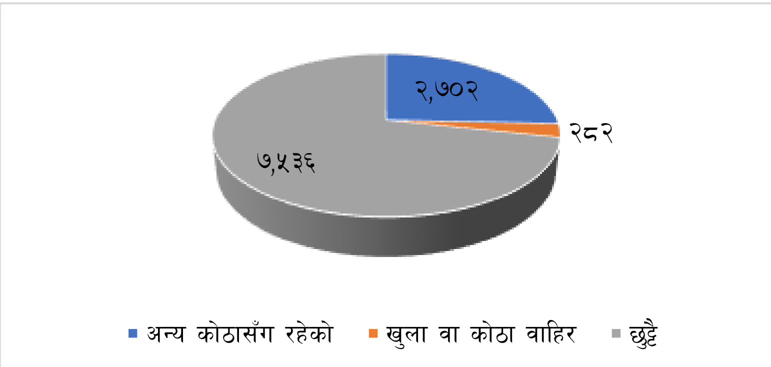

७.४ भाँडा माझ्ने सामाग्री

यस नगरपालिकामा भाँडा सफा गर्न उपयोग गर्ने वस्तुका आधारमा घरधुरी संख्यालाई हेर्दा सबैभन्दा उच्च ७५.८४ प्रतिशत घरधुरीमा खरानी, ६५.८६ प्रतिशत घरधुरीमा साबुन वा सरफले, ६.९९ प्रतिशत घरधुरीमा पानीले मात्र र २.६७ प्रतिशत घरधुरीमा माटो प्रयोग गरी सफाई हुने गरेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिका तथा चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ५३: भाँडा माझ्न प्रयोग हुने वस्तुका आधारमा घरधुरी संख्या

वडा नं.	भाँडा माझ्न प्रयोग हुने वस्तुअनुसार घरधुरी (बहुउत्तर)			
	खरानी	साबुन वा सरफ	माटो	पानीले मात्र
१	६८९	६६७	१	२
२	५३९	५६८	४	६
३	८३३	५४०	५३	०
४	६२८	१०७१	६	८
५	६८०	४१४	१२३	६१
६	३८७	३९२	०	२
७	८१८	६१७	१०	२३
८	६१७	५४२	४७	१६
९	५५६	५९३	१	६
१०	१०२८	४४८	४	३२९
११	३३१	५४१	४	५
१२	८७२	५३५	२८	२७७
जम्मा	७९७८	६९२८	२८१	७३५
प्रतिशत	७५.८४	६५.८६	२.६७	६.९९

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. २३: भाँडा माझ्न प्रयोग हुने वस्तुअनुसार घरधुरी

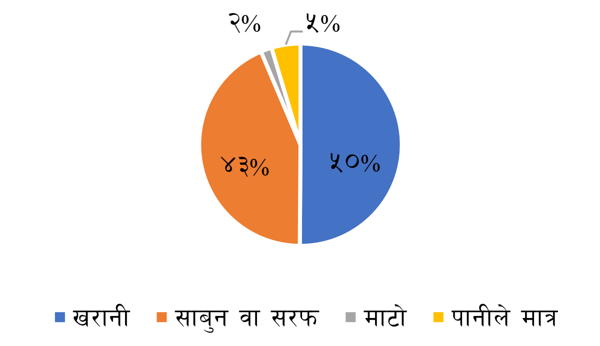

७.५ भाँडा सुकाउने अभ्यास

यस क्षेत्रमा भाँडा सफा गरिसके पछि सुकाउने अभ्यासलाई हेर्दा कूल १०५२० घरधुरी मध्ये ७७.८ प्रतिशत घरधुरीमा यस खालको अभ्यास नभएको देखिन्छ। भाँडा सुकाउने अभ्यास भएका १७.६३ प्रतिशत घरधुरीमा घरमा राख्ने, ४.२८ प्रतिशत घरधुरीमा ढुंगामा सुकाउने र ०.२७ प्रतिशत घरधुरीमा कपडाले पुछ्ने अभ्यास रहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी वडागत विवरणलाई देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ५४: भाँडा सुकाउने अभ्यासअनुसार घरधुरी संख्या

वडा नं.	सफा गरी सके पछि भाँडा सुकाउने अभ्यासका आधारमा घरधुरी				जम्मा
	नभएको	घाममा सुकाउने	कपडाले पुछ्ने	घरमा राख्ने	
१	५७६	५२	०	१५६	७८४
२	४४	१०६	४	४२२	५७६
३	९१५	१	०	३१	९४७
४	१२६५	५	४	७६	१३५०
५	७५२	०	०	५३	८०५
६	१०३	९७	०	२३४	४३४
७	४१८	४६	१	४५३	९१८
८	७३८	५७	१६	१३०	९४१
९	७८१	१६	०	१२३	९२०
१०	१०२०	४	१	३२	१०५७
११	६०९	३८	१	११३	७६१
१२	९६६	२८	१	३२	१०२७
जम्मा	८१८७	४५०	२८	१८५५	१०५२०
प्रतिशत	७७.८२	४.२८	०.२७	१७.६३	१००.००

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

७.६ फोहोर व्यवस्थापनको अभ्यास

कल्याणपुर नगरपालिकाका कूल घरधुरी मध्ये २२.६९ प्रतिशत घरधुरीमा जलाउने अभ्यास रहेको छ भने करेसावारीमा मल गराउने अभ्यास ३४.६१ प्रतिशत घरधुरीमा, जथाभावी फ्याँक्ने २९.७ प्रतिशत घरधुरीमा र कुहिने र नकुहिने छुट्टाउने १०.४ प्रतिशत घरधुरी रहेको छ। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ५५: फोहोर व्यवस्थापनको अभ्यासअनुसार घरधुरी संख्या

वडा नं.	भान्सा कोठामा उत्पन्न फोहोर व्यवस्थापन रणनीति					
	जम्मा गरेर जलाउने	फोहोर संकलकलाई हस्तान्तरण गर्ने	कुहिने र नकुहिने छुट्टयार	जथाभावी फ्याँक्ने	करेसावारीमा मल गराउने	बेच्ने
१	१९९	२	२	७४	५०७	०
२	४५९	१	२३	२२	७१	०
३	१६४	०	६२	५३९	१८२	०
४	१	६	२२	५९०	७२९	२
५	११२	५	३५०	२००	१३४	४
६	३०९	१	४	२१	९९	०
७	४२	८	३१९	२५८	२९१	०
८	३९४	१७३	२५	२०७	१३४	८
९	१५५	१०	२८४	२३८	२२६	७
१०	३५	०	१	४८२	५३७	२
११	२९०	१	१	२१७	२५१	१
१२	२२७	३९	१	२७९	४८०	१
जम्मा	२३८७	२४६	१०९४	३१२७	३६४१	२५
प्रतिशत	२२.६९	२.३४	१०.४०	२९.७२	३४.६१	०.२४

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. २४: फोहोर व्यवस्थापनको अभ्यासका आधारमा घरधुरी

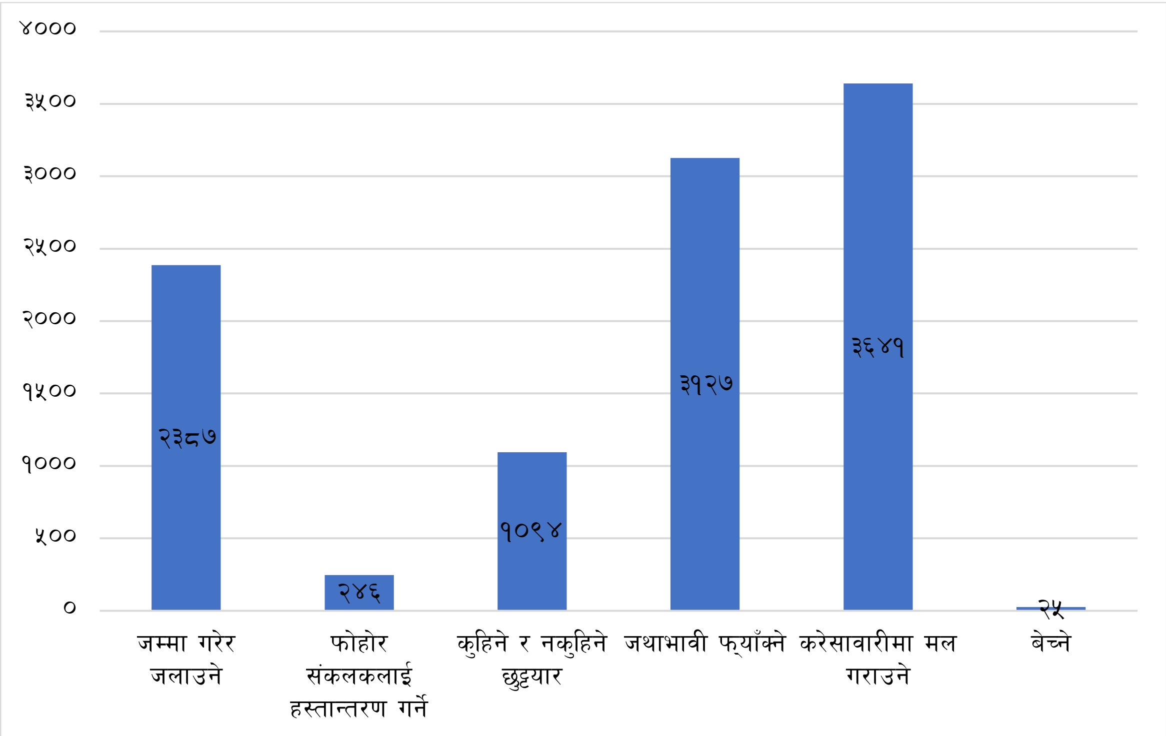

परिच्छेद ८ : स्वस्थ खाना तथा पोषण

यस परिच्छेदमा स्वस्थ खाना तथा पोषणसम्बन्धी विषयमा खाना स्वच्छ राख्ने अभ्यास, खानको आनिवानी, करेसावारी जस्ता विषयमा विभिन्न शिर्षकमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

८.१ घरमा खाना भण्डारणको अभ्यास

यस क्षेत्रमा खाना भण्डारणको अभ्यासको अवस्था हेर्दा सबैभन्दा उच्च भान्सा कोठामा भण्डारण गर्ने घरधुरी ४६.४३ प्रतिशत घरधुरी रहेको छ । अन्य तरिकाहरुमा खानेकुरा र गैर खानेकुरा छुट्टयाएर भण्डार गर्ने घरधुरी संख्या ११.४५ प्रतिशत र सबै एकै स्थानमा भण्डारणको अभ्यास २७.८ प्रतिशत घरधुरीमा रहेको देखिन्छ । यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिका तथा चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ५६: खानेकुरा भण्डारण गर्ने अभ्यासअनुसार घरधुरी संख्या

वडा नं.	खानेकुरा भण्डारण गर्ने अभ्यासका आधारमा घरधुरी संख्या				जम्मा
	भान्सा कोठामा	खानेकुरा र गैर खानेकुरा छुट्टयाएर	छुट्टै भण्डार	सबै एकै स्थानमा	
१	७४०	२	३२	१०	७८४
२	५०२	०	६३	११	५७६
३	३१२	४३	२७८	३१४	९४७
४	६०	८४	२८०	९२६	१३५०
५	२३३	१०	२७२	२९०	८०५
६	३७४	१६	४	४०	४३४
७	४१६	२८२	५८	१६२	९१८
८	९९	३५०	२९७	१९५	९४१
९	२३	३११	६७	५१९	९२०
१०	७३०	५	३९	२८३	१०५७
११	५२०	७३	३८	१३०	७६१
१२	८७६	२९	७६	४६	१०२७
जम्मा	**४८८५**	**१२०५**	**१५०४**	**२९२६**	**१०५२०**
प्रतिशत	**४६.४३**	**११.४५**	**१४.३**	**२७.८१**	**१००**

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. २५: खाना भण्डारणको अभ्यासअनुसार घरधुरी

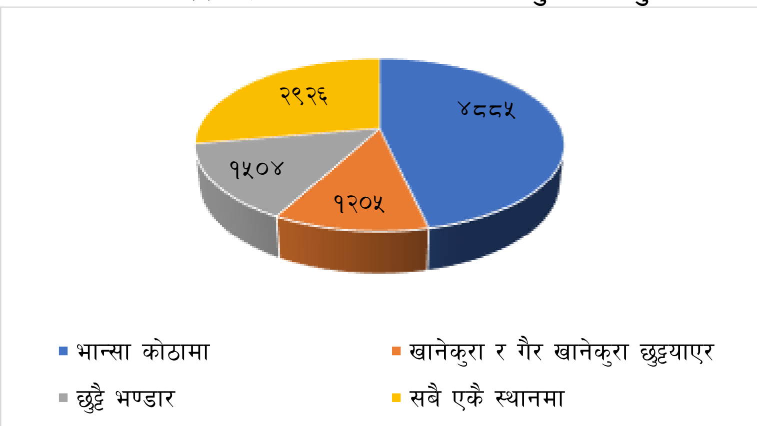

८.२ खाना तथा तरकारी सफाईको अभ्यास

यस क्षेत्रमा खाना तथा तरकारी सफाईको अवस्था हेर्दा सफा पानीले धुने ९६.९४ प्रतिशत, हातले वा कपडाले पुछ्ने २.४४प्रतिशत घरधुरी र नधुने ०.६२ प्रतिशत घरधुरी रहेको देखिन्छ । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ५७: खाना तथा तरकारी सफाई अभ्यास अनुसार घरधुरी संख्या

वडा नं.	तरकारी तथा फलफुल उत्पादन अभ्यासका आधारमा घरधुरी संख्या			जम्मा
	कपडा वा हातले पुछ्ने	सुद्ध पानीले सफा गर्ने	नधुने	
१	२	७८२	०	७८४
२	१	५७५	०	५७६
३	१	९४५	१	९४७
४	१५	१३२९	६	१३५०
५	५	७९९	१	८०५
६	४	४२९	१	४३४
७	६	९११	१	९१८
८	७१	८५१	१९	९४१
९	४	९१५	१	९२०
१०	४	१०५१	२	१०५७
११	६	७३६	१९	७६१
१२	१३८	८७५	१४	१०२७
जम्मा	**२५७**	**१०१९८**	**६५**	**१०५२०**
प्रतिशत	**२.४४**	**९६.९४**	**०.६२**	**१००.००**

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

८.३ तरकारी तथा फलफुल उत्पादन

यस क्षेत्रका ७५.१७ प्रतिशत घरधुरीमा तरकारी तथा फलफुल उत्पादन नहुने गरेको देखिन्छ। तरकारी तथा फलफुल उत्पादन गर्ने घरधुरी संख्या ३.६२ प्रतिशत मात्र रहेको छ भने परिवारका लागि मात्र उत्पादन गर्ने २०.२४ प्रतिशत र बेच्नका लगि उत्पादन गर्ने ०.९७ प्रतिशत घरधुरी रहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिका तथा चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ५८: तरकारी तथा फलफुल उत्पादन गर्ने घरधुरी संख्या

वडा नं.	तरकारी तथा फलफुल उत्पादन अभ्यासका आधारमा घरधुरी संख्या				जम्मा
	उत्पादन नगर्ने	दुवै उत्पादन गर्ने	परिवारका लागि मात्र उत्पादन	वेच्नका लागि उत्पादन गर्ने	
१	७१२	०	७१	१	७८४
२	५३७	१२	२७	०	५७६
३	७६७	१	१७३	६	९४७
४	८००	४५	४९१	१४	१३५०
५	६१४	१	१८७	३	८०५
६	३४६	९	६०	१९	४३४
७	६३७	१	२६८	१२	९१८
८	५७२	२१८	१३०	२१	९४१
९	५५१	२	३६३	४	९२०
१०	७६४	६९	२२०	४	१०५७
११	६२४	२२	१०१	१४	७६१
१२	९८४	१	३८	४	१०२७
जम्मा	**७९०८**	**३८१**	**२१२९**	**१०२**	**१०५२०**
प्रतिशत	**७५.१७**	**३.६२**	**२०.२४**	**०.९७**	**१००.००**

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

८.४ करेसावारीमा विषादी प्रयोगको अवस्था

कल्याणपुर नगरपालिका क्षेत्रमा करेसावारीमा रोग किरा नियन्त्रण गर्न कुनै विधि उपयोग नगर्ने घरधुरी ८८.१ प्रतिशत रहेको छ भने ६.५ प्रतिशत घरधुरीमा रासायिनिक विषादी, ५.२ प्रतिशत घरधुरीमा जैविक विषादी र ०.२

प्रतिशत घरधुरी जाल वा धराप प्रयोग गर्ने गरेको देखिन्छ । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ५९: करेसावारीमा विषादी प्रयोगका आधारमा घरधुरी संख्या

वडा नं.	करेसावारीमा विषादी प्रयोगका आधारमा धरधुरी संख्या				जम्मा
	रासायिनिक विषादी प्रयोग गर्ने	जैविक विषादी प्रयोग गर्ने	जाल वा धराप प्रयोग	प्रयोग नगर्ने	
१	२४	३०	०	७३०	७८४
२	१	३	०	५७२	५७६
३	२४	९	१	९१३	९४७
४	५९	४५	१	१२४५	१३५०
५	६	१९	१	७७९	८०५
६	३१	२७	०	३७६	४३४
७	९८	२१	१	७९८	९१८
८	२२३	८४	१६	६१८	९४१
९	७	२६५	०	६४८	९२०
१०	१५२	२१	०	८८४	१०५७
११	४२	२१	१	६९७	७६१
१२	१९	०	०	१००८	१०२७
जम्मा	६८६	५४५	२१	९२६८	१०५२०
प्रतिशत	६.५	५.२	०.२	८८.१	१००.०

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

८.५ दैनिक खानामा समावेश हुने वस्तु

खानामा विभिन्न प्रकारका खाद्यवस्तु मध्ये दैनिकरुपमा समावेश गर्ने अभ्यास हेर्दा ९१.९ प्रतिशत घरधुरीमा मौसम अनुसारका फलफुल, ८६.१ प्रतिशत घरधुरीमा पशुपन्छीजन्य उत्पादन, ८४.६ प्रतिशत घरधुरीमा अन्नजन्य र ९५ प्रतिशत घरधुरीमा घिऊ वा तेल समावेश हुने गरेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिका तथा चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ६०: दैनिक खानामा समावेश हुने वस्तुका आधारमा घरधुरी संख्या

वडा नं.	दैनिक खानामा समावेश हुने वस्तुका आधारमा घरधुरी संख्या			
	मौसम अनुसारका फलफुल र तरकारी	पशु पन्छीजन्य उत्पादन	घिऊ तेल	अन्न जन्य
१	७८०	७४९	७८२	७८२
२	५६०	५६४	५६१	५६४
३	९०३	८०७	९०७	९०१
४	११९९	११५५	१३२३	१३२९
५	७६३	५५५	६४९	६३४
६	४१९	४२४	४२३	४२०
७	५६३	८४६	९१४	९०७
८	८२५	८०३	८०४	१३२
९	९०८	८४३	९१८	९१६
१०	१००२	९०३	१०३३	६६८
११	७३३	६२२	६७६	६३५
१२	१०१८	७८४	१००९	१०११
जम्मा	९६७३	९०५५	९९९९	८८९९
प्रतिशत	९१.९	८६.१	९५.०	८४.६

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. २६: दैनिक खानामा समावेश हुने वस्तु

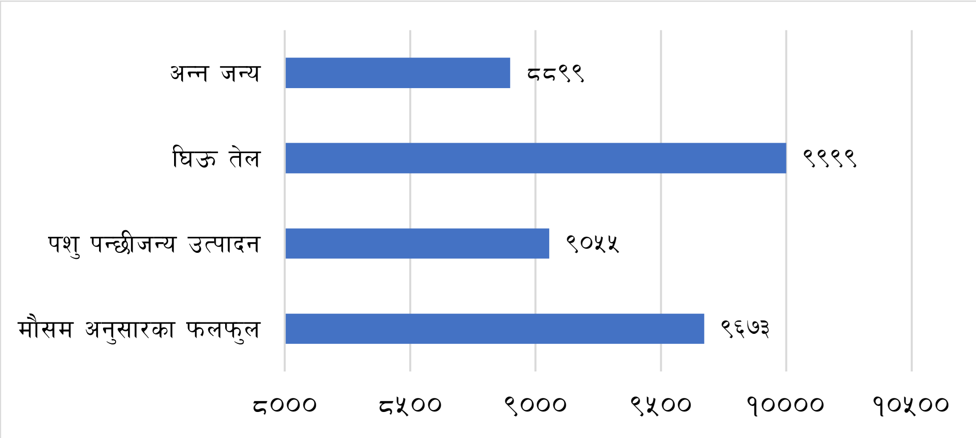

८.६ परिवारमा खानाखाने आनीवानी

दैनिक, साप्ताहिक, अर्धमासिक, १५ दिन भन्दा बढीको समय सूचीका आधारमा विभिन्न स्वरुपका खानाखाने प्रचलन भएका घरधुरीको संख्यात्मक विवरण देहायको तालिका तथा चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ६१: खाना सूचीका आधारमा घरधुरी संख्या

खाना समुह	१५ दिन भन्दा बढी	अर्ध मासिक	दैनिक	साप्ताहिक	जम्मा
पशुपन्छीजन्य	१४२	३९८	३६	२५३	८२९
तेल/घिउ/नुन	२	११	३११	२८	३५२
खाना र वैकल्पिक	२०	१३	२६०	११	३०४
मौषमी फलफुल तथा तरकारी	२२५४	२३५८	२२७३	२१५०	९०३५
जम्मा	२४१८	२७८०	२८८०	२४४२	१०५२०
प्रतिशत	२२.९८	२६.४३	२७.३८	२३.२१	१००

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

परिच्छेद ९: ठोस फोहोर व्यवस्थापन

यस परिच्छेदमा ठोस फोहोर व्यवस्थापनसँग सम्बन्धित विषयमा विभिन्न शिर्षकहरुमा प्रस्तुत गरिएको छ।

९.१ घरमा उत्पन्न हुने फोहोरको प्रकार

नगर क्षेत्रमा फोहोर उत्पन्न हुने श्रोतहरु मध्ये फलफुल तथा तरकारी बोक्राबाट ६३.३३ प्रतिशत घरधुरीमा, प्लाष्टिकबाट ३०.३ प्रतिशत, औषधीजन्य ३३.८ घरधुरीमा, कागजबाट ३९.८ प्रतिशत घरधुरीमा हुने गरेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ६२: उत्पन्न हुने फोहोरका श्रोतका आधारमा घरधुरी संख्या

वडा नं.	उत्पन्नहुने फोहोरका श्रोत अनुसार घरधुरी संख्या													
	औषधीजन्य	फलफुल तरकारीका बोक्रा	प्लाष्टिक	ब्याट्री	कपडा जन्य	जुट	धातु जन्य	शिसाजन्य	बाँकी खानेकुरा	धुलो कसिंगार	रवर	कार्टुन	कागज	प्याकिङ्ग सामान
१	३७	४०२	३६९	२९	५४	१	२३	४	२५६	१३५	३	१७	३१	६
२	२७	५४८	३४	११	१४	८	१५	१४	५३६	२५	१३	८	१८	७
३	५१२	५८६	६८२	२६	३६७	१९६	८	४८	४००	६२४	४८१	८१०	८९९	८
४	३८९	१२४०	३८०	३६	६३	१०४	४९	६०	११२७	१२५८	४६	६६	८६१	९
५	६९९	६८१	६२७	२७०	४७१	४४८	२४८	३६२	४३८	५६५	३५१	२८०	३७४	१०
६	१८	३६७	५२	०	२३	६	१६	२१	२६६	९७	२	१५	४६	११
७	३३७	४६०	६६	२	४०	३०	३५	१०	३०	६४	५	२८	२८	१२
८	५६	७९	१८०	१६६	१३५	४८५	४६	४९	३४०	७९६	७५	१५४	३७६	१३
९	५१३	७५२	१८४	१४	४९	४९	७	४८	२८७	२८९	२८	४९	३३१	१४
१०	२१७	६११	२५७	५३	१४६	१८१	७४	७९	४११	९२८	९२	१९६	५५९	१५
११	२८०	२६	१८	५	२२	१२३	५	२	४	४८४	७	२४	५८	१६
१२	४७१	९१०	३३९	११४	७५७	८९	१२७	४३९	७४७	९४५	११४	१२४	६०७	१७
जम्मा	**३५५६**	**६६६२**	**३१८८**	**७२६**	**२१४१**	**१७२०**	**६५३**	**११३६**	**४८४२**	**६२१०**	**१२१७**	**१७७१**	**४१८८**	**१८**
प्रतिशत	**३३.८**	**६३.३३**	**३०.३**	**६.९**	**२०.३**	**१६.४**	**६.२**	**१०.८**	**४६.०३**	**५९.०३**	**११.६**	**१६.८**	**३९.८**	**१९**

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

९.२ उत्सर्जित फोहोरको व्यवस्थापन

नगर क्षेत्र भित्र उत्सर्जित फाहोरको व्यवस्थापनमा विभिन्न अभ्यासको अनुसरण गर्ने विधिअनुसारको घरधुरी विवरणलाई देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ६३: उत्सर्जित फोहोरको व्यवस्थापन

फोहोरका प्रकार	जम्मा गरेर डढाउने	नगरपालिकाको फोहर संकलकलाई दिने	कुहिने र नकुहिने छुट्टाउने	पुन: प्रयोगका लागि विक्रि गर्ने	जहाँ तहिँ फ्याँक्ने	नखुलेको	जम्मा
औषधीजन्य र उपचार सामग्री	१३६९	१२५	४९८	३२	१५२१	११	३५५६
सागसब्जी तथा फलफुलका बोक्रा	१३५३	१३३	१६८२	३४	३४०७	५३	६६६२
प्लास्टिक	१०५२	१०५	१३५	२८९	१५९५	१२	३१८८
ब्यट्री	१९०	४९	४८	५५	३७९	५	७२६
कपडाजन्य	९२४	१३५	६९	३०	९७५	८	२१४१
जुट	६६५	१७२	७२	१२	७९०	९	१७२०
धातुजन्य	१५५	५६	४१	७७	३२०	४	६५३

फोहोरका प्रकार	जम्मा गरेर डढाउने	नगरपालिकाको फोहर संकलकलाई दिने	कुहिने र नकुहिने छुट्टाउने	पुनः प्रयोगका लागि बिक्रि गर्ने	जहाँ तहीँ फ्याँक्ने	नखुलेको	जम्मा
शिसाजन्य	४०९	९९	७८	२५	५२०	५	११३६
बाँकी खानेकुरा	८४४	१९८	१०७३	१२	२६८९	२६	४८४२
धुलो कसिंगार	१४३५	३१७	१२७	२९	४२६६	३६	६२१०
रबर	४१६	६६	४०	१७	६७४	४	१२१७
कार्टुन	८४४	७०	५५	३१	७६५	६	१७७१
कागज	१५३९	११३	८६	३१	२४०२	१७	४१८८
प्याकेजिगं सामान	३३९	४७	३७	१३	४८३	२	९२१

स्रोतः घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

९.३ अव्यवस्थित फोहोरका प्रभावसम्वन्धी जनचेतना

यस क्षेत्रमा फोहोरको दुस्प्रभावसम्बन्धी जनचेतनाको अवस्था हेर्दा फोहोरबाट महामारी फैलने सचेतना हुने ४२.५७ प्रतिशत घरधुरीमा रहेको र दुर्गन्ध फैलिनेसम्बन्धी सचेतना ६१.३८ प्रतिशत घरधुरीमा रहेको देखिन्छ । त्यसैगरी, चोटपटक लाग्ने, शुन्दरताको कमी हुने, ऐतिहासिक तथा प्राकृतिक सम्पदामा दुस्प्रभाव हुने कुराको जानकारी क्रमश: २९.३६, १६.२१ र १०.१ प्रतिशत घरधुरीमा रहेको देखिन्छ । यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिका तथा चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ६४: अव्यवस्थित फोहोरको प्रभावसम्बन्धी जानकारीका आधारमा घरधुरी संख्या

वडा नं.	अव्यवस्थित ठोस प्रदुसनको असर सम्बन्धी जनचेतनाका आधारमा घरधुरी संख्या				
	चोटपटक लाग्ने	माहामारी फैलिने	शुन्दरतामा कमि	दुर्गन्ध फैलिने	ऐतिहासिक तथा प्राकृतिक सम्पदामा दुस्प्रभाव
१	२११	६११	८५	६९१	९६
२	५२५	५२३	९६	५२२	६४
३	१९६	२४८	२६७	४४२	१५
४	१२०	३३१	५५	८४६	१२
५	२५	४५८	३३६	५२०	१८८
६	२४४	१८०	२३८	२९६	२२९
७	१००	४०९	५१	६५३	३६
८	३७८	५२१	३३८	३१२	३७६
९	५५३	९७	१०१	७०८	१९
१०	४७१	४३२	५१	५४९	१९
११	२६४	४४४	८३	४४३	३
१२	२	२२४	४	४७५	२
जम्मा	**३०८९**	**४४७८**	**१७०५**	**६४५७**	**१०५९**
प्रतिशत	**२९.३६**	**४२.५७**	**१६.२१**	**६१.३८**	**१०.१**

स्रोतः घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. २७: फोहोरको प्रभावसम्बन्धी जनचेतनाको अवस्था

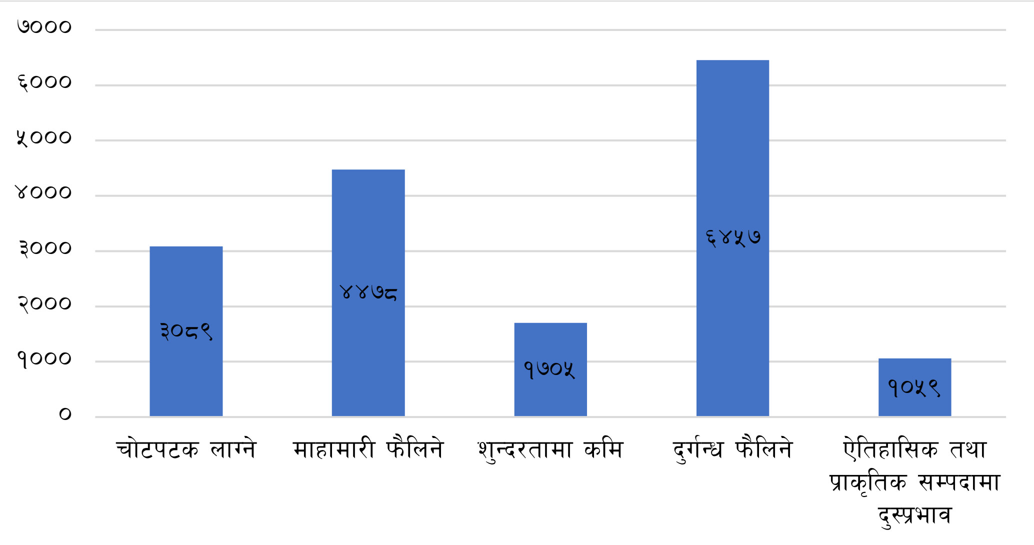

९.४ पालिकास्तर/निजी क्षेत्रबाट फोहोर व्यवस्थापन अभ्यास

फोहोर व्यवस्थापनका लागि निजी तथा पालिकास्तरमा कुनै पनि संस्थागत संरचनाको नरहेको देखिन्छ।

९.५ नगरपालिका वा निजी क्षेत्रबाट फोहोर संकलन गाडी सेवामा शुल्क

नगरपालिका वा निजी क्षेत्रबाट फोहर संकलन रहेको छैन।

९.६ पशुपालनको अभ्यास

यस क्षेत्रका ५२.३ प्रतिशत घरधुरीमा पशुपालन नभएको, १३.१ प्रतिशत घरधुरीमा घरमै जोडिएको गोठमा, २७.९८ प्रतिशत घरधुरीमा छुट्टै गोठमा र ६.६१ प्रतिशत घरधुरीमा सडक छेउमा पशुपालनको अभ्यास रहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिका तथा चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ६५: पशुपालनको अभ्यासका आधारमा घरधुरी संख्या

वडा नं.	पशुपालनको अभ्यासको प्रकारका आधारमा घरधुरी संख्या				जम्मा घरधुरी
	घरमै जोडिएको गोठमा	छुट्टै गोठमा	सडक छेउमा	पशुपालन नभएको	
१	३६	३४३	०	४०५	७८४
२	१३	२७०	२	२९१	५७६
३	१०३	२९९	४	५४१	९४७
४	११७	२२१	३४६	६६६	१३५०
५	१२८	१६५	१९	४९३	८०५
६	३६	१६५	४	२२९	४३४
७	२५३	२१८	९	४३८	९१८
८	१०२	३२५	८	५०६	९४१
९	२०५	१०४	२९३	३१८	९२०
१०	७१	४६६	३	५१७	१०५७
११	१७८	१५१	०	४३२	७६१
१२	१३७	२१७	७	६६६	१०२७
जम्मा	१३७९	२९४४	६९५	५५०२	१०५२०
प्रतिशत	१३.११	२७.९८	६.६१	५२.३०	१००.००

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. २८: पशुपालनको अभ्यासका आधारमा घरधुरी संख्या

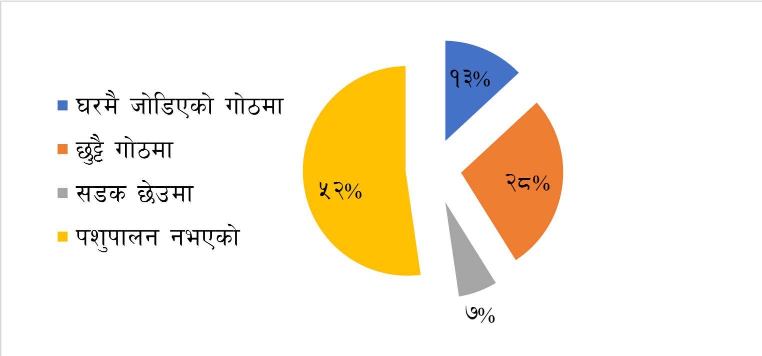

९.७ पशु मलमुत्र व्यवस्थापन

पशु मलमुत्र व्यवस्थापनको अभ्यास हेर्दा यस क्षेत्रका ६३.८५ प्रतिशत घरधुरीमा गुईठा निर्माण, ६.१४ प्रतिशत घरधुरीमा बाटो छेउमा, २९.८७ प्रतिशत घरधुरीमा मलको रुपमा उपयोग र ०.१४ प्रतिशत घरधुरीमा गोवर ग्यासका रुपमा उपयोग भएको देखिन्छ। यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ६६: पशु मलमुत्र व्यवस्थापनका अभ्यासका आधारमा घरधुरी संख्या

वडा नं.	मलखाद व्यवस्थापनसम्बन्धी अभ्यासको किसिमअनुसार घरधुरी संख्या				जम्मा घरधुरी
	बाटो छेउमा	मलको रुपमा उपयोग	गुइँठा वनाउने	गोवर ग्यास	
१	७	११७	२५५	०	३७९
२	३	२३९	४३	०	२८५
३	१०	४५	३५१	०	४०६
४	४९	११६	५१६	३	६८४
५	११	२७४	२६	१	३१२
६	७	९७	१०१	०	२०५
७	६१	८४	३३५	०	४८०
८	५१	६६	३१७	१	४३५
९	८६	१२०	३९५	१	६०२
१०	४	८९	४४७	०	५४०
११	११	२०४	११४	०	३२९
१२	८	४८	३०४	१	३६१
जम्मा	३०८	१४९९	३२०४	७	५०१८
प्रतिशत	६.१४	२९.८७	६३.८५	०.१४	१००.००

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

९.८ लैंगिकताका आधारमा गोठ सफाई जिम्मेवारी

लैंगिकताका आधारमा गोठ सफाईको जिम्मेवारीलाई हेर्दा यस क्षेत्रका ८०.५३ प्रतिशत घरधुरीमा महिला दुवैले गोठ सफा गर्ने गरेको देखिन्छ भने महिला तथा पुरुषले मात्र गोठ सफा गर्ने १७.४ प्रतिशत र पुरुषले मात्र सफाई गर्ने २ प्रतिशत घरधुरी रहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिका तथा चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ६७: लैगिंकताका आधारमा गोठ सफाइ अभ्यास

वडा नं.	लैंगिकताका आधारमा गोठ वा भकारो सफाईमा जिम्मेवारीअनुसार घरधुरी संख्या			जम्मा घरधुरी
	दुवै	महिला	पुरुष	
१	६	३७२	१	३७९
२	८१	२०२	२	२८५

वडा नं.	लैंगिकताका आधारमा गोठ वा भकारो सफाईमा जिम्मेवारीअनुसार घरधुरी संख्या			जम्मा घरधुरी
	दुवै	महिला	पुरुष	
३	१३५	२६७	४	४०६
४	६७	६०८	९	६८४
५	१४४	१६५	३	३१२
६	१८	१७८	९	२०५
७	४१	४३४	५	४८०
८	१४२	२५१	४२	४३५
९	१६४	४१९	१९	६०२
१०	४३	४९६	१	५४०
११	३०	२९२	७	३२९
१२	२	३५७	२	३६१
जम्मा	८७३	४०४१	१०४	५०१८
प्रतिशत	१७.४०	८०.५३	२.०७	१००.००

स्रोतः घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. २९: लैगिंकताका आधारमा गोठ सफाई अभ्यासका आधारमा घरधुरी संख्या

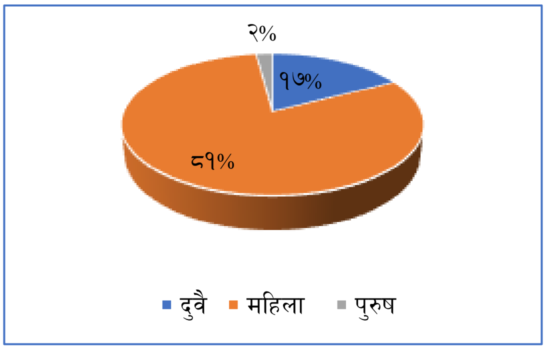

९.९ अन्य फोहोर व्यवस्थापन जिम्मेवार

यस क्षेत्रका ८४.६६ प्रतिशत घरधुरीमा महिलाले मात्र गोठजन्य बाहेकका फोहर व्यवस्थापन गर्ने गरेको र २.४४ प्रतिशत घरधुरीमा पुरुषले व्यवस्थापन गर्ने र १२.९ प्रतिशत घरधुरीमा दुवैले गर्ने गरेको देखिन्छ । यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ६८: अन्य फोहोर व्यवस्थापनको जिम्मेवारीका आधारमा घरधुरी संख्या

वडा नं.	लैंगिकताका आधारमा अन्य फोहोर सफाईमा जिम्मेवारी अनुसार घरधुरी संख्या			जम्मा घरधुरी
	दुवै	महिला	पुरुष	
१	६	३९५	४	४०५
२	६२	२२७	२	२९१
३	९६	४३४	११	५४१
४	४१	६१३	१२	६६६
५	१३८	३२२	३३	४९३
६	१८	२०६	५	२२९
७	५७	३७४	७	४३८
८	१९५	२८२	२९	५०६
९	११	२९४	१३	३१८
१०	३५	४८०	२	५१७
११	४७	३७५	१०	४३२
१२	४	६५६	६	६६६
जम्मा	७१०	४६५८	१३४	५५०२
प्रतिशत	१२.९०	८४.६६	२.४४	१००.००

स्रोतः घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

परिच्छेद १० : पानीजन्य रोग

यस परिच्छेदमा पानीजन्य रोग संक्रमणको जनचेतना, उपचार विधि जजस्ता विषयलाई प्रस्तुत गरिएको छ ।

१०.१ कमजोर सरसफाई अभ्यासको प्रभावसम्बन्धी धारणा

कल्याणपुर नगरपालिकामा कमजोर सरसफाई अभ्यासको प्रभावसम्बन्धी जनचेतनाको अवस्था हेर्दा २८.४६ प्रतिशत घरधुरीमा थाह नभएको देखिन्छ । फोहोरका कारण विरामी हुने जानकारी ६७.०१ प्रतिशत, सामाजिक प्रतिष्ठामा कमि हुने ठान्ने १४.५२ प्रतिशत, आर्थिक क्षती हुने ठान्ने १८.४६ प्रतिशत रहेका छ । यस सम्बन्धी थप विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ६९: फोहोरको प्रभावसम्बन्धी धारणाका आधारमा घरधुरी संख्या

वडा नं.	फोहोर व्यवस्थापन नहुदा पर्ने प्रभावसम्बन्धी धारण (घरधुरी संख्या बहुउत्तर प्रश्न)					
	थाह नभएको	विरामी हुने	सामाजिक प्रतिष्ठामा कमि	आर्थिक क्षति	विषालु जीव जन्तुको आक्रमण	गर्भवती, जेष्ठ नागरिक, अपांगलाई असुविधा
१	५६	७२१	१२०	२०२	५२३	२९
२	१९	५५४	२७८	३६५	१२२	७०
३	४८६	४३८	१३६	१८८	१०५	८
४	२८८	१०४६	४८	३७	२६९	१२
५	२२७	४७४	३००	२०५	३३०	१४४
६	६९	३६०	११०	२१३	१६६	१७१
७	२७	६३९	९४	४४	१८७	४९
८	४८५	४५०	२६४	२२४	३३४	२५६
९	२७६	६४१	९६	८५	६०	५९
१०	४९७	५८५	५८	१९६	३५२	३२
११	१५७	५२०	२१	१८	९८	१
१२	४०७	६२१	२	१६५	४४	३
जम्मा	२९९४	७०४९	१५२७	१९४२	२५९०	८३४
प्रतिशत	२८.४६	६७.०१	१४.५२	१८.४६	२४.६२	७.९३

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. ३०: फोहोरको प्रभावसम्बन्धी जानकारी

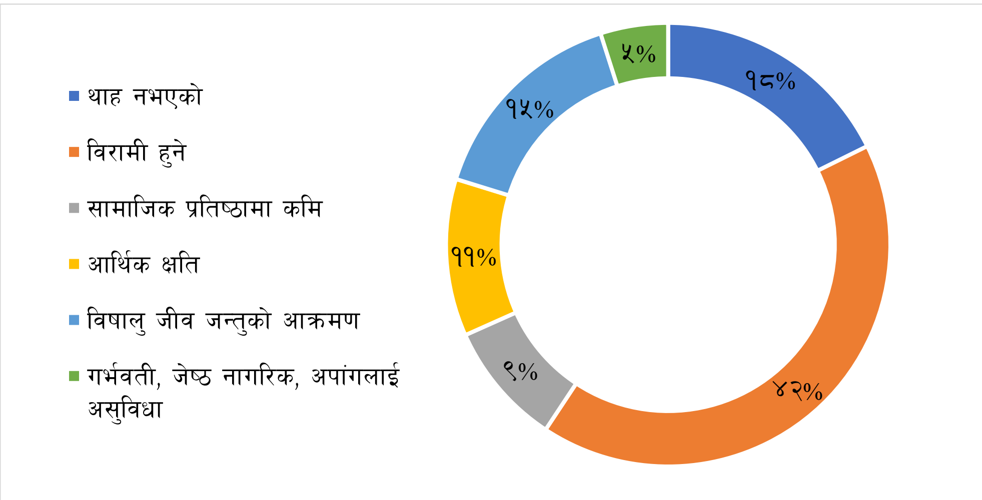

१०.२ झाडा पखला संक्रमणका घटना

नगरपालिका क्षेत्रमा गत २ वर्ष भित्र झाडा पखला संक्रमणको अवस्था हेर्दा ९४.२२ प्रतिशत घरधुरीमा संक्रमण नभएको र ५.७८ प्रतिशत घरधुरीमा भएको देखिन्छ। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ७०: झाडा पखलाका घटनाका आधारमा घरधुरी संख्या

वडा नं.	नभएको	भएको	जम्मा
१	७८०	४	७८४
२	५७३	३	५७६
३	८६३	८४	९४७
४	१२९४	५६	१३५०
५	७९५	१०	८०५
६	४२०	१४	४३४
७	७४०	१७८	९१८
८	७७६	१६५	९४१
९	९१४	६	९२०
१०	१०४९	८	१०५७
११	६८६	७५	७६१
१२	१०२२	५	१०२७
जम्मा	९९१२	६०८	१०५२०
प्रतिशत	९४.२२	५.७८	१००.००

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

१०.३ झाडा पखला उपचार विधि

झाडा पखलाको समयमा अवलम्बन गरिने उपचार विधिका आधारमा यस क्षेत्रका घरधुरीलाई वर्गिकरण गर्दा घरयसी औषधीले उपचार गर्ने ८ प्रतिशत, आधुनिक औषधी खाएर उपचार गर्ने ५१.४८ प्रतिशत, जीवन जल पानी खाएर ३९.६४ प्रतिशत र धामी झाँक्री झारफुकबाट ०.८ प्रतिशत रहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिका तथा चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ७१: झाडा पखाल उपचार विधि अवलम्बनका आधारमा घरधुरी संख्या

वडा नं.	अवलम्बन गरिएको झाडा पखला उपचारको विधिअनुसार घरधुरी				जम्मा घरधुरी
	घरायसी औषधीले वा आफै	आधुनिक औषधी खाएर	जीवन जल पानी खाएर	धामी झाँक्री वा झारफुक	
१	०	२	२	०	४
२	१	०	२	०	३
३	१	२८	५५	०	८४
४	३	३१	२१	१	५६
५	०	१	८	१	१०
६	२	७	५	०	१४
७	२२	८५	६९	२	१७८
८	१७	८२	६५	१	१६५
९	१	२	३	०	६
१०	०	६	२	०	८
११	२	६६	७	०	७५
१२	०	३	२	०	५
जम्मा	४९	३१३	२४१	५	६०८
प्रतिशत	८.०६	५१.४८	३९.६४	०.८२	१००.००

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. ३१: झाडा पखला उपचार विधिअनुसार घरधुरी

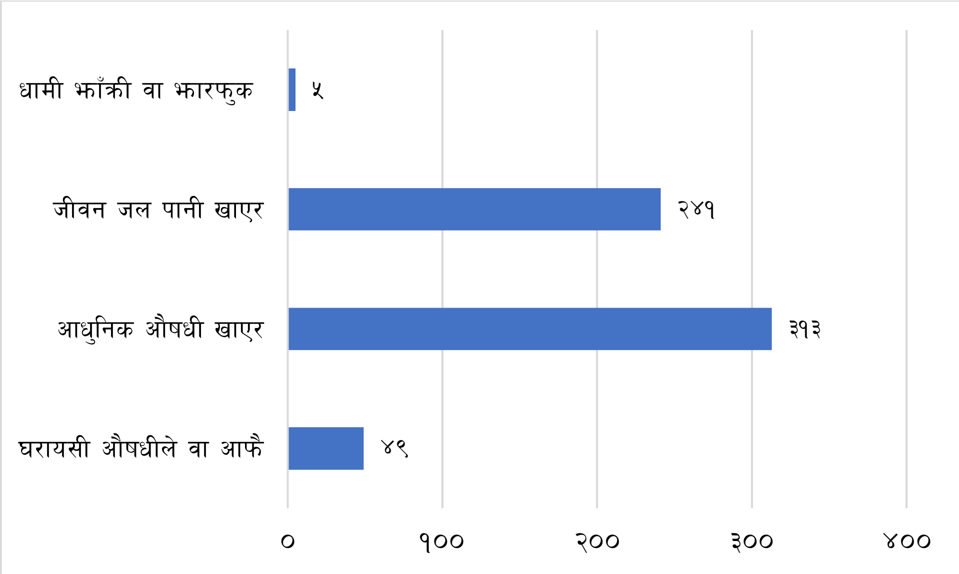

१०.४ झाडा पखला उपचारसम्बन्धी जानकारी प्राप्त गर्ने श्रोत

विगत २ वर्ष भित्र झाडा पखलाबाट प्रभावित कूल ६०८ घरधुरीमा उपचारको विधि सम्बन्धी जानकारीको श्रोतका रुपमा सबै भन्दा उच्च ६४.८ प्रतिशत स्वास्थ्य संस्था र स्वास्थ्यकर्मीबाट सूचना हासिल गर्ने घरधुरी रहेको छ भने नगरपालिकावाट २.६ प्रतिशत, सामाजिक संजाल र पत्रपत्रिकाबाट ८.२ प्रतिशत र टिभी तथा रेडियोबाट ७.२४ प्रतिशत घरधुरीमा जानकारी भएको देखिन्छ। यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ७२: झाडा पखला उपचारसम्बन्धी जानकारी प्राप्त गर्ने श्रोतका आधारमा घरधुरी संख्या

वडा नं.	झाडा पखला उपचारसम्बन्धी जानकारी प्राप्त गर्ने श्रोतअनुसार घरधुरी संख्या (बहुउत्तर प्रश्न)				
	टिभी र रेडियो	सामाजिक संजाल र पत्र पत्रिका	स्वास्थ्य संस्था र स्वास्थ्यकर्मी	नगरपालिका	अ/गैसस
१	१	०	१	०	०
२	०	०	०	०	०
३	६	१०	७६	०	०
४	२	५	२२	२	०
५	०	१	५	१	०
६	५	२	३	०	१
७	२२	१७	१०४	२	१३
८	६	११	१०६	११	१५
९	०	०	५	०	०
१०	१	०	२	०	३
११	१	४	६६	०	२
१२	०	०	४	०	०
जम्मा	४४	५०	३९४	१६	३४
प्रतिशत	७.२४	८.२२	६४.८०	२.६३	५.५९

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

परिच्छेद ११ : महिनावारी स्वास्थ्य

यस परिच्छेदमा महिनावारीसम्बन्धी मान्यता, अभ्यास र स्वास्थ्य सम्बन्धमा विभिन्न शिर्षकहरुमा प्रस्तुत गरिएको छ । तथापि, कतिपय घरधुरीमा सामाजिक मान्यताका कारण महिनावारीसँग सम्बन्धित सूचना दिन लिन कठिनाइका कारण सर्भेक्षणका क्रममा महिनावारीसँग सम्बन्धित केही सूचना पूर्ण हुन नसकेको देखिन्छ ।

११.१ महिनावारी हुने समयका महिला भएका घरधुरी

नगरपालिका क्षेत्र भित्र महिनावारी हुने महिला रहेको घरधुरी संख्या ७७.९८ प्रतिशत रहेको देखिन्छ । यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ७३: महिनावारी हुने महिला रहेका घरधुरी संख्या

वडा नं.	नभएको	भएको	जम्मा
१	७८	७०६	७८४
२	२८	५४८	५७६
३	३९२	५५५	९४७
४	५०७	८४३	१३५०
५	११४	६९१	८०५
६	८५	३४९	४३४
७	१४५	७७३	९१८
८	४२६	५१५	९४१
९	२२८	६९२	९२०
१०	७१	९८६	१०५७
११	१७९	५८२	७६१
१२	६३	९६४	१०२७
जम्मा	२३१६	८२०४	१०५२०
प्रतिशत	२२.०२	७७.९८	१००.००

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

११.२ महिनावारी हुँदा हुने विभेद

यस नगरपालिका क्षेत्रका महिनावारी हुने महिला रहेका ५८९८ घरधुरीमा महिनावारीका समयमा ९५ घरधुरीमा घर वाहिर अलग्गै वस्ने अभ्यास रहेको देखिन्छ भने छिमेकमा जाने अभ्यास ८३ घरधुरीमा, पानी र खानेकुरा छुन र पकाउन नमिल्ने ४९० घरधुरीमा, मठ मन्दिर पस्न नमिल्ने २३६८ घरधुरीमा, आफन्त मान्य पुरुषसँग देखिन नहुने १७२ घरधुरीमा र सार्वजनिक स्थलमा जान नहुने ७१० घरधुरीमा रहेको देखिन्छ । यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिका तथा चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ७४: महिनावारी हुँदा हुने विभेदका आधारमा घरधुरी संख्या

वडा नं.	महिनावारी हुँदा हुने विभेदको प्रकारअनुसार घरधुरी संख्या						
	घर वाहिर गोठ वा अलग्गै तयार गरिएको स्थलमा	छिमेकीमा जानु पर्ने	पानी र खानेकुरा छुन वा पकाउन नमिल्ने	मठ मन्दिर पस्न नमिल्ने	दाजुभाइ वा बुवा काकाहरुको नजिक वा सामुन्ने देखिन नहुने	सार्वजनिक स्थल, विवाह, भोजमा जान नहुने	कुनै विभेद नभएको
१	१४	१२	४१	३९५	३०	११६	२९६
२	१	०	०	७	०	१	५३८
३	१	१	१	१४	०	०	५४२
४	११	९	२८	१०५	३२	४	७२४

वडा नं.	महिनावारी हुँदा हुने विभेदको प्रकारअनुसार घरधुरी संख्या						
	घर वाहिर गोठ वा अलग्गै तयार गरिएको स्थलमा	छिमेकीमा जानु पर्ने	पानी र खानेकुरा छुन वा पकाउन नमिल्ने	मठ मन्दिर पस्न नमिल्ने	दाजुभाइ वा बुवा काकाहरुको नजिक वा सामुन्ने देखिन नहुने	सार्वजनिक स्थल, विवाह, भोजमा जान नहुने	कुनै विभेद नभएको
५	४	२	४	४१	६	७	६४१
६	०	१	१	१६	०	०	३३३
७	०	०	०	२२९	२	९	५३९
८	१५	१५	२२	४३७	२८	७२	२७७
९	४१	२०	८६	७०	५९	३२	५५३
१०	०	१	१	१५	१	१	९७५
११	८	२२	२६९	४३६	१२	७	१२१
१२	०	०	७	६०३	२	४६१	३५९
जम्मा	९५	८३	४६०	२३६८	१७२	७१०	५८९८
प्रतिशत	१.१६	१.०१	५.६०	२८.८६	२.०९	८.६५	७१.८९

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. ३२: महिनावारीका समयमा महिलालाई हुने विभेदअनुसर घरधुरी

११.३ महिनावारीको समयमा छात्रालाई विद्यालय पठाउने घरधुरी

कल्याणपुर नगरपालिका भित्र महिनावारीका समयमा छात्रालाई विद्यालय पठाउने अभ्यास ८२.६७ प्रतिशत घरधुरीमा रहेको देखिन्छ। जस अनुसार वडा नं. ६ मा सबैभन्दा धेरै घरधुरीमा छात्रालाई विद्यालय पठाउने गरिएको छ भने वडा नं. १ का सबैभन्दा बढी घरधुरीमा नपठाउने गरेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ७५: महिनावारीका समयमा छात्रालाई विद्यालय पठाउने घरधुरी संख्या

वडा नं.	महिनावारीको समयमा स्कुल नपठाउने घरधुरी	महिनावारीको समयमा स्कुल पठाउने घरधुरी	जम्मा
१	२९४	४०६	७००
२	३९	५०२	५४१
३	६७	४८२	५४९
४	२१९	६२२	८४१
५	१९१	४९१	६८२
६	३	२४९	२५२
७	६	७५८	७६४
८	३२	४७३	५०५
९	११९	५७०	६८९
१०	१६३	३५२	५१५
११	१५७	३८२	५३९
१२	१६	९४२	९५८
जम्मा	**१३०६**	**६२२९**	**७५३५**
प्रतिशत	**१७.३३**	**८२.६७**	**१००.००**

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

११.४ महिनावारीका समयमा छात्रा विद्यालय नजाने कारण

यस क्षेत्रमा महिलावारी हुँदा छात्रा विद्यालय नजाने कारणहरुमा ५५.४९ प्रतिशत घरधुरीमा विद्यालयमा सुविधा नभएर रहेको छ। अन्य कारणहरुमा ८.८९ प्रतिशत घरधुरीमा ज्यादै पिडा भएर, १०.६६ प्रतिशत घरधुरीमा लाजको कारणले, २.४ प्रतिशत घरधुरीमा डरले, १०.६६ प्रतिशत घरधुरीमा अन्धविश्वासका कारणले नजाने गरेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिका तथा चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ७६: महिनावारीका समयमा छात्रा विद्यालय नजाने कारणका आधारमा घरधुरी संख्या

वडा नं.	महिनावारीको समयमा छात्रालाई विद्यालय नपठाउने कारणका आधारमा घरधुरी					जम्मा घरधुरी
	ज्यादै पिडा	लाज	डरले	अन्धविश्वास	विद्यालयमा सुविधा नभएर	
१	३	८०	१२	५	१९४	२९४
२	२	२१	२	०	१४	३९
३	२	२	३	०	६०	६७
४	०	१	०	१	२१५	२१७
५	३९	५६	०	०	९५	१९०
६	१	०	०	०	२	३
७	४	०	०	०	१	५
८	२	५	२	१८	५	३२
९	०	२	१	०	११५	११८
१०	६०	९८	३	०	१	१६२
११	२	१८	३	११४	१६	१५३
१२	०	९	५	०	०	१४
जम्मा	**११५**	**२९२**	**३१**	**१३८**	**७१८**	**१२९४**
प्रतिशत	**८.८९**	**२२.५७**	**२.४०**	**१०.६६**	**५५.४९**	**१००.००**

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. ३३: महिनावारीका समयमा छात्रा विद्यालय नजाने कारणअनुसार घरधुरी संख्या

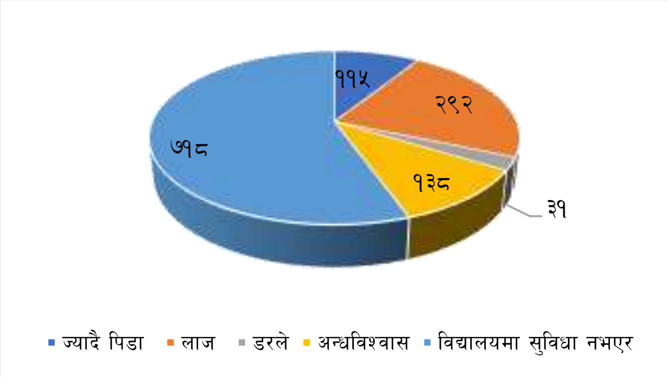

११.५ महिनावारीका समयमा नुवाउने स्थल

यस नगर क्षेत्रमा महिनावारीको समयमा नुवाउने स्थलका रुपमा सबैभन्दा बढि ९४.६१ प्रतिशत घरधुरीमा निजी धारा वा ट्युवेलको प्रयोग हुने गरेको देखिन्छ भने १.३७ प्रतिशत घरधुरीमा सार्वजनिक धारामा, ०.५९ प्रतिशत घरधुरीमा खोलामा, ३.३३ प्रतिशत घरधुरीमा पोखरी तथा तलाउको पानीले र ०.१ प्रतिशत घरधुरीमा इनारको पानीले नुवाउने गरेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ७७: महिनावारीका समयमा नुहाउने स्थलका आधारमा घरधुरी संख्या

वडा नं.	महिनावारीको समयमा नुहाउँदा उपयोग गर्ने पानीको श्रोतका आधारमा घरधुरी संख्या					जम्मा
	पोखरी वा तलाउ	निजी धारा, ट्युवेल	सार्वजनिक धारा	खोला	ईनार	
१	२३	६७८	१	०	०	७०२
२	१	५३४	१०	१	०	५४६
३	१	५४३	३	०	०	५४७
४	८	७६०	६८	३	१	८४०
५	०	६४९	४	३१	०	६८४
६	१	३४३	३	१	०	३४८
७	११	७५३	३	२	०	७६९
८	५	४८८	८	२	६	५०९
९	९१	५८७	१	७	१	६८७
१०	६	९७२	२	०	०	९८०
११	२	५६५	८	०	०	५७५
१२	१२२	८२१	०	१	०	९४४
जम्मा	२७१	७६९३	१११	४८	८	८१३१
प्रतिशत	३.३३	९४.६१	१.३७	०.५९	०.१०	१००

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

११.६ महिनावारीमा प्याड उपयोगसम्बन्धी जानकारी

यस क्षेत्रमा सुरक्षित सेनेटरी प्याड उपयोगको सम्बन्धमा जानकारीको अवस्था हेर्दा ४०.६५ प्रतिशत घरधुरीमा जानकारी नभएको देखिन्छ भने ३८.६२ प्रतिशत घरधुरीमा पुन: प्रयोग गर्न नसकिने, ९.१९ प्रतिशत घरधुरीमा पुन: प्रयोग गर्न सकिने, ११.४५ प्रतिशत घरधुरीमा दुवै खालको प्याडको सम्वन्धमा जानकारी रहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ७८: सेनिटरी प्याड उपयोगको जानकारीका आधारमा घरधुरी संख्या

वडा नं.	सेनिटरी प्याडको उपलब्धताको सम्बन्धमा चेतनाका आधारमा घरधुरी संख्या				जम्मा घरधुरी
	दुवै	पुन: प्रयोग गर्न नसकिने	थाहा नभएको	पुन: प्रयोग गर्न सकिने	
१	१६१	१९४	२९६	५१	७०२
२	६	२४	४९१	२६	५४७
३	१२	१३०	४००	१३	५५५
४	१४१	५०४	१५६	४०	८४१
५	७	२४३	३३०	१०६	६८६

वडा नं.	सेनिटरी प्याडको उपलब्धताको सम्बन्धमा चेतनाका आधारमा घरधुरी संख्या				जम्मा घरधुरी
	दुवै	पुन: प्रयोग गर्न नसकिने	थाहा नभएको	पुन: प्रयोग गर्न सकिने	
६	१८	११	२२१	९६	३४६
७	१२७	३७०	२५१	२४	७७२
८	३५८	६५	४८	४१	५१२
९	१२	४९०	१७३	११	६८६
१०	४६	३७०	३१९	२५०	९८५
११	४६	२३१	२०९	९३	५७९
१२	२	५३३	४२९	०	९६४
जम्मा	९३६	३१६५	३३२३	७५१	८१७५
प्रतिशत	११.४५	३८.७२	४०.६५	९.१९	१००.०

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

परिच्छेद १२ : उत्तरदायित्वको अवस्था

यस परिच्छेदमा सहयोगी संस्थाको उत्तरदायित्वसँग सम्बन्धित टोल फ्रि नम्बर, गुनासो तथा पृष्ठपोषण, सेवाग्राही सन्तुष्टी, यौन दुर्व्वहार नियन्त्रण जस्ता विषयमा विभिन्न शिर्षकमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

१२.१ WHH/SABAL Nepal को टोल फ्रि नम्वरसम्बन्धी जानकारी

यस क्षेत्रमा ९७.१४ प्रतिशत घरधुरीमा टोल फ्रि नम्बरको जानकारी नरहेको देखिन्छ । वडागत रुपमा हेर्दा वडा नं. ६ का एक घरधुरीमा मात्र जानकारी रहेको छ भने वडा नं. ७ का १३४ घरधुरीमा यसकुराको जानकारी रहेको देखिन्छ । यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ७९: टोल फ्रि नम्बरको जानकारीका आधारमा घरधुरी संख्या

वडा नं.	टोल फ्रि नम्बर जानकारी हुने घुरधुरी संख्या		जम्मा
	नभएको	भएको	
१	७८२	२	७८४
२	५७५	३	५७८
३	९३८	९	९४७
४	१३४२	७	१३४९
५	७९२	१३	८०५
६	४३३	१	४३४
७	७८३	१३४	९१७
८	८६९	७२	९४१
९	८८१	३९	९२०
१०	१०४८	९	१०५७
११	७५१	१०	७६१
१२	१०२५	२	१०२७
जम्मा	१०२१९	२९९	१०५२०
प्रतिशत	९७.१४	२.८४	१००.००

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

१२.२ टोल फ्रि नम्बरको जानकारीको माध्यमअनुसार घरधुरी

टोल फ्रि नम्बरको जानकारी सबैभन्दा बढि छिमेकीबाट २९.४३ प्रतिशत घरधुरीमा जानकारी भएको देखिन्छ भने समुदायिक बैठकबाट १५.३८ प्रतिशत घरधुरीमा, परियोगना कर्मचारीबाट ९.३६ प्रतिशत घरधुरीमा, परियोजनाका क्रियाकलापबाट २४.०८ प्रतिशत घरधुरीमा जानकारी भएको देखिन्छ। यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिका तथा चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ८०: टोल फ्रि नम्बर जानकारी रहेका घरधुरी संख्या

वडा नं.	टोल फ्रि नम्बर जानकारी भएको माध्यमअनुसार घरधुरी संख्या					
	सामुदायिक बैठक	छिमेकी	अन्य	परियोजनाको कर्मचारी	परियोजनाका क्रियाकलाप	कार्ड
१	१	०	१	०	०	०
२	०	०	०	१	०	०
३	०	९	०	०	०	०
४	०	०	१	३	०	३
५	२	३	१	२	२	२
६	०	२	०	०	०	०
७	३३	४९	०	४	४८	१
८	१	१७	७	१७	१६	१४

वडा नं.	टोल फ्रि नम्बर जानकारी भएको माध्यमअनुसार घरधुरी संख्या					
	सामुदायिक बैठक	छिमेकी	अन्य	परियोजनाको कर्मचारी	परियोजनाका क्रियाकलाप	कार्ड
९	१	७	०	०	०	३१
१०	३	०	०	१	४	०
११	५	१	१	०	२	१
१२	०	१	१	०	०	०
जम्मा	४६	८८	१२	२८	७२	५२
प्रतिशत	१५.३८	२९.४३	४.०१	९.३६	२४.०८	१७.३९

स्रोतः घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. ३४: टोल फ्रि नम्बर जानकारीका माध्यमअनुसार घरधुरी संख्या

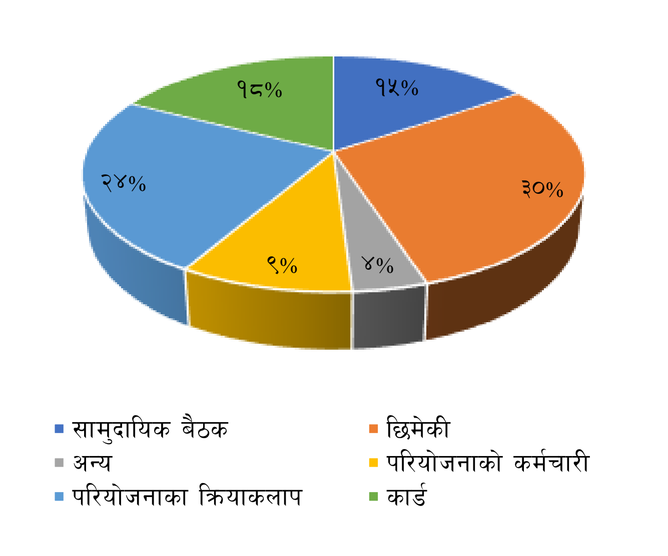

१२.३ गुनासो वा पृष्ठपोषण

यस क्षेत्रका टोल फ्रि नम्बर जानकारी भएका कूल २९९ घरधुरी मध्ये १७४ घरधुरीले गुनासो राख्ने वा पृष्ठपोषण दिने कार्य नगर्ने गरेको र ३९.८ प्रतिशत घरधुरीमा मात्र गुनासो राख्ने वा पृष्ठपोषण दिने कार्य गर्ने गरेका देखिन्छ । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ८१: गुनासो वा पृष्ठपोषण राख्ने घरधुरी संख्या

वडा नं.	गुनासो वा पृष्ठपोषणका आधारमा घरधुरी संख्या			जम्मा घरधुरी
	गुनासो नराख्ने वा पृष्ठपोषण नदिने	गुनासो राख्ने वा पृष्ठपोषण दिने	नखुलेको	
१	२	०	०	२
२	०	०	१	१
३	८	०	१	९
४	५	२	०	७
५	९	३	०	१२
६	०	१	१	२
७	६६	६८	१	१३५
८	३४	३६	२	७२
९	३३	६	०	३९
१०	६	२	०	८
११	१०	०	०	१०
१२	१	१	०	२
जम्मा	१७४	११९	६	२९९
प्रतिशत	५८.१९	३९.८०	२.०१	१००.००

स्रोतः घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

१२.४ WHH/SABAL Nepal को प्रतिकार्यबाट सन्तुष्टी

गुनासो वा पृष्ठपोषण दिएर सवल नेपालको प्रतिकार्यबाट सन्तुष्ट घरधुरी ८४.८७ प्रतिशत रहेको छ । यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ८२: प्रतिकार्यबाट सन्तुष्ट घरधुरी संख्या

वडा नं.	डब्लु एच एच/सबल नेपालले दिएको प्रतिक्रियाबाट सन्तुष्ट घरधुरी संख्या		जम्मा
	सन्तुष्ट नरहेको	सन्तुष्ट रहेको	
१	०	०	०
२	०	०	०
३	०	०	०
४	०	२	२
५	०	३	३
६	०	१	१
७	५	६३	६८
८	१३	२३	३६
९	०	६	६
१०	०	२	२
११	०	०	०
१२	०	१	१
जम्मा	१८	१०१	११९
प्रतिशत	१५.१३	८४.८७	१००

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

१२.५ गुनासो वा पृष्ठपोषणको प्रतिकार्यबाट असन्तुष्ट हुनुका कारण

टोल फ्रि नम्बरमा गुनासो राखेर वा पृष्ठपोषण दिएर प्राप्त प्रतिकार्यबाट असन्तुष्ट हुनुका कारणमा उपयुक्त प्रतिकृया प्राप्त नभएका कारण २७.७८ प्रतिशत र समयमै प्रतिकृया प्राप्त नभएका कारण ७२.२२ प्रतिशत रहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ८३: प्रतिकार्यबाट असन्तुष्ट हुनुका कारणअनुसार घरधुरी संख्या

वडा नं.	डब्लु एच एच/सबल नेपालले दिएको प्रतिक्रियाबाट सन्तुष्ट नहुनुका कारण अनुसार घरधुरी संख्या		जम्मा
	उपयुक्त प्रतिक्रिया प्राप्त नभएर	समयमै प्रतिक्रिया प्राप्त नभएर	
१	०	०	०
२	०	०	०
३	०	०	०
४	०	०	०
५	०	०	०
६	०	०	०
७	०	५	५
८	५	८	१३
९	०	०	०
१०	०	०	०
११	०	०	०
१२	०	०	०
जम्मा	५	१३	१८
प्रतिशत	२७.७८	७२.२२	१००

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

१२.६ गुनासो राख्ने उत्तम प्रकृया

यस क्षेत्रमा गुनासो राख्ने उत्तम विधिको रुपमा निशुल्क फोन नम्वर (टोल फ्रि नम्बर) लाई ठान्ने ४७.२८ प्रतिशत घरधुरी रहेका छन् भने सामुदायिक बैठकलाई मान्ने ४२.९५ प्रतिशत घरधुरी रहेको छ। त्यसैगरी, सिधै परियोजना

कर्मचारी, सुझाब पेटिका र सामुदायिक प्रतिनिधि समक्ष राख्नेको संख्या १५.४६, ८.८३ र २१.१६ प्रतिशत घरधुरी रहेको छ। यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिका तथा चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ८४: गुनासो राख्ने उत्तम प्रकृयाका आधारमा घरधुरी संख्या

वडा नं.	गुनासो राख्ने उत्तम प्रकृयाका आधारमा घरधुरी				
	निशुल्क फोन नम्बर	सिधै परियोजना कर्मचारी	सामुदायिक बैठक	सुझाब पेटिका	सामुदायका प्रतिनिधि समक्ष
१	२२६	८०	५४४	१८	४५
२	५७५	१	२	४	३
३	४१७	२२४	१८१	३५	४७५
४	५७८	११२	७९८	२४	१५३
५	४८०	२०५	१८९	३६	८
६	४१७	१९	११०	१६	१०
७	१५८	४६	२३२	८८	५३८
८	४६६	२१६	२७६	६२	३१
९	८३९	२१	८८	१७	३७
१०	९३	२५	९९४	२३९	१८४
११	२२१	८६	२०५	५	२७०
१२	५०४	५९१	८९९	३८५	४७२
जम्मा	४९७४	१६२६	४५१८	९२९	२२२६
प्रतिशत	४७.२८	१५.४६	४२.९५	८.८३१	२१.१६

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. ३५: गुनासो राख्ने उत्तम प्रकृयाका आधारमा घरधुरी संख्या

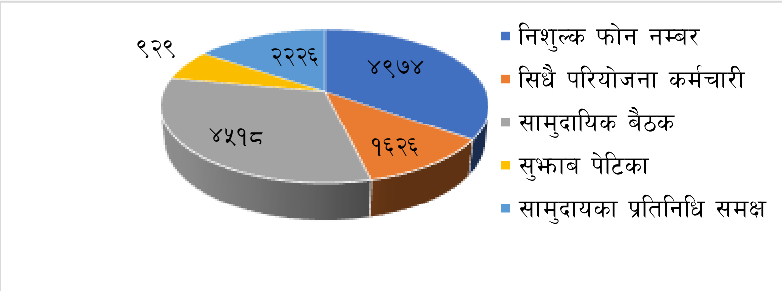

१२.७ यौन दुर्व्यवहार र भष्टाचार नियन्त्रण निर्देशिकाबारे जनचेतना

डब्लु एच एच/सबल नेपालले पालना गर्ने यौन दुर्व्यवहार र भष्टाचार नियन्त्रण निर्देशिकाबारे जानकारी भएका १५.२६ प्रतिशत घरधुरी रहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ८५: यौन दुर्व्यवहार र भष्टाचार नियन्त्रणको जानकारीका आधारमा घरधुरी संख्या

वडा नं.	यौन दुर्व्यवहार र भ्रष्टाचार विरुद्धको निर्देशिका जानकार घरधुरी संख्या		जम्मा
	जानकारी नभएको	जानकारी भएको	
१	७६६	१८	७८४
२	५६८	८	५७६
३	९०८	३९	९४७
४	१२४८	१०२	१३५०
५	४१५	३९०	८०५
६	४२६	८	४३४
७	५०७	४११	९१८
८	५००	४४१	९४१
९	७५७	१६३	९२०
१०	१०५०	७	१०५७
११	७४८	१३	७६१
१२	१०२२	५	१०२७

वडा नं.	यौन दुर्व्यवहार र भ्रष्टाचार विरुद्धको निर्देशिका जानकार घरधुरी संख्या		जम्मा
	जानकारी नभएको	जानकारी भएको	
प्रतिशत	८९१५	१६०५	१०५२०
जम्मा	८४.७४	१५.२६	१००

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

परिच्छेद १३ : निष्कर्ष

कल्याणपुर नगरपालिका विकासका दृष्टिले पछाडी परेको पूर्वी मधेसको नगरपालिका हो । विविध कठिनाइ र चुनौतिका वावजुद संघीयताको नविनतम अभ्यासलाई आत्मसात गरी आर्थिक सामाजिक रुपान्तरणमा अग्रसर रहेको छ । खानेपानी र सरसफाईको क्षेत्रमा परम्परागत अभ्यासको प्रभुत्व रहेको यस क्षेत्रमा पछिल्ला दिनहरुमा भएका केही सुधारलाई प्रत्येक्ष महसुस गर्न सकिन्छ ।

यस नगरपालिकाको कुल क्षेत्रफल ७६.८१ वकिमि रहेको छ । जनसंख्याका हिसाबले नगरपालिका भित्र १०५२० घरधुरी सहित ५७९६५ जनसंख्या रहेको छ । जसमध्ये ३०८४५ (५३.२१ प्रतिशत) महिला, २७११९ (४६.७९) पुरुष र १ नखुलेको जनसंख्या रहेको यस क्षेत्रमा मधेसी मुलका वासिन्दाको सघन वसोवास रहेको छ । यस क्षेत्रमा तराई अन्यको जनसंख्या सबैभन्दा अत्यधिक ४० प्रतिशत रहेको छ भने दलित समुदायले जनसंख्या २७.२२ प्रतिशत रहेको छ । कूल जनसंख्या को ८६ प्रतिशत हिन्दु र १३ प्रतिशत इस्लाम रहेको यस क्षेत्रको साक्षरता प्रतिशत ७० प्रतिशत मात्र रहेको छ ।

खानेपानी तथा सरसफाईको क्षेत्रमा सुधारका प्रयासहरु भइ रहको यस क्षेत्रका ८८ प्रतिशत घरधुरीमा हाते पम्पबाट खानेपानीको उपयोग गरिएको देखिन्छ । खानेपानीको लागि प्रायः सबैजसो घरधुरीमा १० मिनेट भित्रमा पुग्न सकिने स्थानमा रहेको छ । खानेपानी व्यवस्थापन संयन्त्र नरहेको यस क्षेत्रको खानेपानी परिक्षणको अवस्था कमजोर रहेको छ । यस क्षेत्रका ८०.५८ प्रतिशत घरधुरीमा खानेपानीको गुणस्तर परिक्षण हुन सकेको छैन । हालसम्म १३.५४ प्रतिशत घरधुरीमा शौचालय नभएको देखिन्छ भने सुरक्षित शौचालय ३४.४६ प्रतिशत घरधुरीमा मात्र रहेको छ । शौचालय नभएका घरधुरी मध्ये ८६.१ प्रतिशत घरधुरीमा खुला स्थानमा दिसा पिशाव गर्ने प्रचलन रहेको छ । वाढीको समयमा सेफिट्री ट्यांक भरिने तथा खुला स्थानमा दिसा पिसाबको अभ्यास बढी हुने हुनाले स्वास्थ्य सम्बन्धी जोखिम बढेको छ ।

व्यक्तिगत स्वास्थ्य तथा घरभित्रको सरसफाइका क्षेत्रमा हालका दिनमा सुधार भएको स्थानीय बुझाइ रहेको छ । खाना खानु अघि हात धुने अभ्यास ९१.३५ प्रतिशत घरधुरीमा रहेका छ भने खाना पकाउनु अघि ५३.६५ प्रतिशत घरधुरीमा र दिसा गरे पछि ८६.६ प्रतिशत घरधुरीमा हात हुने अभ्यास रहेको देखिन्छ । हात धुने सामाग्रीका रुपमा ७२.५९ प्रतिशत घरधुरीमा साबुन पानीले धुने अभ्यास रहेका छ । हात धुने, भाँडा धुने र कपडा धुन प्रयोग हुने पानीको श्रोतका रुपमा पम्प वा ट्युव्लको पानी नै रहेको छ । कुल घरधुरी मध्ये ६९.३ प्रतिशत घरधुरीमा भाँडा सुकाउने अभ्यास नरहेको देखिन्छ । खाना पकाउने इन्धनमा रुपमा ८४.१३ दाउराको उपयोग गरिने गरिएको छ भने परम्परागत चुल्होका उपयोग ७३.८८ प्रतिशत घरधुरीमा रहेको छ ।

खानाखाने आनिवानीको सन्दर्भमा परम्पारगत अभ्यासको वाहुल्यता रहेको छ । यस क्षेत्रका करिव २४.८ प्रतिशत घरधुरीमा मात्र तरकारी वा फलफुलको उत्पादन हुने गरेको छ भने ९१.९ प्रतिशत घरधुरीमा मौसमअनुसारका फलफुल र तरकारी देनिक खानामा उपयोग हुने गरेको देखिन्छ । रोग किरा प्रतिरोधी अभ्यास ८८ प्रतिशत घरधुरीमा नहुने गरेको छ ।

उत्सर्जित फोहोर व्यवस्थापनको अभ्यास यस नगर क्षेत्रमा कमजोर रहेको छ । फोहोर व्यवस्थापनका लागि संस्थागत संयन्त्र निर्माण प्रभावकारी हुन सकेको छैन । फोहोरको प्रभाव सम्बन्धी जनचेताको पनि कमि रहेको यस क्षेत्रमा नगरपालिका तथा निजी क्षेत्रबाट फोहोर व्यवस्थापनको अभ्यास हुन सकेको छैन । नगर क्षेत्रका ४८३ घरधुरीमा जहिँतहीँ फोहोर फ्याँने प्रचलन रहेको छ । फोहोर व्यवस्थापनको मुख्य जिम्मेवारी महिलामा रहेको यस क्षेत्रमा ५.७८ प्रतिशत घरधुरीमा झाडा पखलाका घटना हुने गरेको देखिन्छ । उपचार विधिमा करिब ९१ प्रतिशत घरधुरीमा आधुनिक विधिबाट झाडा पखलाको उपचार हुने गरेको छ ।

हिन्दु समुदायमा वाहुल्यता रहेको यस क्षेत्रमा महिनावारी वार्नै प्रचलन करिब २८ प्रतिशत घरधुरीमा हालसम्म रहेको छ । यस अवस्थामा करिब १७.३३ प्रतिशत घरधुरीमा छात्रालाई विद्यालय नपठाउने गरेको देखिन्छ । यसका कारणहरुमा विद्यालयमा प्रयाप्त सुविधा उपलब्ध नहुनु र लाज नै प्रमुख रुपमा रहेको छ ।

सहयोग संस्थासँग गुनासो राख्ने र पृष्ठपोषण दिने अभ्यास यस क्षेत्रमा कमी रहेको छ । गुनासो वा पृष्ठपोषण दिनका लागि उपलब्ध टोल फ्रि नम्बरको सम्बन्धमा जानकारीको पनि कमि रहेको यस क्षेत्रमा यस्तो जानकारी २.८४ प्रतिशत घरधुरीमा मात्र रहेको देखिन्छ । यस्तो जानकारी रहेको घरधुरी मध्ये ५८.१९ प्रतिशत घरधुरीमा गुनासो वा पृष्ठपोषणको अभ्यास रहेको छैन ।

संक्षेपमा खानेपानी तथा सरसफाईको क्षेत्रमा आशालाग्दा सुधारका लक्षण र अभ्यासहरु देखियता पनि खानेपानी र सरसफाइका अभ्यास सन्तोषजनक देखिदैन । सुधारका लागि नागरिक सचेतना र वाह्यि पहलको थप आवश्यकाता महसुस गरिएको छ । परम्परागत समाज रहेको यस क्षेत्रमा व्यक्तिगत आनिवानी, गरिवी, अशिक्षा जस्ता समस्या र चुनौतिलाई निरन्तर सहयोग र समन्वयमार्फत सुधार हुने विश्वास गर्न सकिन्छ । यस कार्यमा समुदायको सहभागिता र अपनत्वका अपरिहार्यता महसुस गरिएको छ ।

अनसूचीहरु

अनुसूची १: घरधुरी सर्वेक्षणमा प्रयोग गरिएको प्रश्नावली

Introduction

1.1 Province (प्रदेशको नाम):

○ Province 1 (प्रदेश नं. १)

○ Province 2 (प्रदेश नं. २)

○ Province 3 ((प्रदेश नं. ३)

○ Gandaki Province (गण्डकी प्रदेश)

○ Province 5 (प्रदेश नं. ५)

○ Karnali Province (कर्णाली प्रदेश)

○ Sudur Paschim Province (सुदुपश्चिम प्रदेश)

21.2 Districts of Province 2 (प्रदेश नं. २ का जिल्लाहरू)

○ Saptari (सप्तरी)

● Siraha (सिरहा)

○ Dhanusha (धनुषा)

○ Mahottari (महोत्तरी)

○ Sarlahi (सर्लाही)

○ Rautahat (रौतहट)

○ Bara (बारा)

○ Parsa (पर्सा)

3Local Levels of Siraha district (सिरहा जिल्लाका स्थानीय तहको नाम)

○ Siraha (सिरहा)

○ Karjanaha (कर्जन्हा)

○ Kalyanpur (कल्याणपुर)

○ Lahan (लहान)

○ Dhangadhimai (धनगढीमाई)

○ Golbazar (गोलबजार)

○ Mirchaiya (मिर्चैयाँ)

○ Sukhipur (सुखीपुर)

○ Bhagawanpur (भगवानपुर)

○ Aurahi (औरही)

- Bishnupur (विष्णुपुर)
- Bariyarpatti (बरियारपट्टी)
- Laxmipur Patari (लक्ष्मीपुर पतारी)
- Naraha (नरहा)
- Sakhuwanankarkatti (सखुवानान्कारकट्टी)
- Arnama (अर्नमा)
- Nawarajpur (नवराजपुर)

4Ward No. (वडा नंः)

5Settlement (टाेलकाे नाम)

6Name of Surveyor (गणककाे नाम)

7Name of Respondent (उत्तरदाताकाे नाम)

8Caste/Ethnicity of Respondent (उत्तरदाताको जात, थर)

- तराइ ब्राम्हण, क्षेत्री, राजपुत
- पहाडी ब्राम्हण, क्षेत्री, सन्यासी, ठकुरी
- तराइ आदिबासी, जनजाति
- पहाडी आदिबासी, जनजाति
- तराइ दलित
- पहाडी दलित
- मुस्लिम
- तराइ अन्य
- पहाडी अन्य
- लाेपाेन्मुख

9Sex of Respondent (उत्तरदाताको लिंग)

- Male (पुरूष)
- Female (महिला)
- Other (अन्य)

10Religion of Respondent (उत्तरदाताको धर्म)

- Hindu (हिन्दु)
- Buddhist (बाैदद)
- Muslim (इस्लाम)
- Christian (इसाई)
- Kirat (किरात)
- Jain (जैन)
- Sikh (सिख)
- Other (अन्य)

11Contact Number of Respondent (उत्तरदाताकाे माेबाइल नंम्बर)

12Date of Interview (अन्तरवार्ता लिएकाे मिति)

Group 2

Family Roster (पारिवारिक विवरण)

1Full name of family member (परिवार सदस्यकाे पुरा नाम)

2Age of Family member in age (उमेर वर्षमा)

3Education (शिक्षा)

- Pre-Primary (पूर्वप्राथमिक)
- Basic (1-8 Class) (आधारभूतः कक्षा १ देखि ८ सम्म)
- Secondary (9-12 Class) (माध्यमिकः कक्षा ९ देखि १२ सम्म)
- Bachelor’s degree (स्नातक तह)
- Master’s degree and above (स्नातकोत्तर तह वा सो भन्दा माथि)
- T-SLC (प्राविधिक एसएलसी)
- Literate (साक्षर)
- Illiterate (निरक्षर)
- Not admitted (भर्ना नभएकाे)
- Underage (उमेर कम)

4Occupation (पेशा)

- Agriculture & Livestock (कृषि तथा पशुपालन)

- Business (उद्योग, व्यापार)
- Employed (नोकरी, जागिर)
- Unskilled worker (Wage-based) (ज्याला मजदुरी)
- Skilled Worker (Carpenter, Mesons etc.) (सिपमुलक कामः सिकर्मी, राजमिस्त्री)
- Housewife (गृहिणी)
- Foreign employment (बैदेशिक रोजगार)
- Pensioner (पेन्सिनियर)
- Student (बिद्यार्थी)
- Unemployed (बेरोजगार)
- Underage (उमेर कम)
- Senior Citizen (बृद्द, बृद्दा)
- Other (अन्य)

Group 3

Access to Safe Water (सुरक्षित पानीको पहुँच)

1What is your MAIN drinking water source during DRY season? (सुख्खा (हिउद) याममा तपाइको खानेपानीको मुख्य श्रोत के

- Public tap (improved) (सुधारिएकाे सार्वजनिक धाराको)
- Private tap at the house (improved) (सुधारिएकाे निजि धाराको)
- Borehole with handpump (improved) (सुधारिएकाे ट्युवेल, हेन्डपम्प)
- Protected spring (improved) (सुरक्षित मुहानकाे पानी)
- Open dug well (not improved) (खुल्ला इनार)
- Protected dug well (improved) (सुधारिएकाे इनार)
- Protected rainwater storage systems (improved) (सुरक्षित तरिकाले वर्षाकाे पानी संकलन गरेकाे)
- Pond, stream, river, swamp (not improved) (खोला वा नदीको पानी)
- Other (not improved) (अन्य)
- Don’t know/ No answer (थाहा छैन)

2What is your MAIN drinking water source during RAINY season? (वर्षा याममा तपाइको खानेपानीको मुख्य श्रोत के हो?)

- Public tap (improved) (सुधारिएकाे सार्वजनिक धाराको)
- Private tap at the house (improved) (सुधारिएकाे सार्वजनिक धाराको)

- Borehole with handpump (improved) (सुधारिएकाे ट्युवेल, हेन्डपम्प)
- Protected spring (improved) (सुरक्षित मुहानकाे पानी)
- Open dug well (not improved) (खुल्ला इनार)
- Protected dug well (improved) (सुधारिएकाे इनार)
- Protected rainwater storage systems (improved) (सुरक्षित तरिकाले वर्षाकाे पानी संकलन गरेकाे)
- Pond, stream, river, swamp (not improved) (खोला वा नदीको पानी)
- Other (not improved) (अन्य)
- Don't know/ No answer (थाहा छैन)

3In the case of community and public water source, what is the average time spent for fetching water per day including queuing? (सामुदायिक वा सार्वजनिक धाराबाट पानी ल्याउनु हुन्छ भने दिनमा कति समय लाग्छ ?)

- Less than 10 minutes (१० मिनेट भन्दा कम)
- 11-20 minutes (११ देखि २० मिनेट)
- 21-30 minutes (२१ मिनेट देखि ३० मिनेट)
- Above 30 minutes (३० मिनेट भन्दा बढि)

4On an average, how many liters of water do your family need per day for drinking, cleaning, bathing, toilet use, cooking? (खान, पकाउन, नुहाउन, कपडा धुन, गाइवस्तुलाइ खुवाउनको लागि तपाइको परिवारले दिनमा अनुमानित कति लिटर पानी प्रयाेग गर्नु हुन्छ ?)

- Less than 20 liters (२० लिटर भन्दा कम)
- Up to 50 liters (५० लिटर भन्दा सम्म)
- Up to 100 liters (१०० लिटर सम्म)
- More than 100 liters (१०० लिटर भन्दा बढि)

5Is the source of water point serve you water round the year? (तपाईले पिउने पानीको श्रोतमा वर्षैभरी पानी चालु अवस्थामा छ ?)

- Yes (छ)
- No (छैन)

6If no, what are the alternative sources (यदि आउदैन भने कसरी व्यवस्था मिलाउनु हुन्छ?)

- Collect from Neighbor (छिमेकीको देखि ल्याउछु)

- Private Suppliers/Tanker/Purchasing (किन्छु)
- Open source (Pond, streams) (खुल्ला पोखरी, खोलाको)
- Supplied by Municipality (नगरपालिकाले दिन्छ)

7Please tell us the time for availability of water per day in the tap (धारा भए दिनमा कति समय पानी आउछ?)

- Less than 30 Minutes (आधा घण्टा सम्म)
- One Hour (एक घण्टा)
- Two Hours (दुइ घण्टा)
- Always (सधै)
- Never (पानी नै आउदैन)

8Is there any mechanism for management of water sources? - Knowledge (खानेपानी व्यवस्थापन गर्ने कुनै संयन्त्र छ?)

- No (छैन)
- Yes, Water User's Committee (खानेपानी उपभोक्ता समिति छ)
- Yes, Water Supply & Sanitation Division Office (खानेपानी तथा सरसफाइ डिभिजन कार्यालय छ)
- Yes, Tole Improvement Committee (टोल सुधार समिति छ)
- Yes, Municipality (नगरपालिका छ)

9Are you ready to pay water tariff if piped tap will be installed in your compound? (Attitude) (नयाँ धारा जडान भए मासिक महशुल तिर्न तयार हुनुहुन्छ?)

- No, I am not ready (छैन)
- Ready to pay less than NPR 50 per month (५० रूपैया सम्म तिर्न तयार छु)
- Ready to pay NPR 51 - 100 per month (५१ देखि १०० रूपैया सम्म तिर्न तयार छु)
- Ready to pay above NPR 100 per month (१०० भन्दा बढि पनि तिर्न तयार छु)

10Are you aware about the test of water quality? (Knowledge) (तपाइलाइ पानी जाँच गर्नु पर्छ भन्ने थाहा छ?)

- Yes (छ)
- No (छैन)

119.1 If yes, do you know the agency (office) and location that tests the water quality? (तपाईलाई पानी परीक्षण गर्ने अफिस र स्थानबारे जानकारी छ?)

- Yes (छ)
- No (छैन)

12Do you have a practice of testing water quality of your water source? (Practice) (तपाइको घरमा पानी जाँच गर्ने गरेको छ कि छैन?)

- Never Tested (गरीएको छैन)
- Arsenic test (आर्सेनिक)
- Iron Test (आइरन)
- Hardness Test (कडापन)
- Total Coliforms Test (कोलीफर्म)
- E-coli Test (इकोली)
- Turbidity धमिलोपना
- Free Residual Chlorine (FRC) – Chlorinated water only (पानीमा क्लाेरिनकमात्र)
- Other (अन्य)

13Do you have any practice of drinking water treatment at your home? (तपाइकाे घरमा खानेपानीको शुद्धिकरण गर्ने चलन छ कि छैन ?)

- Boiling (उमाल्ने चलन)
- Use of Biosand Filter (बायोस्याण्ड फिल्टरको प्रयोग)
- Candle Filter (क्याण्डल फिल्टरको प्रयोग)
- Chlorination (क्लोरीनेसन विधिको प्रयोग)
- SODIS (सोडिस बिधि)
- Use of tablets/chlorine (ट्याबलेट/क्लोरिन)
- No Practice (कुनै चलन छैन)

14If no, why don't you treat drinking water? (Perception) (यदि सुद्दीकरण गर्नु हुन्न भने किन ?)

- It is already clean (त्यतिकै सफा छ)
- Do not know how to (कसरी गर्ने, थाहा छैन)
- Can't afford to buy treatment items (सुद्दीकरण गर्ने सामान महंगो छ)

15Please tell me the interval that you cleaned the water containing vessel. (पानी राख्ने भाडा कत्ति समयमा फा गर्नु हुन्छ?)

- Never clean (कहिल्यै धुन्न)
- Every time while collecting water (पानी राख्दा हरेक पटक)
- Every day (प्रत्येक दिन)
- Every week (प्रत्येक हप्ता)

- Every month (महिनामा एक पटक)

16What materials do you use while cleaning vessel containing water? (खानेपानीको भाडा सफा गर्दा के प्रयोग गर्नु हुन्छ?)

- Ash (खरानी)
- Soap and detergent powder (साबुन वा सरफ)
- Clay or Cow dung (माटो वा गोबर)
- Water only (पानीले मात्र)

17How do you manage the dirty water from your tap or tube-well? (तपाईको घरको कल वा धाराबाट निस्कने फोहर पानी कहाँ जान्छ?)

- At Sewerage (ढल (ड्रेन) मा)
- In open hole (खाल्डोमा)
- Let in open (खुल्ला)
- In Kitchen Garden (करेसा बारीमा)
- To the stream/river (खोलमा)

18Do you have any experience of flood that inundated your water system for 24 hours in the last 3 years? (विगत ३ वर्षमा बर्षाको समयमा २४ घण्टा सम्म कल डुब्ने गरी पानी जम्ने वा डुवान हुने भयाे कि भएन ?)

- Yes (भयाे)
- No (भएन)

19If yes, how did you manage drinking water during the flood? (यदि कल डुबानमा परेको भए त्यतिबेला तपाई कहाँको पानी पिउनु हुन्छ?)

- Waited until flood level was down (डुबानको पानी घटे पछि)
- Use storage water at home (घरमा (भण्डारण) राखेको पानी)
- Borrowed from Neighbor not affected from flood (डुबानमा नपरेको छिमेकीको कलको)

20Who maintains the drinking water supply system in case of mal functioning it at home? (तपाइकाे घरको खानेपानीको श्रोत बिग्रेको बेला कस्ले मर्मत गर्छ?)

- Female Member (महिला सदस्य)
- Male Member (पुरुष सदस्य)
- Both (दुवै)
- Mechanics (मिस्त्रिले)

21If repaired by mechanics are you satisfy with their services? (यदि मिस्त्रिले मर्मत गरेकाे हाे भने उनकाे सेवाबाट तपाइलाइ चित्त बुझ्याे ?)

- Yes (बुझ्याे)
- No (बुझेन)

Group 4

Access to Improved Sanitation Facilities (सुधारीएको सरसफाइमा पहुँच)

1Do you have toilet at home? (तपाइको घरमा चर्पी छ कि छैन?)

- Do not have toilet, (चर्पी छैन)
- Flush to Piped sewer system (फ्लस भएर ढलमा जाने)
- Flush to septic Tank (फ्लस भएर सेफ्टी टैंकमा जाने)
- Flush to Single Ring Pit (Ring with Lid) (ढकन सहितकाे रिङमा जडान गरिएकाे एक खाल्डे)
- Flush to Dauble Ring Pit (Ring with Lid) (ढकन सहितकाे रिङमा जडान गरिएकाे दुइ खाल्डे)
- Ventilated Improved Pit toilet (VIP) (सुधारिएको चर्पी)
- Pit latrine without slab/Open Pit (खुल्ला खाल्डे चर्पी)
- Connected to composting toilet/biogas (बायोग्यासमा जोडिएको)

2If Not, where do you go to defecate? (यदि छैन भने दिशा गर्न कहाँ जानु हुन्छ?)

- At neighbor’s toilet (छिमेकीकोमा)
- At community toilet (सामुहिक चर्पी)
- At public toilet (सार्वजनिक शौचालय)
- At open space (खुल्ला ठाँउ) बाधमा)

3If not, do you have any plan to construct toilet? (तपाइसँग हाल चर्पी छैन भने अब बनाउने योजना छ कि छैन?)

- Yes (छ)
- No (छैन)

4If yes, How will you construct toilet? (यदि योजना छ भने कसरी बनाउनु हुन्छ?)

- I construct myself (आफै बनाउछु)
- I construct if got grant partially (कसैले आधा सहयोग गरेमा बनाउछु)
- I construct if got full grant (कसैले पुरै सहयोग गरेमा बनाउछु)

5If you have toilet, how did you build your toilet? (तपाईको घरको चर्पी कसरी बनाउनु भएको हो?)

- In my own investment (आफ्नै लगानीबाट)
- Partial Subsidy by Government (सरकारको आंशिक अनुदानबाट)
- Full Subsidy by Government (सरकारको पुरै अनुदानबाट)
- Partial Subsidy by I/NGOs (बिकास साझेदारको आंशिक अनुदानबाट)
- Full Subsidy by I/NGOS (बिकास साझेदारको पुरै अनुदानबाट)

6Over the last 3 years did your toilet get full? (विगत ३ वर्षमा तपाइकाे चर्पी भरीएको छ कि छैन?)

- Yes (छ)
- No (छैन)

7If yes, did you empty it? (यदि चर्पी भरिएको भए बिचमा सफा गर्नु भयो कि छैन?)

- No (छैन)
- Yes, by Private safety tanker (निजि ट्यांकर प्रयोग गरेर)
- Yes, manually by digging pit via labor (कामदारबाट खाडल खनाएर)
- Yes, manually by digging pit by own (आफै खाडल खनेर)

8If made empty by private safety tanker, are you satisfy with its services? (निजि ट्यांकर प्रयोग गरेको भए, उस्को कामबाट चित्त बुझ्यो ?)

- Yes (बुझ्यो)
- No (बुझेन)

9Do all the family members use the toilet? (तपाईको परिवारका सबै सदस्यले चर्पिको प्रयोग गर्छन कि गर्दैनन्?)

- Yes (गर्छन्)
- No (गर्दैनन्)

10If no, who does not use? (यदि चर्पी प्रयाेग नगर्ने पनि भए को कस्ले प्रयोग गर्दैनन ?)

- Male member (पुरूषले)
- Female member(महिलाले)
- Children (बालबालिकाले)
- Person with disability (अपांगता भएका ब्यक्तिले)
- Senior citizen (जेष्ठ नागरीकले)

11What are the reasons for not using toilet? (चर्पी प्रयोग नगर्नुको कारण)

- Too young to use toilet (उमेरले सानै भएर)

- No practice of using toilet (बानी नभएर)
- Because of unfriendly toilets for all (बालमैत्री, अपांगमैत्री नभएको)
- Because of social values & superstitions (सामाजिक मान्यता (ससुरा र बुहारी)

12How/Where do you dispose feces of your child at your home? (केटाकेटीको दिशा कसरी व्यवस्थापन गर्नु हुन्छ?)

- Use of potties and dispose inside toilet (प्यानमा दिशा गराएर चर्पीमा फाल्ने)
- Dispose on dirty clothes and wash at water points (थाङ्नामा दिशा गराएर धारामा धुने)
- Defecate at open place and dispose near garbage (खुला ठाउँमा दिशा गराएर फोहरसँगै फाल्ने)
- Defecate at open place and left unmanaged (खुल्ला ठाउँमा दिशा गराएर छाड्ने)
- No Children at home (घरमा केटा केटी नभएकाे)

13Is your toilet damaged by flood in the last 3 year? (विगत ३ बर्ष भित्रमा बाढिको कारणले चर्पिमा क्षति भएको छ कि छैन?)

- Yes, totally damaged (पुर्ण रुपमा क्षति भएको)
- Yes, Partially damaged (आशिंक रूपमा क्षति भएको)
- No, damage (कुनै क्षति नभएको)

14If damaged, where did you defecate? (यदि क्षती भएको भए, त्यो बेला कहा दिशा गर्नु भयो?)

- At open space (खुल्ला ठाँउमा)
- Temporary toilet (अस्थायी चर्पीमा)
- Neighbors toilet (छिमेकीकोमा)
- Community toilet (समुदायको चर्पीमा)
- Public toilet (सार्वजनिक चर्पीमा)

Group 5

Hand Washing and Personal Hygiene (हातधुने अभ्यास तथा व्यक्तिगत सरसफाइ)

1When do you wash your hands? (Multiple Choice) (तपाई कत्तिबेला हात धुने गर्नु हुन्छ?

- Before eating (खाना खानु अघि)
- Before cooking (खाना पकाउन अघि)
- Before feeding (खाना खुवाउनु अघि)
- After working at the field/outside (खेतबारीमा काम गरेपछि)
- After cleaning baby's bottom (बच्चाको दिशा धोए पछि)

- After using toilet (दिशा गरेपछि)
- Occasionally (कहिलेकाही)

2What do you and your family members use while washing your hand? (हात धुनु हुन्छ भने के प्रयोग गर्नु हुन्छ?)

- Water only (पानीले मात्र)
- With soap (सावुन पानीले)
- With ash (खरानी पानीले)
- With sand or mud (वालुवा, माटोले)

3Where do you have hand washing station (हातधुने ठाउँ कहाँ छ?)

- Inside toilet/bathroom (चर्पी भित्रै)
- Outside toilet/bathroom near to 10 feet steps (चर्पी बाहिर १० कदम/पाइला भित्र)
- Inside the kitchen (भान्छाकाोठा भित्र
- At a water point (tap/tubewell) (धारा वा ट्यूववेल भएकाे ठाँउमा
- All of above (माथिकाे सवै)

4What types of facilities do you have for bathing at home? (परीवारका सदस्यहरु नुहाउने सुविधाको अवस्था कस्तो छ?)

- Close and separate bathroom (घेरावेरा सहितको अलग्गै स्नान गृह)
- Public Tap and tube-well (सार्वजनिक धारा वा ट्युवेलमा
- Private Tap and tube-well (निजि धारा वा ट्युवेलमा
- Ponds and stream (पोखरी वा खोलामा नुहाउने)

5What type of water do you use to wash the clothes at home (तपाईको घरमा कपडा धुन कस्तो पानी प्रयोग गर्नु हुन्छ?)

- Water from stream and ponds (खोला वा पोखरीको)
- Water from private tap or tube-well (निजि कल वा धाराको)
- Water from public tap or tube-well (सार्बजनिक कल वा धाराको)
- Water from well (इनारको पानीमा)

6What do you use to wash clothes? (कपडा धुनको लागि के प्रयोग गर्नु हुन्छ?)

- Soap and detergent powder (साबुन वा सरफ)
- Ash with boil water (खरानी र तातो पानी)
- Water only (पानीले मात्रै)

Group 6

Household Sanitation (घरायसी सरसफाइ)

1What is your major fuel to cook? (१. खाना पकाउन मुख्य इन्धनकाे रूपमा के प्रयोग गर्नु हुन्छ?)

- Firewood (दाउरा)
- Straw, beck dung, rice-cover (गुईठा, भुस, झिक्रा)
- Biogas (बायो ग्यास)
- LP Gas (एलपी ग्यास)
- Kerosene (मट्टीतेल)
- Electricity (बिजुली)
- Other (अन्य)

2What type of stove do you use at your home? घरमा कस्तो प्रकारको चुल्हो प्रयोग गर्नु हुन्छ ?)

- Gas Stove (ग्यास चुल्हो)
- Bio-gas Stove (गोवरग्यास चुल्हो)
- Improved Cooking Stove (सुधारिएको चुल्हो)
- Traditional Stove (परमपरागत चुल्हो)

3Where is your cooking station (Dinning)? (तपाइकाे घरमा खाना पकाउने ठाउँ कहाँ छ ?

- Separate (छुट्टै भान्छाकोठा भएको)
- Adjoining with common room (बस्ने कोठासँगै)
- Open (Outside of room), घर बाहिर खुल्ला ठाउँमा)

4What do you use to clean utensils at your home? (भाडाबर्तन कसरी सफा गर्नु हुन्छ?)

- Ash (खरानीले)
- Soap or detergent powder (साबुन वा सरफ)
- Mud (माटो पानी)
- Water only (पानीले मात्र)

5Do you dry utensils after washing? (भाडाकुँडा धाेए पछि सुकाउने गर्नु भा छ कि छैन ?)

- No (त्यतिकै राख्ने)
- Yes, under the sunlight (घाममा सुकाएर)
- Rubbing with cloth (कपडाले पुछेर)
- Placing in rack (भाडा राख्ने चाङमा सुकाएर)

6How do you segregate the waste generated from your kitchen? (भान्छाबाट निस्कने फोहरलाइ कसरी व्यवस्थित गर्नुहुन्छ?)

- Segregating at source (degradable and nondegradable) (कुहिने र नकुहिने भाडोमा छुट्याइ राख्ने)
- Directly handover to the garbage collection personal (जम्मा गरी फोहर संकलकलाइ दिने)
- Burn after gathering at a place (एक ठाउ थुपारेर जलाउने गर्छु)
- Use as manure at kitchen garden (मल बनाएर करेसाबारीमा प्रयोग गर्छु
- Use to sell (बेचने गर्छु)
- Throw away anywhere (त्यत्तिकै फाल्ने)

Group 7: **Food Hygiene and Nutrition स्वच्छ खाना तथा पोषण**

1What do you do to protect your edibles from agents like rat, cockroach etc ? (मुसा, साङ्ला जस्ता किराबाट जोगाउन घरमा खाने कुरालाई कसरी राख्ने गर्नु हुन्छ ?)

- Segregating edible and non-edible items (खाद्य र अखाद्य छुट्याएर)
- Store all at one place (सँगसँगै)
- Inside kitchen (भान्छा भित्र)
- Separate store (छुट्टै भण्डारण बनाएर)

2How do you wash the food and vegetable before cooking? (खाना, साग, सव्जी, तथा फलफुललाई खान अघि कसरी सफा गर्नुहुन्छ?)

- Wash with clean Water (सफा पानीले धोएर)
- Rubbing with clothes or Hand (कपडा वा हातले पुछेर)
- Without washing (नपखालिकन)

3Do you cultivate vegetable and fruits in surrounding of residence or kitchen garden? (घर वरपरको खाली जमिन वा करेसामा तरकारी रोप्ने गर्नु भएको छ कि छैन?)

- No, never (रोप्ने गरेको छैन)
- Yes for family consumption only (घरमा खानको लागि)
- Yes for selling (बिक्रिवितरणको लागि)
- Yes for both of above (दुवै प्रयोजनको लागि)

4Do you use pesticides in your kitchen garden? (करेसाबारीमा किटनासक औषधिको प्रयोग गर्नु हुन्छ?)

- No (गर्दिन)
- Yes, organic (domestic) (जैविक विषादीको प्रयोग गर्छु)
- Yes, inorganic (chemicals) (रसायनिक विषादीको प्रयोग गर्छु)
- Mechanical (Trap) (जाल र धराप प्रयोग गर्छु)

5Please tell us, do the following items use to take in your family (तल दिइएका चिजहरू तपाइकाे परिवारमा खाने गरिन्छ कि हाेइन छान्नुहाेस) ?

- Seasonable fruits and vegetables (सिजनको फलफुल)
- Animal product (Fish, Meat, Egg) (पशुजन्य उत्पादन, माछा, मासु)
- Fat/Oil/Sugar/Salt (घिउ, तेल)
- Rice and alternative (अन्नजन्य)

Group 8: Meal Schedule खाना तालिका

1Food Groups (खाना समूह)

- Seasonable fruits and vegetables (सिजनको फलफुल)
- Animal product (Fish, Meat, Egg) (पशुजन्य उत्पादन, माछा, मासु)
- Fat/Oil/Sugar/Salt (घिउ, तेल)
- Rice and alternative (अन्नजन्य)

2Meal Schedule (Please tick) खाना तालिका (ठिक लगाउनुहोस)

- Daily दैनिक
- Weekly हप्तामा १
- 15 Days १५ दिनमा
- >15 days १५ दिन भन्दा बढि समयमा

Group 9: A. Solid Waste Management फाेहर व्यवस्थापन

1What kinds of waste generated in your house in general? (सामान्यतया तपाइकाे घरबाट कस्ताे प्रकारकाे फाेहर निस्कने गरेकाे छ ?)

- Medicine cover/packaging/Bandage (औषधिका खोलहरु, घाउमा प्रयोग भएका वस्तुहरू)
- Remnants of fruits and vegetables (साग सव्जी तथा फलफुलका बोक्राहरू)
- Plastic (प्लष्टिक)
- Battery (ब्याट्री)
- Clothes (कपडाजन्य)
- Jut (जुट)
- Metallic (Tin, Iron, copper, wire) (धातुजन्य (टिन, फला, तार)
- Broken glass and bottles (काँच सिसा तथा बोतल)
- Remnant of food (बाँकी खानेकुरा)
- Dust (धुलो कसिंगार)
- Rubber (रबर)
- Carton (कार्टुन)
- Paper (कागज)
- Packaging materials (प्याकिङका सामानहरू)

2How do you manage the waste stated on question 1 at your home? (प्रश्न १ मा उल्लेख गर्नु भएका फोहरको व्यवस्थापन कसरी गर्ने गर्नु भएको छ?)

- Segregating into degradable and nondegradable (कुहिने र नकुहिने भाडोमा छुट्याइ राख्ने)
- Handover to the Municipal garbageman (जम्मा गरी फोहर संकलकलाइ दिने)
- Burn after gathering at a place (एक ठाउँ थुपारेर जलाउने गर्छु)
- Sell to recycling vendors (बेचने गर्छु)
- Throw away anywhere (त्यत्तिकै फाल्ने)

Group 10

B. Solid Waste Management (फोहर ब्यवस्थापन)

1Are you aware, what kind of effect will occur if the waste is not managed scientifically? (फाेहरलाइ राम्ररी व्यवस्थित गरिएन भने के कस्ताे प्रभाव पर्छ भन्ने तपाइलाइ थाहा छ?)

- Produce injury (चोटपटक लाग्ने)
- Emerge epidemic (माहामारी फैलिने)
- Lose the beauty of settlement/city (शहर र बस्तीको सुन्दरतामा कमी आउने)
- Spread of bad smell (दुर्गन्ध फैलिने)
- Polluted to the Historical natural resources (धार्मिक, साँस्कृतिक र प्राकृतिक श्रोतहरूलाई दुसित बनाउने)
- No Idea (थाहा छैन)

2Does the vehicle from your municipality/private company come to collect waste at your home? (तपाईको घरमा नगरपालिका/निजि क्षेत्रबाट फोहर संकलन गर्ने गाडि आउछ कि आउदैन?)

- No (आउदैन)
- Yes, daily (दैनिक आउछ)
- Once in a week (हप्तामा एक पटक आउछ)
- In every 10 days (प्रत्येक १० दिनमा आउछ)
- In every 15 days (१५ दिनमा एक पटक आउछ)

3If yes, are you paying tariff to municipality/private company for waste management? (नगरपालिका/निजि क्षेत्रले फोहर संकलन गरेबापत महसुल तिर्न भएकाे छ कि छैन?)

- No (छैन)
- Yes, NPR 20 per month (छ, प्रतिमहिना रू २० सम्म)
- Yes, NPR 21 to 50 per month (छ, प्रतिमहिना रू २१ देखि ५०)
- Yes, NPR 51 to 100 per month (छ, प्रतिमहिना रू ५१ देखि १००)
- Yes, more than NPR 100 per month (छ, प्रतिमहिना रू १०० भन्दा बढि)

4If no, are you ready to pay tariff if municipality/private company for waste management in future? नगरपालिकाले फोहर ब्यवस्थापन गरेबापतको दस्तुर तपाइ तिर्न तयार हुनु हुन्छ ?

- No, I won't (छैन)
- Yes, I am ready to pay up to NPR 20 per month (रू २० सम्म तिर्न तयार छु)
- Yes, I am ready to pay up to NPR 50 per month (रू ५० सम्म तिर्न तयार छु)
- Yes, I am ready to pay up to NPR 100 per month (रू १०० सम्म तिर्न तयार छु)
- Yes, I am ready to more than NPR 100 per month (रू १०० भन्दा बढि पनि तिर्न तयार छु)

5How do you keep your cattle? (घरमा गाई बस्तु पाल्नु भएकाे कसरी राख्नु भएको छ?)

- Don't have cattle (गाईवस्तु पालेको छैन)
- At cowshed attached with house (घरसँगै गोठ (गोहाली) छ)
- At separate cowshed (छुट्टै गोठ (गोहाली) छ)
- Kept at roadside (बाटो छेउमा बाँधेको छ)

6How do you manage cattle dung and slurry? (गाइवस्तुको गोवर तथा सोत्तर (सश्री) को ब्यवस्थापन कसरी गर्नु हुन्छ?)

- Composting as fertilizer (करेसा बारीमा थुपार्ने र मलको रुपमा प्रयोग गर्ने)

- Collect nearby roadside (सडक वा बाटो किनारामा जम्मा गरेर राख्ने)
- Prepare charcoal of dung for cooking (गुईठा बनाएर दाउराको रुपमा प्रयोग गर्ने)
- Use for biogas (बायोग्यासको लागि प्रयोग गर्ने)

7Who is responsible often to manage dung in your family? (तपाईको परिवारमा गाई वस्तुको गोबरको व्यवस्थापन कस्ले गर्ने गरेको छ?)

- Male Member (पुरूष)
- Female Member (महिला)
- Both (दुबै मिलेर)

8Who often manages other waste in your family? (तपाईको परिवारमा अन्य फोहर मैलाको व्यवस्थापन कस्ले गर्ने गरेको छ?

- Male Member (पुरूष)
- Female Member (महिला)
- Both member (दुबै मिलेर)

Group 11: Waterborne Diseases (पानीजन्य रोगहरू)

1Do you know the impact of poor WASH practices in health? (घरमा राम्रो सरसफाइ भएन भने के हुन्छ तपाइलाइ थाहा छ?)

- No Idea (थाहा छैन))
- Disease (Diarrheal, Cholera, dysentery, typhoid, hookworm, polio etc.) बिरामी हुन्छ (झाडापखाला, आँउ, हैजा, टाइफाइड, छालाको रोग आदि)
- Decline of social dignity (सामाजिक प्रतिष्ठामा कमि आउछ)
- Economic losses (आर्थिक क्षति हुन्छ)
- Threats of animal attack and snake bite (during open defecation) (बिषालु जिव जन्तुको आक्रमणमा बृद्दि)
- Challenge to pregnant women, female, senior citizen and people with special needs (महिला, गर्भवती, ज्येष्ठ नागरिक, अपांगता भएकाहरूलाई कठिनाई

2Do you remember if any member of your family member was infected by diarrhea in last two weeks? (गएको २ हप्तामा परीवारमा कसैलाई झाडा पखाला भएको थियो?)

- Yes (थियो)
- No (थिएन)

3If yes, how did you manage it? (भएको भए झाडा पखाला कसरी निको भयो ?)

- Local herbs and self (घरायसी औषधिले वा आफै)
- Use of oral rehydration solution (जीवन जल पानी खाएर)
- Use of medicine (औषधि खाएर)
- Went to religious priest (धामीबाट झारफुक गरेर)

4How do you get information about treatment of diarrhea and skin diseases at home? (झाडापखाला र लुतोलाइ घरमै निको पार्ने तरिका कसरी थाहा पाउनु भयो?)

- TV, Radio (टिभि, रेडियो)
- Social Media (Facebook), Newspaper (सामाजिक सञ्जाल, पत्रपत्रिका)

- Health institution and Health worker (FCHVs) (स्वास्थ्य संस्था तथा स्वस्थ्यकर्मी)
- Municipality (नगरपालिका)
- NGO/INGOs (अ/गैसस)

Group 12: Menstrual Hygiene Management (महिनावारी स्वच्छता व्यवस्थापन (महिलालाइ सोध्ने)

1Are any female members at your home of menstrual age? (तपाईको घरमा महिनावारी हुने उमेरका महिलाहरू छन् कि छैन?) महिलालाइ मात्र सोध्ने

- Yes (छन्)
- No (छैन् (सर्वेक्षण समाप्त)

2Is there any prohibition at your home during the menstruation period? (महिनावरीको बेला के के मा बन्देज छ)

- घरबाट बाहिर गोठ वा अलग्गै तयार गरिएको बस्नेठाउँ
- छिमेकीकोमा जानु पर्ने
- पानी तथा खाने कुरा छुन वा पकाउन नमिल्ने
- मठमन्दिरमा पस्न तथा पुजा गर्न नमिल्ने
- दाजु भाइ तथा बुवा काकाहरूको नजिक वा सामुन्नेमा देखिन नहुने
- बिबाह, भोजभतेर तथा सार्वजनिक ठाउँमा सामेल हुन नमिल्ने
- कुनै बन्देज छैन

3Do you send your girl to school during menstruation period? (महिनावारी भएको समयमा पनि किशोरीहरुलाई बिद्यालय पठाउनु हुन्छ कि हुन्न?)

- Yes (पठाइन्छ)
- No (पठाइन्न)

4If no, what are the reasons? (यदि पठउनु हुन्न भने किन?)

- There are no adequate facilities at school (विद्यालयमा आवश्यक सुविधा छैन)
- Bulling, shame (लाज लागेर)
- Because of severe pain and high bleeding (ज्यादै पिडा भएर)
- Superstition e.g. touching books is sin (किताव छुन पाप हुन्छ भन्ने अन्ध विश्वास)
- Fear (डरले)

5During the menstruation period, where do girls and women go to bath and cleaning clothe (महिनावारी भएको समयमा महिलाहरू कस्तो पानीले नुहाउने गर्छन?)

- Private tap/hand pump (निजी धारा, ट्युववेलको पानी)
- Public tap (धाराको पानी)
- Well (ईनारको पानी)
- Pond (पोखरीको पानी)
- River (खोलाको पानी

6Are you aware about the pad used during menstruation period? (महिनावारीको समयमा प्रयोग गरीने प्याडबारेमा तपाईलाई थाहा छ कि छैन?)

- No idea (थाहा छैन)

- Yes, reusable (पुन प्रयोग गर्न सकिने)
- Disposable (पुन प्रयोग गर्न नमिल्ने)
- Both (दुवै)

Group 13: Measuring Success_ (Observation) निरिक्षण गर्ने

1OBSERVATION: Is drinking water kept in separate container? (खानेपानी छुट्टै ठाउँमा राखेका ो छ कि छैन हेर्नुहा ोस)

- Yes छ
- No छैन

2OBSERVATION: Is the drinking water container kept above floor level and away from contamination? खाने पानीका ो भाडा भूइ भन्दा माथि वा फा ोहर नहुने ठाँमा राखेका ो छ कि छैन हेर्नुहा ोस)

- Yes छ
- No छैन

3OBSERVATION: Do water containers used for water collection and water storage have a narrow mouth/opening? (पानी ल्याउने र राख्ने भाडाँका ो मुख सागुरा ो छा ोप्न मिल्ने छ कि छैन हेर्नुहा ोस)

- Yes छ
- No छैन

4OBSERVATION: Do containers used for drinking water storage have a lid/cover? (पानी भण्डारण गर्ने भाडा ोमा ढकन राख्ने गरेका ो छ कि छैन हेर्नुहा ोस)

- Yes (छ)
- No (छैन)

5OBSERVATION: Is the lid/cover in place at time of visit? (तपाइले हेर्दा ढकन लगाएका ो छ कि छैन हेर्नुहा ोस)

- Yes छ
- No छैन

6OBSERVATION: Is the utensil used to draw water from the container? (पानी राख्ने भाडा ोबाट पानी निकाल्न अरू साना भाडाकुडा प्रया ोग गर्ने गरेका ो छ कि छैन हेर्नुहा ोस)

- Yes छ
- No छेन

7OBSERVATION: Is the utensil used to draw water from the container clean and stored in a hygienic manner? (पानी निकाल्न प्रया ोग हुनेअरू साना भाडाकुडा सफा छ कि छैन हेर्नुहा ोस)

- Yes (छ)
- No (छैन)

8OBSERVATION: Is the inside of the drinking water container clean? (खानेपानी भाँडाका ो भित्रपट्टी सफा राखेका ो छ कि छैन हेर्नुहा ोस)

- Yes (छ)
- No (छैन)

9OBSERVATION: Is the outside of the drinking water container clean? (खानेपानी भाँडाका ो बाहिर पट्टी सफा राखेका ो छ कि छैन हेर्नुहा ोस)

- Yes (छ)
- No (छैन)

10Do household members have access to a latrine? (गणना गर्दै गरेकाे घरमा चर्पी छ कि छैन हेर्नुहाेस)

- Yes (छ)
- No (छैन)

11OBSERVATION: Is the facility cleaned properly? चर्पी सफा छ कि छैन हेर्नुहाेस

- Yes (no faeces on floor and superstructure, only little flies in and around the latrine) छ
- No (any faeces and considerable amount of flies in and around the latrine) छैन

12OBSERVATION: Is the pit of toilet full? (चर्पी भए खाडल भरिएकाे छ कि छैन हेर्नुहाेस)

- Yes छ
- No छैन
- Dont Know थाहा भएन (देखिएन)

13OBSERVATION: Is there a cover over the pit? (ट्वाइलेटमा ढकन छ कि छैन हेर्नुहाेस)

- Yes
- No

14OBSERVATION: Does the latrine have enough light and space? (चर्पीमा प्रसस्त उज्यालाे र ठाउँ छ कि छैन हेर्नुहाेस)

- Yes (छ)
- No (छैन)

15OBSERVATION: Is a functioning hand-washing facility nearby? (चर्पी सञ्चालनमा छ कि छैन हेर्नुहाेस)

- Yes छ
- No छैन

16OBSERVATION: Does the facility contain water at time of visit? (चर्पीमा पानी राखिएकाे छ कि छैन हेर्नुहाेस)

- Yes छ
- No छैन

17OBSERVATION: Does the handwashing facility have water and soap at the time of visit? (तपाइ गएकाे बेला हात धुने ठाउँमा पानी र सबुन छ कि छैन हेर्नुहाेस ।)

- Water only (पानी मात्र छ)
- Water and soap/soap substitute (पानी र साबुन दुवै छ)
- Neither water nor soap साबुन पानी केही छैन

Group 14: Accountability

1Do you know about the toll free number of WHH/SABAL Nepal to provide feedback and complain? (तपाईलाई WHH/SABAL Nepal ले राखेको निशुल्क फोन नम्बरबारे जानकारी छ)

- Yes (छ)
- No (छैन)

2If yes, how did you get this information (तपाईले कुन माध्यम बाट थाहा पाउनु भयो)

- Visiting card (कार्ड)

- Project staff (परियोजनाको कर्मचारी)
- Neighbor (छिमेकी)
- Community meeting (सामुदायिक बैठक)
- Project's training, meetings, campaigns, etc. (परियोजनाका विभिन्न क्रियाकलापहरु: तालिम, मिटिङ्ग, अभियानहरु, आदि)
- Other (अन्य)

3Have you raised any complaint or feedback? (के तपाईले कुनै गुनासो/पृष्ठपोषण राख्नु भएको थियो)

- Yes (थिए)
- No (थिएन)

4Are you satisfied with the response provided by WHH/SABAL Nepal ? (तपाई WHH/SABAL Nepal ले दिएको प्रतिक्रियाबाट सन्तुष्ट हुनुहुन्छ)

- Yes छ
- No छैन

5If no, why didn't you satisfied response provided by WHH/SABAL Nepal (यदि तपाँईको गुनासोमा WHH/SABAL Nepal ले दिईएको प्रतिक्रिया प्रति सन्तुष्ट हुनुभएन भने किन?)

- Not responded in time (समयमै प्रतिक्रिया प्राप्त भएन)
- Not got appropriate solution (उपयुत्त प्रतिक्रिया प्राप्त भएन)

6Which mechanism you prefer most to provide feedback and complaint? (तपाईलाई गुनासो राख्ने कुन प्रक्रिया सब भन्दा राम्रो लाग्छ)

- Toll free number (निशुल्क फोन नम्बर)
- Direct to project staff (सिधै परियोजना कर्मचारी)
- Community meetings (सामुदायिक बैठक)
- Suggestion box (सुझाब पेटिका)
- Talk to community representative (समुदायको प्रतिनिधिहरु समक्ष कुरा राख्ने)

7Are you aware about the Prevention of Sexual Abuse Guideline (PSEA) and prevention of corruption of WHH/partners? (के WHH र उस्काे सहयाेगी संस्थाले पालना गर्ने यौन दुर्व्यबहार तथा भ्रष्टाचार बिरुद्धको निर्देशिकाबारे तपाईलाइ थाहा छ)

- Yes (छ)
- No (छैन)

Group 15: Others

1Take photo (pls take consent -उत्तरदाता र घर देखिने गरी प्रष्ट फोटो खिच्नुहोस))

The camera of the device is used here

2take GPS (सर्वेक्षण गरेकाे घरकाे जि पि एस लिनुहाेस

The gps of the device is used here

Latitude:

Longitude:

अनुसूची २: समूहगत छलफलमा प्रयोगत गरिएको प्रश्नावलीको ढाँचा

वडा भित्रको खानेपानी सरसफाई सुविधा र अभ्यास सम्बन्धी जनप्रतिनिधिहरुसँगको समूहगत छफलको खाका

Name of Municipality (नगरपालिकाको नाम):
Ward No. (वडा नं.): Location (स्थान):
Date of FGD (छलफल मिति): Allocated Time (समय)
Facilitator Name (प्रश्न कर्ताको नाम):
Reporter Name (टिपोट कर्ताको नाम):
List of Participants (सहभागीको नामावली)

SN क.सं.	Name (नाम)	Designation (पद)	Sex (लिगं)	Age उमेर	Signature हस्ताक्षर
१					
२					
३					
४					
५					
६					
७					
८					
९					
१०					
११					
१२					

Total जम्मा: Female महिला : Male पुरुष :

Framework for FGD

Scopes of WASH (खानेपानी तथा सरसफाईका क्षेत्रहरु)	Present Situation (हालको अवस्था)	Issues/Problems (समस्याहरु)	Needs/Measures to solve the problems समाधानका उपाय तथा आवश्यकताहरु
Access to Safe Water (सुरक्षित पानीको पहुँच)	•	•	•
ग्रामिण सरसफाईमा पहुँच (Access to Improved Sanitation)	•	•	•
हातधुने अभ्यास तथा व्यक्तिगत सरसफाइ Hand Washing and Personal Hygiene	•	•	•
Household Sanitation (घरायसी सरसफाइ)			

Scopes of WASH (खानेपानी तथा सरसफाईका क्षेत्रहरु)	Present Situation (हालको अवस्था)	Issues/Problems (समस्याहरु)	Needs/Measures to solve the problems समाधानका उपाय तथा आवश्यकताहरु
Food Hygiene and Nutrition स्वच्छ खाना तथा पोषण	•	•	•
Solid Waste Management (फोहर ब्यवस्थापन)	•	•	•
Waterborne Diseases (पानीजन्य रोगहरू)	•	•	•
Menstrual Hygiene Management (महिनावारी स्वच्छता व्यवस्थापन (महिलालाई सोध्ने)	•	•	•
Accountability	•	•	•

अनुसूची ३: नगरपालिका पदाधिकारीहरुसँगको अन्तवार्ता चेकलिष्ट

Checklist of KII with the Municipal Authorities about the WASH Facilities and Practice

A. **Key persons:** Mayor, Deputy Mayor, Chief Administrative Officer, WASH Focal Person

B. **Time: 45 minutes**

C. **Area of Key Queries :**

1. Current Status of WASH within municipality
2. Status of access to Safe Drinking Water
3. Status of access to Improved Sanitation (Toilet)
4. Status of Solid Waste Management System in Municipality e.g. garbage collection and management system
5. Status of WASH mechanism e.g. WUSCs, WASH Committees and Coordination Committee
6. Availability of WASH database
7. Availability of WASH Plan
8. WASH service provider and development partners
9. Budget for WASH improvement in the municipality
10. Municipal policies for WASH collaboration
11. Practice of WASH Review in the Municipality

अनुसूची ४: घरधुरी सर्वेक्षणमा सम्मिलित सर्वेक्षकहरुको नामावली

सुपरभाइजरको नाम: सुमन चौधरी, सुनसरी

Ward No	S/N	Name Of Enumerator
1	1	Bibek Kumar Mahara
	2	MD. Jaish
	3	Upendra Gariri
2	4	Rajiv Yadav
	5	MD. Jaish
	6	Manoj Kumar Mandal
	7	Pradip Yadav
	8	MD. Jaish
3	9	Bipin Mandal
	10	Raghunath Mandal
	11	Raman Kumar Jha
	12	Karan Kumar Mandal
4	13	Arbin Kumar Sah
	14	Indrajeet Yadav
	15	Krishna Kumar Sha
	16	Mahesh kumar sah
	17	Sundar kumar Mahara
	18	Yogesh kumar sah
5	19	Krishna Kumar Sha
	20	Mukesh Kumar yadav
	21	Sambhu kumar yadav
6	22	Dhirendra Yadav
	23	MD. Jaish
	24	Poonam Yadav
7	25	Jhagru sah
	26	Sanjita yadav
8	27	Mubarakha khan
	28	Aambar Yadav
	29	Bimala Sah
	30	Sova purve
9	31	Arbin Kumar Sah
	32	Bharat yadav
	33	Shyam yadav
9	34	Arbin Kumar Sah
	35	Bharat yadav
10	36	Pradip kumar yadav
	37	Lalbabu majhi
	38	Rita Sharma
	39	Rupesh Kamti
11	40	Krishna murari sah
	41	Indrajeet Yadav
	42	Udit Chaudhary
	43	Manisha Yadav

Ward No	S/N	Name Of Enumerator
12	44	Laxman Gaderi
	45	Upendra kumar gaderi
12	46	Laxman Kumar Gaderi
	47	Upendra kumar gaderi